

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักกัทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
A STUDY AND ANALYSIS OF THE FOUR BUDDHIST PRINCIPLES OF IDDHIPADA
RELATING TO ADMINISTRATIONS' ACADEMIC MANAGEMENT IN
THE 21ST CENTURY IN SCHOOLS UNDER RAYONG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิทยานิพนธ์
ของ
บุษบา ชมठी

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กุมภาพันธ์ 2566

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

A STUDY AND ANALYSIS OF THE FOUR BUDDHIST PRINCIPLES OF IDDHIPADA
RELATING TO ADMINISTRATIONS' ACADEMIC MANAGEMENT IN
THE 21ST CENTURY IN SCHOOLS UNDER RAYONG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิทยานิพนธ์

ของ

บุษบา ชมที

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กุมภาพันธ์ 2566

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอริยบท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

A Study and Analysis of The Four Buddhist Principles of Iddhipada Relating to Administrations'
Academic Management in The 21st Century in Schools under Rayong Primary Educational
Service Area Office 1

บุษบา ชมที

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตวิมล สุขป้อม)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.เรงวิชญ์ นิลโคตร)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.วิบูลย์ บุญลอย)

..... กรรมการและเลขานุการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรรณรุ่งกุล)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

วันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

บุษบา ชมที. (2566). การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.รังวิชญ์ นิลโคตร ปร.ค. (พัฒนศึกษา) ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.วิวุฒิ บุญลอย กศ.ค. (การบริหารและการจัดการการศึกษา) กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
4) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 และ 5) เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นการวิจัย
แบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และแบบสอบถาม
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71
เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ
ครอนบาค การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
เชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา
เขต 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วย
การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอด้วยรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมและรายด้าน อยู่ใน
ระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน
ระดับมากที่สุด 3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับ
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านฉันทะ การคัดเลือกบุคคลให้ตรงกับงานเพื่อให้เกิดความพอใจในงาน 2) แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิริยะ มีการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อในงาน 3) แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านจิตตะ ส่งเสริมและเสริมแรงทางบวกให้ผู้ปฏิบัติมีความจดจ่อในงาน และ 4) แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิมังสา มีการทบทวน ตรวจสอบหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข ด้วยความพินิจพิจารณา

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, ศตวรรษที่ 21, หลักอิทธิบาท 4, งานวิชาการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Budsaba Chomtee. (2023). **A Study and Analysis of the Four Buddhist Principles of Iddhipada Relating to Administrations' Academic Management in the 21st Century in Schools under Rayong Primary Educational Service Area Office 1.** Thesis M.Ed. (Educational Administration). Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University.

Thesis Advisors

Dr.Reongwit Nilkote Ph.D. (Development Education) Chairman
Dr.Waiwoot Boonloy Ed.D. (Educational Administration and Management) Member

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the application of the four Buddhist principles of Iddhipada, 2) study the administrations' academic management in the 21st century, 3) study the relationship between the application of the four Buddhist principles of Iddhipada and administrations' academic management in the 21st century, 4) study the application of the four Buddhist principles of Iddhipada in which affected administrations' academic management in the 21st century, and 5) propose guidelines for applying the four Buddhist principles of Iddhipada to administrations' academic management in the 21st century in schools under Rayong Primary Educational Service Area Office 1. This study was a mixed method research. For the quantitative research, the sample consisted of 338 teachers and educational personnel in schools under Rayong Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was an applied 5-rating scale questionnaire regarding the principles of the four Buddhist principles of Iddhipada with a confidence level of 0.93. The questionnaire of the administrations' academic management in the 21st century in schools had a confidence level of 0.71. The statistics used in the data analysis were: percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, Cronbach's alpha coefficient t-test and simple regression analysis. For the qualitative research, a sample was selected from teachers and educational personnel in schools under Rayong Primary Educational Service Area Office 1 to conduct in-depth interviews and discussions using specific selection method. Data was analyzed using content analysis, triangulation data validation method, and presented in a descriptive form.

The results of the study revealed that: 1) the application of the four Buddhist principles of Iddhipada overall, and in each aspect was at the high level, 2) the administrations' academic management in the 21st century overall, and in each aspect was at the highest level, 3) the relationship between the application of the four Buddhist principles of Iddhipada and the administrations' academic management in the 21st century showed a moderate positive correlation with statistical significance at the .01 level, 4) the application for the four Buddhist principles of Iddhipada regarding the administrations' academic management in the 21st century in schools employed by teachers and educational personnel under Rayong Primary Educational Service Area Office 1 was 62 percent with the statistical significance at the .01 level, and 5) the guidelines for applying the four Buddhist principles of Iddhipada to administrations' academic management in the 21st century in schools consisted of 1) having passion for work, 2) persevering in work, 3) focusing on work, and 4) contemplating on work.

Keywords : Academic Management in the 21st Century, Buddhist Principles of Iddhipada

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ติดตามตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.เริงวิษณุ นิลโคตร ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วิบูลย์ บุญลอย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัฒน์ สุขป้อม ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอขอบพระคุณข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ที่เป็นประโยชน์ในการนำเสนอแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอด อีกทั้งบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้วิจัย

บุษบา ชมที

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	นิยามศัพท์.....	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
	สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	การบริหารการศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	10
	ความหมายการบริหาร.....	10
	หลักการบริหาร.....	13
	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	15
	ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21...	17
	ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	19
	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4.....	39
	ความหมายของหลักอิทธิบาท 4.....	39
	ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4.....	42
	องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4.....	45
	ประโยชน์ของหลักอิทธิบาท 4.....	53
	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4.....	55
	บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.....	60
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	64
	งานวิจัยในประเทศ.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	72
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	75
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	81
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	118
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	118
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	119
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	120
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	122
	สรุปผลการวิจัย.....	124
	อภิปรายผล.....	132
	ข้อเสนอแนะ.....	139
	ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี บรรณานุกรม.....	140

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	151
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	154
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	167
ภาคผนวก ง คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยแบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม.....	182
ภาคผนวก จ คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	195
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการศึกษาริบทและเก็บข้อมูล.....	205
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	214

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากแนวคิดของนักวิชาการ.....	22
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษา.....	73
3	จำนวนและร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ และ ประสบการณ์ทำงาน.....	87
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แต่ละด้าน.....	88
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน.....	89
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน.....	90
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน.....	91
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน.....	92
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แต่ละด้าน.....	93
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา.....	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้.....	95
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน.....	96
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการแนะแนว.....	98
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา.....	99
15	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างระหว่างการใช้หลักอภินิหาร 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.....	100
16	การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ของการใช้หลักอภินิหาร 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.....	102
17	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการใช้หลักอภินิหาร 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.....	183
18	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.....	186

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1.....	191
20	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1.....	196
21	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1.....	199

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ ระยอง เขต 1.....	116

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลก ในศตวรรษที่ 21 (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560 : 2) จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดกรอบ ทิศทางและเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนรวมทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาให้ รองรับความท้าทายที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : ง - ๓, 93, 100 - 103) ในการบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญที่สุดของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ในสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิด ในสถานศึกษา หากสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดการดำเนินงานด้านวิชาการมีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องจะเป็นสาเหตุให้ประสิทธิภาพของงานวิชาการด้อยลงและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ของงานวิชาการให้ต่ำลงไปด้วยหรืออาจเรียกว่าผลการศึกษาด้อยคุณภาพหรือการศึกษา ไม่ได้มาตรฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือเอางานวิชาการมาเป็นสำคัญเพราะในปัจจุบัน การจัดการศึกษาทุกระดับประสบปัญหาสำคัญคือผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ หลักสูตรมีสาระเนื้อหาแน่นเกินไป เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ได้รับการอบรม ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน ทำให้ขาดทักษะ ในการบริหารและการจัดการด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 25 - 26, 2553 : ม.ป.ป.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ทราบว่า การบริหาร งานวิชาการหรืองานวิชาการเป็นสิ่งที่หน่วยงานให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน ผลักดัน อย่างต่อเนื่องส่งผลไปยัง โรงเรียนทั้ง 114 แห่ง ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญ เพื่อมุ่งเน้น พัฒนาตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า "คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่อุทิศคุณภาพผู้เรียน และชีวิตอย่างสมดุล รักษาระยะของ บนวิถีประชาคมโลก" เป็นการเน้น การจัดการศึกษาที่บูรณาการเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นไปตามมาตรฐานตัวชี้วัดทุกระดับ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงของ ยุคโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน และดังพันธกิจข้อที่ 2 และ 3 ที่กล่าวว่า พัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้าง จิตความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของเขต 1 ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในพบว่ามีจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการปรับปรุง คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จากการรายงานผลอัตราค่าจ้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ปีงบประมาณ 2563 (2564 : 1 - 14) มีอัตราการย้ายในรอบปีค่อนข้างสูง ครูและบุคลากร ทางการศึกษามากกว่าร้อยละ 50 มีภูมิถิ่นอาศัยอยู่ต่างจังหวัด ปีงบประมาณ 2564 มีอัตราว่างจำนวน 103 อัตรา อัตราการย้ายจำนวน 135 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 5.90 ทำให้โรงเรียน มีครูและบุคลากร ทางการศึกษาน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขาดแคลนวิชาเอก รวมถึงภาระงานสอนของครูมีจำนวนมาก และสอนควบรวมในหลายรายวิชา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนน้อยกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังและ บุคลากรทางการศึกษาบางส่วนปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้าราชการที่ดีได้น้อยกว่ามาตรฐาน ที่ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1. ออนไลน์. 2563)

สังคมไทยมีความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทย ได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลา ยาวนานจนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจน ผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติทำให้เกิดมีระบบความเชื่อ และความประพฤติปฏิบัติ โดย พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2543 : 9 - 10) ได้สรุปอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย หลายประการ ซึ่งมีสิ่งที่สอดคล้องกับงานบริหาร คือ เป็นหลักประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เป็นหลักที่ใช้ในการปกครอง เช่น ระบอบประชาธิปไตยหรือการยึดธรรมาธิปไตยเป็นหลักรวบรวม ศูนย์จิตใจให้มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เป็นหลักคำสอน สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักความเป็นอิสระเสรี และเป็นหลักนำทางในการพัฒนา ชาติไทย จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 หลักแห่งคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทาง แห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข (สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. 2559 : 235) มาช่วยในการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากร ทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงาน ความรัก ความชอบ

ในงานที่ต้องการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้งานที่ทำบรรลุผล 3) จิตตะ คือ ใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบ อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ และ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตร่ตรอง ในสิ่งที่กระทำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และพัฒนา ตั้งแต่เริ่มวางแผนตลอดจนวัดผลสำเร็จของงานที่ทำนั่นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์กรอันจะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขและเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ และวิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562 : 82 - 83) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร) (2560 : 160 - 163) ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ และคณะ (2562 : 63 - 64) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และโสภณ บัวจันทร์ (2562 : 32 - 33) ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่า การบริหารงาน โดยนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ ในการบริหารจัดการทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นและศึกษาความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4 ที่ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ที่สามารถพัฒนาพร้อมทั้งส่งเสริมการบริหารงาน ด้านงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ คู่คุณภาพผู้เรียนและชีวิตอย่างสมดุล รักษาระบบ บบวิถีประชาคมโลก” การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการจึงเป็น อีกแนวทางที่จะดำเนินงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้พร้อมก้าวสู่ ยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
4. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
5. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนาและสนับสนุนต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,621 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1. ออนไลน์. 2564)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 338 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรพยากรณ์** ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มี 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ฉันทะ ความพอใจในงาน
- 1.2 วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน
- 1.3 จิตตะ ความจดจ่อในงาน
- 1.4 วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน

2. **ตัวแปรเกณฑ์** ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 มี 5 ด้านดังนี้

- 2.1 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา
- 2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 2.3 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 2.4 การแนะแนว
- 2.5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเพื่อนำเสนอแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกแบบเจาะจงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมมนาเชิงลึก

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ กระบวนการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ มีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี มีความเป็นผู้นำ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ อีกทั้งเป็นเครื่องบ่งชี้แห่งความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และแสดงถึงความสามารถ วิริยะ อุทิศหาประสิทธิภาพของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา หมายถึง เครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ใช้กำหนดแนวทางจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และสังคมได้ หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุง พัฒนา และมีการประเมินหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ รวมทั้งส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้เกิดมรรคผลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อบริบทของการศึกษาต่อไป

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ควบคู่กับการปรับประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปผสมผสานกับการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ซึ่งกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เกิดทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์

(Creativity) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และจัดอบรมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาตามระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ โดยยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน เอกสารหลักฐานการศึกษา ตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาลังกักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 จะต้องมีทักษะด้านความสามารถในการอ่าน (Reading) ความสามารถในการเขียน (Writing) ความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic)

4. ด้านการแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับทักษะด้านการสื่อสาร (Communication) ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ลังกักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 จำเป็นต้องใช้ในการแนะแนว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

5. ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียนตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน ส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ หลักความพอใจ วิริยะ คือ หลักความไม่ย่อท้อ จิตตะ คือ หลักความจดจ่อ วิมังสา คือ หลักพิจารณาปรับใช้และเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ทำให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานได้ตามความมุ่งหวัง ดังนี้

1. ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในงาน ความปรารถนาเพื่อที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุด ด้วยการรักในงานของตน ชอบในงานของตน มีความเต็มใจในขณะที่ทำงาน เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งการกระทำในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. วิริยะ หมายถึง ความไม่ย่อท้อในงาน ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น มีความกล้า แน่วแน่ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้า

อดทนต่อความยากลำบากจนกว่าจะสำเร็จ วิริยะมาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกละไม่ย่อท้อ ต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรค

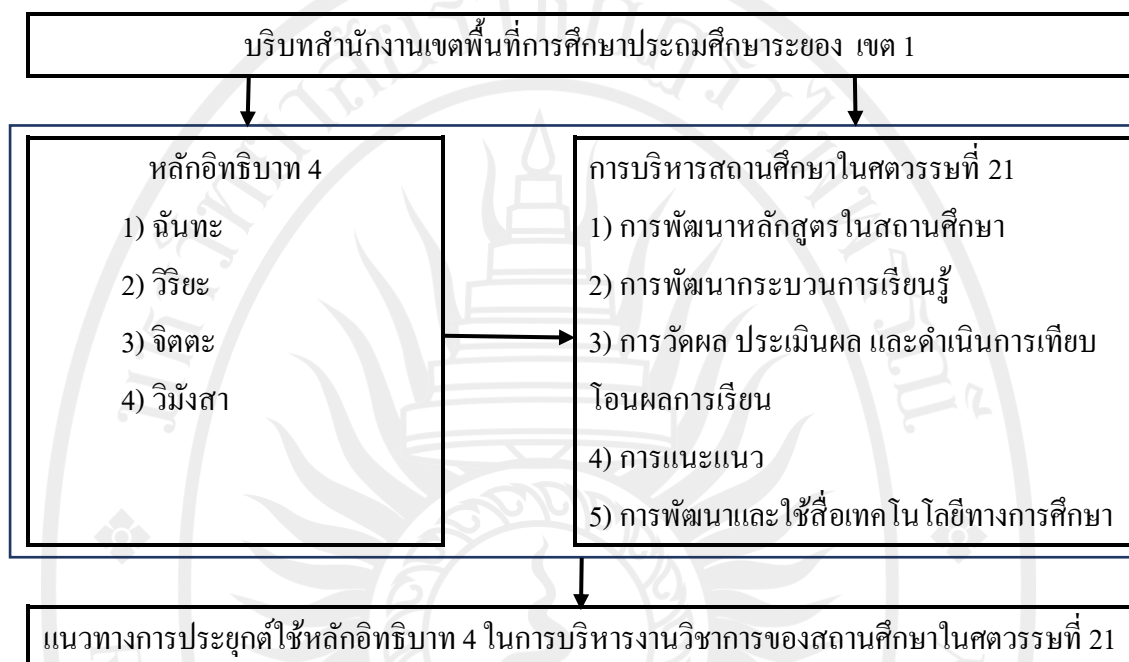
3. จิตตะ หมายถึง ความจดจ่อในงาน การเอาจิตฝึกฝนใจในสิ่งที่ทำ ใจที่จดจ่อ เป็นสมาธิในขณะที่ทำงาน มุ่งมั่นแน่วแน่ในการทำงาน และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจ ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ทำงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตาม ความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความตั้งมั่นเป็นเครื่องเตือนสติ ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพินิจพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่าง ๆ นั้น ได้อย่างเหมาะสม

4. วิมังสา หมายถึง ความพินิจพิจารณาในงาน การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา วิเคราะห์ ไคร่ครวญ อันเกิดจากการมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจรรย์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำ แก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานด้วยสติปัญญา เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 160), ฐาปนนา บุญหล้า (2558 : 227), พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2551 : 39) และพระมหาภูษิตชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี) (2551 : 92) พบว่าเป็น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนางาน กล่าวคือ หลักอิทธิบาท คือ หนทางหรือแนวทาง สู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากเกตุกนก สวดยักษ์ขาว และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2562), ชัยวัฒน์ สมเกียรติประยูร และคณะ (2562), นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ (2563), พระคำใส จันทะลาด และคณะ (2562), พระครูสุภัทรพรหมคุณ (เจริญ คำประเสริฐ) (2563), วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ และคณะ (2562), สุกัญญา โพธิ์ทอง (2562), สุภาพรณ พิลาดรัมย์ และคณะ (2558), สุกัก ตรังรัตนจิต และถัดดา ผลวัฒน์นะ (2562), อณิษฐา เอี่ยมและคณะ (2562), พระมหาธราธิป วรวิชัย (วรสายัณห์) (2560) และกัญญลักษณ์ จันทร์วิบูลย์ (2560) ด้านที่มีความถี่ 8-13 ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การแนะแนว และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
2. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การบริหารการศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 1.1 ความหมายการบริหาร
 - 1.2 หลักการบริหาร
 - 1.3 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 1.4 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 1.5 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
 - 2.1 ความหมายของหลักอิทธิบาท 4
 - 2.2 ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4
 - 2.3 องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4
 - 2.4 ประโยชน์ของหลักอิทธิบาท 4
 - 2.5 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการ
3. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

การบริหารการศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความหมายการบริหาร

การบริหารเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administratvae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ หากนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ

ของพื้นที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหลายประการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2548 : 29) นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของความหมายการบริหารไว้ อย่างหลากหลาย ดังนี้

พระมหาวชิธร สี่หาบุตร (2557 : 51) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหรือ กิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ปรีชา จันทรมณี (2556 : 16) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร สถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

พระมหาวิฑูชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) (2550 : 25 - 32) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมี วิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่น มั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคน และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้อง ได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงาน ของบุคคลในองค์กร

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตาม คำนิยามนี้การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนา เป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆมัตถะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 163) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546 : 609) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 84) ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้าน เมื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

แคมป์เบลล์ และคณะ (Campbell and etc. 1976 : 137) ได้กล่าวถึง การบริหาร หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงานที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติได้ดำเนินงาน จนเสร็จสิ้นได้ผลงานตามที่ต้องการ

คุนตซ์ และไซริล (Koontz and Cyril. 1972 : 43) ให้ความหมายว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ

เอ็ดวิน ฟลิปโป (Edwin B. Flippo. 1970 : 1) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร สรุปได้ว่าเป็นกระบวนการในการวางแผนการจําองค์การปกครองและการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick. 1965 : 7 - 13) กล่าวว่า การบริหารเป็นสาขาวิชาความรู้ อย่างหนึ่งที่แสวงหาความเข้าใจอย่างมีระบบว่าทำอย่างไรคนจึงทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย

ไซมอน (Simon. 1965 : 4) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารมิใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะในการทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

ปีเตอร์ เอฟ ดร๊ากเกอร์ (Peter F. Drucker. 1954 : 12) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้นำ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทำงานร่วมกันโดยมีการวางแผน และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารจะใช้ความสามารถเพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง บุคลากร วัสดุ งบประมาณมาจัดการตามหลักการที่วางไว้โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ เป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

หลักการบริหาร

การบริหารที่ดีจะนำสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549 : 5) ได้กล่าวถึง การทำงานให้สำเร็จ โดยอาศัยคนอื่น (getting things done through other people) ตามทฤษฎีพุทธวิธีบริหาร โดยใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ ตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

กูลิก แอล และเออร์วิค เจ (Gulick L and Urwick J. 1973 : 18 - 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการด้านการบริหารไว้ว่า กระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” และอธิบายตามความหมาย ได้ดังนี้

1. การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการ และแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และทำอย่างไร
2. การจัดการองค์กร (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน
3. การจัดหาบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคลอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน
4. การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

5. การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6. การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหาร และสมาชิกของหน่วยงาน ได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด

7. การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ การจัดทำงานงบประมาณบัญชี การใช้จ่ายเงิน การควบคุม และการตรวจสอบด้านการเงิน

วิลเลียม (William Ouchi, 1971 : 283) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า “การบริหารที่เรียกว่า ทฤษฎี Z มีรายละเอียดเกี่ยวกับ การจ้างงานระยะยาว การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์ มีความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป การควบคุมในตัวเอง ไม่เป็นทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจน และเป็นทางการ เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง และมีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว”

เฮนรี ฟาร์โยล (Henri Fayol, 1930 : 17 - 18) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารที่มีสาระสำคัญ ไว้ดังนี้

1. หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ ทางการบริหาร 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

2. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคการทำงาน และประสบการณ์ต่าง ๆ

3. หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ข้อ คือ

3.1 หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

3.2 หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)

3.3 หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)

3.4 หลักการชี้แจงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of chain)

3.5 หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of work, or specialization)

3.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

3.7 หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest)

3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

3.9 หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

3.10 หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

3.11 หลักของความเสมอภาค (Equity)

3.12 หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure)

3.13 หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

3.14 หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)

กล่าวโดยสรุป หลักการบริหารต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนรู้หลาย ๆ องค์ความรู้ ทั้งการวางแผน วางกลยุทธ์ สรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เหมาะสมกับงาน ประสานงานและคอยอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ ให้ดำเนินงานไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และนำมาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการที่เชื่อมโยงมุ่งผลิคนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เน้นการพัฒนาตัวผู้เรียน ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม การบริหารสถานศึกษาจึงต้องนำหลักการพัฒนาในโลกของยุคดิจิทัลยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาด้วย ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

ไสว พักขาว (2558 : 1) ทักษะศตวรรษที่ 21 หมายถึง การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

วิจารณ์ พานิช (2558 : 6) ให้ความหมาย ทักษะศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2558 : ออนไลน์) ได้จัดทำคำอธิบาย ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills; transversal skills) หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงานที่เชื่อว่ามีสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2557 : ออนไลน์) กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills; transversal skills) หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงานที่เชื่อว่ามีสำคัญยิ่ง

ต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะดังกล่าวนี้เป็นผลจากการพัฒนากรอบความคิด การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework) โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Skills)

วิภาวี ศิริลักษณ์ (2557 : 15) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าเป็นความสามารถที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ความท้าทายของสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

School in focus (2556) ทักษะศตวรรษที่ 21 หมายถึง การก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งแควดวงทางการศึกษาทั่วโลกต่างก้าวพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนรู้ในแบบกระบวนทัศน์ใหม่ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการศึกษายุคฐานแห่งเทคโนโลยี หรือ Technology Based Paradigm

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32 - 38) ให้ความหมาย การบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด อันได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมและรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดี

ฟราย เคทเทอร์ริดจ์ และมาร์แชล (Fry, Ketteridge and Marshall. 2009 : 3) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่าเป็นงานที่ต้องกำกับ ติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเรียน การสอน การทำงานวิจัย การนิเทศติดตามการบริหาร งานวิชาการ และการจัดการตลอดจนการรักษาความเป็นมืออาชีพทางการจัดการเรียนการสอน

ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills. 2009 : ออนไลน์) ได้ให้ ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะที่สำคัญที่นักเรียนพึงมีเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนการทำงาน และการดำรงชีวิต

วิกค์ เฟอ์รลอง และไฮเบอร์เกอร์ (Vick, Furlong and Heiberger. 2008 : 7) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การวางแผนงานที่ต้องรับผิดชอบในการติดตามงานที่เกี่ยวกับวิชาการทั้งหมดซึ่งเป็นภาระงานที่ใหญ่ และเป็นสิ่งที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร

กอร์ตัน (Gorton. 1983 : 158 - 164) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตร การจัดแผนการเรียน การจัดทำตารางการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลรวมถึงการนิเทศการสอน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ กระบวนการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่สำคัญเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ มีทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี มีความเป็นผู้นำ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ อีกทั้งเป็นเครื่องบ่งชี้แห่งความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และแสดงถึงความสามารถ วิริยะ อุตสาหะ ประสิทธิภาพของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสะท้อนสำคัญขององค์กร สถานศึกษา จะเกิดความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ใช้กระบวนการคิดเชิงระบบในการบริหารเพื่อให้การบริหารงานด้านต่าง ๆ มุ่งเป้าสู่ความสำเร็จ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ และวิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562 : 90 - 91) หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้เป็นการบริหารภายใต้กรอบของกระบวนการวางแผนการปฏิบัติการ และการสะท้อนผล เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการจัดองค์ประกอบของเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้จากประสบการณ์จริง ให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนจากครูผู้สอน

พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล) (2560 : 133) การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียน การสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการบริหารการวัดผล และประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูจะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นตัวกำหนดแนวทาง ต้องมีความพอใจและมีใจรักต่อการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งผลของงานจะเป็นตัวกำหนดหรือบ่งชี้ถึงคุณภาพของการทำงาน และส่งผลให้ผู้บริหารและครูที่มีความพึงพอใจ มีความอึดเอมใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีความอุตสาหะ มีความมานะ บากบั่น ใจสู้ ไม่ท้อถอย แม้จะใช้เวลายาวนานสักเท่าใดก็ตาม

นันทวัน จันทร์กลิ่น (2557 : 20) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า เป็นการกำหนดความสำคัญ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป

ตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ และบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียน และชีวิตจริง

คาราวรรณ สุขคันธรักษ์ (2556 : 40) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของผู้บริหารที่จะสามารถใช้ในการบริหารงานวิชาการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษาเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพของผู้เรียนโดยผ่านขอบข่ายภารกิจตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติวางไว้

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ (2556 : 8-9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยร่วมกันสร้างรูปแบบ และแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2556 : 13) ได้กล่าวถึง ความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า วรรณกรรมด้านการศึกษาร่วมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร กล่าวคือ มีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4C คือ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็น สิ่งที่ “ต้องมี” มากกว่า “น่าจะมี” ขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศ และการสื่อสาร (Information and Communication Technologies ICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน สามารถสรุปว่าเหตุผล 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั่นคือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้น และภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 1) ให้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและ

คุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากงานวิชาการ เนื่องจากว่างานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน และที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมก็ตามลักษณะของงานนั้น ๆ

จามจัวร์ จำเมือง (2553 : 75) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า งานวิชาการมีความสำคัญเพราะเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่ง กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ดำเนินการ โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหาร และจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจน การวัดผล ประเมินผล ปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานสำคัญและถือเป็นหัวใจของการบริหาร สถานศึกษา เพราะการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพล้วนขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น เนื่องจากงานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ก้าวทันโลก สามารถปรับตัว อยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

งานบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากร ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการวิชาการ โดยผู้บริหารต้องนำครูพัฒนาการเรียนการสอน และดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ รวมทั้งเกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือ ต่อยอดได้ กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 29) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ ไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารงานและ การจัดการศึกษา ไว้ 17 ภาระหน้าที่ ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา 8) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพใน และมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

และองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ฮอล และมิสเคล (Hoy and Miskel. 2001 : 437 - 438) ขอบข่ายงานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การมุ่งเน้นทางด้านวิชาการ
2. มุ่งสัมฤทธิ์ผล
3. หลักสูตรมีคุณภาพ และให้โอกาสในการเรียนรู้
4. การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา
5. บรรยากาศในชั้นเรียน
6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของผู้ปกครอง
7. ศักยภาพในการประเมิน
8. การใช้เวลาในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. การมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
10. มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
11. มีการเรียนรู้อย่างอิสระ
12. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

คิมโบร และนันเนอรี (Kimbrough and Nunnery. 1998 : 51 - 58) กล่าวว่า งานบริหาร งานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การกำหนดนโยบาย และหลักการให้ชัดเจน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. การจัดระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย
4. การจัดองค์การของการเรียนการสอน
5. การประเมินผล
6. การจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

โซลิมัน (Soliman. 1997 : 135) ได้จัดแบ่งภาระงานทางวิชาการเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. งานสอน (Teaching)
2. งานวิจัย (Research)
3. งานบริการวิชาการแก่สังคม (Community services)

สมิธ (Smith, 1995 : 16) ได้จัดแบ่งการบริหารงานด้านวิชาการออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การจัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การจัดหาอุปกรณ์การสอน
5. การนิเทศการสอน
6. การส่งเสริมครูประจำการ

เซอร์จีโอวานนี (Sergiovanmi, 1991 : 267 - 268) ขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วย

1. การตั้งปรัชญาทางการศึกษาขึ้นมาเพื่อปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว
2. การจัดทำโครงการทางการศึกษาต่าง ๆ
3. การจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตร และทักษะการเรียนการสอน
4. การสร้างบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง
5. การจัดหาวัสดุสำหรับการเรียนการสอน

แคมเบล, บริดจ์ และไนสแทรนด์ (Campbell, Bridges and Nystrand, 1977 : 212) กล่าวว่างานด้านวิชาการนั้นเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานการประเมินผล ประกอบด้วย

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของสถานศึกษา
2. การกำหนดโปรแกรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย
3. การพัฒนา และนำหลักสูตรของชาติไปใช้
4. การเลือกใช้ เตรียมอุปกรณ์ และสื่อการเรียน
5. การประเมินผลการสอน

แฟเบอร์ และเชอรอน (Faber and Sherron, 1970 : 122 - 128) ได้แบ่งงานวิชาการ ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การจัดอุปกรณ์การสอน
4. การนิเทศการสอน

5. การส่งเสริมครูประจำการในด้านความรู้

มิลเลอร์ (Miller, 1965 : 175 - 180) กล่าวว่า งานบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การจัดโปรแกรมการสอน
2. การปฏิบัติตามโปรแกรมการสอน
3. การติดตามการเรียนการสอน

4. การจัดบริการการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการอ่าน คิดคำนวณ วิเคราะห์ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังแสดงตามตารางวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากแนวคิดของนักวิชาการ

ลำดับ	ตัวแปร	นักวิชาการ										รวม ความถี่ (13)				
		เกตุกนก สวสคำข้า และวารกาญจน์ สุขตตะเชียว (2562)	ชัยวัฒน์ สมเกียรติประยูร ชนมณี ศิลานกิจ และกาญจนา กาญจนพันธ์ (2562)	นิษฐ์วิดี จิรโรจน์กัญญา (2563)	พระคำโต จันทะลาต รัตน์ะ ปัญญาภา และเรืองเดช เขตรศาสตร์ (2562)	พระครูสุภัทรพรมคุณ (เจริญ ก้าประเสริฐ) (2563)	กวีวัฒน์ ศรีจันทร์ จุฑพร เพ็งชัย และอุทาสรี ไพวรรณ (2562)	ศุภัญญา ไพร์ทอง (2562)	ศุภาพรณ์ พิลาตรีย์ เพชรสุดา กุณีพันธ์ และวิวรรณ กาญจนวดี (2558)	ศุภกิต ตรีรัตน์จิต และกัตตา ศตวัฒน์ (2562)	อณิษฐา เข้มสุวรรณ บำรุง ศรีนวลปาน และ เบญจพร ชนะกุล (2562)		พระมหาธาราธิป วรวิชัย (วรสาขันธ์) (2560)	กัญญลักษณ์ จันทร์วิบูลย์ (2560)	อานนท์ คนขยัน คมสันต์ ขจรปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน (2558)	
1	การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น							✓		✓	✓					3
2	การวางแผนงานด้านวิชาการ			✓		✓	✓			✓	✓					5
3	การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา			✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓				7

ตาราง 1 (ต่อ)

ร.น.	นักวิชาการ ตัวแปร	เกตุกนก สายคำเข้า และวารกาญจน์ สุขสดเซีย (2562)	ชัชวรัตน์ สมเกียรติประชูร หนมณี ศิลาภกิจ และกาญจนา กาญจนพันธ์ (2562)	นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ (2563)	พระคำไธ ดันทะลาต รัตนะ ปัญญาภา และเรืองเดช เพชรศาสตร์ (2562)	พระครูสุภัทรพรหมคุณ (เจริญ กัปประเสริฐ) (2563)	วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ จตุพร เฟิงชัย และสุพาศรี ไพรวรรณ (2562)	ศุภัญญา โพธิ์ทอง (2562)	สุภาพรณ พิลาดรัมย์ เพชรสุดา ภูมิพันธ์ และวิวารณ กาญจนวดี (2558)	สุภัทก์ ศรีรัตนจิต และกัศตา ผลวัฒน์ (2562)	อณิษฐา เข็มสุวรรณ บำรุง ศรีนวลปาน และ เบญจพร ษณะกุล (2562)	พระมหากรทิพย์ วรวิชัย (วรสายพันธ์) (2560)	กัญญลักษณ์ จันทร์วิบูลย์ (2560)	อานนท์ คนขยัน คนสันต์ จงรบปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน (2558)	รวม ความถี่ (13)
12	การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	✓					✓	✓	✓	✓				✓	6
13	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓	✓				✓	✓	✓	✓					6
14	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	✓				✓	✓	✓	✓	✓					6
15	การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา						✓		✓	✓					3

ตาราง 1 (ต่อ)

ร.น.	นักวิชาการ	ตัวแปร													
		เกณฑ์ก สวค้ำเข้า และวารกญจน์ สุขศคเจีชว (2562)	ชั้วฒัน์ สมเกียรติประชูร ษนมณี ศีลาภกิจ และภญจนพันธุ์ (2562)	นิษฐ์วดี จีรโรจนภญโญ (2563)	พระค้ำไศ ฉันทะลาศ รัตนะ ปัญญาภา และเรื่องเดช เพชรศาสตร์ (2562)	พระคณุศุภภัทรพรหมคุณ (เจริญ ก้าประเสริฐ) (2563)	วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ จตุพร เฟิงชัย และอุพพัศรี ไพรรารณ (2562)	ศุภัญญา โพธิทอง (2562)	ศุภภาพรณั์ พิลาศรัมย์ เพชรศุศดา ภูมิพันธุ์ และวิวารณ กัญจนวดี (2558)	ศุภกัศ ตรีรังรัตนจิต และกัศิตดา ผลวัฒน์นะ (2562)	อณิษฐา เอี่ยมสุวรรณ บำรุง ศรีนวลปาน และ เบญจพร ษนะกุล (2562)	พระมหาทรรภิป วรรษโย (วรสายัณห์) (2560)	กัญญณัฎษณั์ ฉันทรวินโคย์ (2560)	อานนท์ คนขยัน คนสันท์ จงรปัญญาไพศาล และศัศกัศิทธิ์ ฤทธิสัน (2558)	รวม ความถี่ (13)
16	การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา							✓	✓	✓					3
17	การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำตารางวิเคราะห์ตัวแปรการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 จากแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 13 ท่านพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีทั้งสิ้น 17 ด้าน เมื่อพิจารณาความถี่รายด้าน สรุปได้ว่า 5 ด้าน ที่มีความถี่สูง จำนวน 8-13 ความถี่ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การแนะแนว และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

ในการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทในการดูแล ให้ความสำคัญ กระตุ้นการทำงานของครู เพื่อเพิ่มกระบวนการและทักษะกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

เกตุกนก สวycastleข้าว และวราภรณ์ สุขสดเขียว (2562 : 542) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง มีการนำผลจากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาตามความเหมาะสม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 57 - 59) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมุ่งเน้นบทบาท และหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรในการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมการยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์แต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญนำหลักสูตรที่พัฒนาได้แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง การเตรียมความพร้อมด้านผู้สอนผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประเมินผลเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล มีกระบวนการขั้นตอน ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างและการออกแบบหลักสูตรขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ

2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชา โดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. นำหลักสูตรที่พัฒนาได้แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง (สถานศึกษาทดลองใช้หลักสูตรใหม่) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการแก้ไขปรับปรุง โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้ง การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. นำหลักสูตรไปปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษาก่อนประกาศใช้หลักสูตร สนับสนุนให้ ผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป กิจกรรมการใช้ หลักสูตรใหม่มี 4 ประการคือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ จัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการประกอบการเรียนการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร และบริการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่อบรมผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหาร หลักสูตร

5.3 การสอน เป็นหน้าที่ของผู้สอนประจำการทั่วไปที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียน การสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผลเพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตรแล้วดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป การประเมินผลมี 2 ประเภท คือ การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้มีงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น

2. จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กระทรวงศึกษาธิการ

4. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ่งมากสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้ปกครอง พิกัด และการศึกษาทางเลือก

5. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก

6. สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษโดยให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษาและนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 73) ได้สรุปหลักการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่าง ๆ

1. พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
3. พัฒนาให้สอดคล้องกับหลักของการเรียนรู้
4. ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และบูรณาการของประสบการณ์ต่าง ๆ
5. พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สาระความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล
6. พิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ
7. พัฒนาอย่างเป็นระบบ
8. พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง
9. มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา
10. ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ
11. อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

โอลิวา (Oliva, 2009 : 138) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) ระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม สังเคราะห์ร่วมกันแล้วกำหนดเป็นเป้าหมายของการศึกษาที่สะท้อนปรัชญาการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมากำหนดความต้องการของผู้เรียน สังคม และเนื้อหาแล้วสังเคราะห์เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เมื่อได้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรรูปแบบของหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การคัดเลือกยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การคัดเลือกแนวทางการประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกเทคนิคการประเมินผล การประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และในขั้นตอน และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผล

การประเมินไปปรับปรุงเป้าประสงค์ของหลักสูตรซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบต่อไป

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander. 1974 : 22) ระบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจัยภายนอกเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) กระบวนการ (process) ส่งผลไปที่การวางแผน และการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การประเมินหลักสูตร และ 3) ผลผลิต (output) การให้ข้อมูลย้อนกลับไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ทาบ (Taba. 1962 : 422 - 424) การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เช่น บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน การวิเคราะห์สังคม การวิเคราะห์วัฒนธรรม การวิเคราะห์ทฤษฎี การเรียนรู้พัฒนาการทางสติปัญญา การถ่ายโยงการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น ระบุว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ (objectives) 2) เนื้อหาสาระ (subject matter) 3) การจัดการเรียนการสอน (method and organization) และ 4) การประเมินผล (evaluation) โดยที่จุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตร มี 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสมดุลของแต่ละองค์ประกอบ 2) ความสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน 3) มีหลักการและเหตุผล (rationale) หรือทฤษฎีรองรับ 4) การกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ตอบสนองประสบการณ์การเรียนรู้ และ 5) ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ และกิจกรรมกับธรรมชาติของผู้เรียน

ไทเลอร์ (Tyler. 1949 : 1) มีแนวคิดหลักที่สำคัญสำหรับการพัฒนาหลักสูตร คือ “เป้าหมายและวิธีการ” (ends and mean approach) และได้นำเสนอ หลักการและเหตุผล ซึ่งใช้เป็นหลักการสำหรับการพัฒนาหลักสูตร เรียกว่า “Tyler’s rationale” ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรบรรลุคืออะไร
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรที่สามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพอย่างไร
4. เราจะสามารถทราบได้อย่างไรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษาผู้เรียน การศึกษาสังคม การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ตลอดจนปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์

กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาชั่วคราว เมื่อได้จุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้วยังต้องนำทฤษฎี การเรียนรู้ ปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา มากลั่นกรองจุดมุ่งหมายชั่วคราวนั้นให้เป็น จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แท้จริง

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษา หมายถึง เครื่องมือสำคัญในการกำหนด แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีความเหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ การบริหารหลักสูตรและ การนำหลักสูตร ไปใช้ต้องสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนควรมีการประเมินหลักสูตรและ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันยุคสมัยทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและมีแนวทางการพัฒนา ที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรทุกภาคเรียนส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตร ไปใช้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีบทบาท ในการดูแล ให้ความสำคัญ กระตุ้นการทำงานของครู เพื่อเพิ่มกระบวนการและทักษะกระบวนการ การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีนักวิชาการหลายท่าน กล่าวไว้ดังนี้

เกตุกนก สวศักร และวราภรณ์ สุขสดเขียว (2562 : 542) การพัฒนากระบวนการ การเรียนรู้ หมายถึง ครูจัดทำแผนการเรียนรู้โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นกระบวนการคิด ปฏิบัติจริงนำไปใช้ประโยชน์ มีการนิเทศการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา อย่างเหมาะสม

อาทิตยา ศักดิ์จันทร์ (2560 : 70) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การบรรลุ เป้าหมายในการดำเนินงานอันเกิดจากการคิดเชิงระบบของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงาน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู การควบคุม กำกับให้การจัดการเรียนการสอน ของครูเป็นไปตามความเหมาะสมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงงาน และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มอบหมายผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการตามแผนงาน

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 43 - 44) ได้ระบุแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน การสอน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
7. ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ควบคู่กับการปรับประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าไปผสมผสานกับการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบ คุณภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วย ให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียนทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ วิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การวัดผล ประเมินผลไว้ ดังนี้

เกศกนก สายคำขำ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2562 : 542) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง มีระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลของสถานศึกษาที่ชัดเจน ครูมีการจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลโดยประเมิน ตามสภาพจริง พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้ มาตรฐาน เทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น ๆ ตามแนวทาง ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 44) ได้ให้ข้อสรุปประกอบการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบ โอนผลการเรียน ประกอบด้วย

1. กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ
2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
3. วัดผล ประเมินผล เทียบ โอนประสบการณ์ผลการเรียน และอนุมัติผลการเรียน
4. จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน
5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
6. จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาคและตัดสินผลการเรียนการสอนผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
8. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยคณะกรรมการเทียบ โอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 28) ให้ความหมายว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนา และประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมิน

เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้เพิ่มเติมตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน บทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ
2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา
3. วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียน
4. จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน
5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
6. จัดระบบสารสนเทศ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาค และตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
8. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

กรอนลันด์ และลินน์ (Gronlund & Linn. 1990 : 5) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการให้คำอธิบายที่เป็นตัวเลขตามระดับที่แตกต่างกันแก่คุณลักษณะของแต่ละบุคคล

เมเรนส์ และเลแมนน์ (Mehrens and Lehmann. 1973 : 10) กล่าวว่า การวัด และประเมินผลการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมากโดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูช่วยให้ทราบพฤติกรรมของนักเรียน ปรับปรุงกระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบการตัดสินใจของครู เป็นต้น

2. ประโยชน์ต่อนักเรียนช่วยกระตุ้นเป็นข้อมูลย้อนกลับให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ต่อการแนะแนวในด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนและครู

4. ประโยชน์ต่อการบริหารเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร เป็นต้น

อีเบล (Ebel, 1965 : 3) ได้นิยามการวัดผลว่า “การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดจำนวนให้กับสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล”

สรุปได้ว่า การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาตามระเบียบ ข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ โดยยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน เอกสารหลักฐานการศึกษาทุกชนิดทุกช่วงชั้นตลอดจนจบการศึกษา ตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

4. การแนะแนว

การแนะแนวเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ในการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ครูผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาในด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ ซึ่งได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้กล่าวถึง การแนะแนวไว้หลายทัศนะ ดังนี้

เกตุกนก สวยศำข้าว และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2562 : 543) การแนะแนวการศึกษา หมายถึงมีการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน ติดตาม ประเมินผลการแนะแนว มีการประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษาเครือข่าย

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 46 - 67) ให้ความหมายว่าการแนะแนว ประกอบด้วย

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2. จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

3. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนวดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน
5. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว
6. ดูแล นิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
7. ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน
8. ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว
9. เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 21) ให้ความหมายว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียน ทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 30) ได้ให้ความหมายว่า การแนะแนวคือจิตวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยการพัฒนาคนให้รู้จักช่วยตนเองหรือพึ่งตนเองได้โดยกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีบทบาทเต็มที่ในการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพและสามารถจัดการกับชีวิตของตนอย่างฉลาด

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2543 : 44) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวการศึกษาว่าเป็น การช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน หรือกลุ่มเพื่อให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ประดินันท์ อุปรมัย (2543 : 17) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการของการบริการ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักกันและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องมีพัฒนาการการไปในทุก ๆ ด้านสามารถช่วยเหลือตนเอง มีทักษะวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด และวางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี เพื่อบุคคลได้เป็นสมาชิกที่ดีมีประโยชน์ต่อครอบครัว และสังคม

นุชลี อุปัทย์ (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวว่า (Guidance) เป็นบริการช่วยป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และส่งเสริมพัฒนาการผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาทุกคน โดยมุ่งการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบและมีขั้นตอน รวมทั้งมีหลักการในการช่วยเหลือว่าจะต้องทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองอย่างถ่องแท้ และรู้จักโลกที่เขากำลังดำเนินชีวิตอยู่

กล่าวได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้เต็มความสามารถทุกด้าน โดยการสนับสนุนและความร่วมมือจากส่วนที่เกี่ยวข้อง

5. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

การพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรสนับสนุนและจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมสำหรับบริการแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูล เบื้องต้นในการวางแผนดำเนินการต่อไป

สถิตย์ จอมใส (2565 : ออนไลน์) การพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของการศึกษา โดยพบว่ามียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. บทบาทเพื่อการทำงานและเพื่อสังคม โดยมีบทบาทต่อสารสนเทศของโลก และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการและการแก้ปัญหา รวมถึงบทบาทในเศรษฐกิจโลก

2. บทบาทเพื่อฝึกฝนสติปัญญาของตนเอง มีการพัฒนาตนเองด้วยความรู้ผ่านเทคโนโลยี การได้รับผลจากการทำงานบนฐานความรู้ และทำให้ผู้ประกอบการมีการขยายตัวแล้วสามารถเชื่อมโยงไปทั่วโลกโดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. บทบาทเพื่อทำหน้าที่พลเมือง โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และทางการเมืองผ่านทางออนไลน์ และเข้าร่วมกิจกรรมของโลกผ่านทางชุมชนออนไลน์ และเครือข่ายสังคม

4. บทบาทเพื่อสืบทอดจารีต และคุณค่า เกิดการเรียนรู้ความรู้ในสาขาอย่างรวดเร็ว และประยุกต์ใช้หลักวิชาการข้ามสาขาเพื่อสร้างความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่ และการสร้างเอกลักษณ์ของตนเองจากจารีตวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายรวมทั้งเคารพจารีตและวัฒนธรรมอื่น ๆ

เกตกนก สวยศำข้าว และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2562 : 543) กล่าวว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา หมายถึง มีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีส่งเสริมครู ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นในการผลิตจัดหาพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน มีการประเมินผล การพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 49) ได้ระบุ การพัฒนาและ ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย

1. จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหา และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
2. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษา
3. พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อ และ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้อรรถประโยชน์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อ ที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน
5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหาผลิตใช้ และ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

กล่าวได้ว่า การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้อันสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน ส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง กระบวนการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ที่สำคัญเพื่อพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของ สถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี มีความเป็นผู้นำ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งเกิด องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือต่อยอดได้ แสดงถึงความสามารถในการวางแผน วางกลยุทธ์ ประสานงาน คอยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงาน ความวิริยะ อุตสาหะ และ ประสิทธิภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา หมายถึง เครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ใช้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีความเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ มีการประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันยุคสมัย ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและมีแนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรทุกภาคเรียน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษานำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ควบคู่กับการปรับประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปผสมผสานกับการเรียนการสอน ในแต่ละรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาตามระเบียบ ข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ โดยยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน เอกสารหลักฐานการศึกษาทุกชนิดทุกช่วงชั้นตลอดจนจบการศึกษา ตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

4. ด้านการแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้เต็มความสามารถทุกด้าน โดยการสนับสนุนและความร่วมมือจากส่วนที่เกี่ยวข้อง

5. ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน ส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี

ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจึงควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา ด้านการแนะแนว และด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา นั่นคือหลักอิทธิบาท 4

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4

ความหมายของหลักอิทธิบาท 4

อิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) มี 10 อย่างคือ 1) ฤทธิ์อันเกิดจากการอธิษฐาน 2) ฤทธิ์อันเกิดจากบันดาล (วิภูพพนา) 3) ฤทธิ์เกิดจากใจ 4) ฤทธิ์เกิดจากการแผ่ญาณ 5) ฤทธิ์เกิดจากการแผ่สมาธิ 6) ฤทธิ์อันเป็นอริยะ (ในการพิจารณาธรรมะ) 7) ฤทธิ์เกิดจากผลของกรรม 8) ฤทธิ์ของผู้มีบุญ 9) ฤทธิ์เกิดจากวิชา 10) ฤทธิ์มีการประกอบถูกส่วนเป็นปัจจัย คำว่า “อิทธิ” หมายถึง ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี ความสำเร็จ ความเข้าถึง อธิบายโดยละเอียด คำว่า อิทธิ คือ ย่อมสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง สัตว์ทั้งหลายผู้สำเร็จ ผู้เจริญ ย่อมสำเร็จ ย่อมถึงความเป็นผู้ประเสริฐ ด้วยสภาวะนี้ แม้เพราะเหตุนี้ สภาวะนั้นจึงชื่อว่า อิทธิ คำว่า “ปาโท” (บาท) ได้แก่ เป็นที่อาศัย คือเป็นอุบายเครื่องบรรลุ จริ่งอยู่ สัตว์ทั้งหลายย่อมถึง ย่อมบรรลุซึ่งอิทธิด้วยอุบายเป็นเครื่องบรรลุ นั้น นั้นท่านจึง เรียกว่า ปาทะ คือ เป็นบาท (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2550 : 546, 2539 : 342 - 347)

อิทธิบาท หรือ อิทธิบาท 4 เป็นศัพท์ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ 4 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2546 : 160)

1. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดย

3. จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ เหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

สามารถสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 คือ 1) ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ 2) ความปรารถนา ความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ทอดย ความไม่ทอดทิ้ง ฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประทับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยอินทรีย์ วิริยพละสัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ 3) จิต มโน มานัส ฯลฯ มโนวิญญาณธาตุ นี้เรียกว่า จิต 4) ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา คำว่าอิทธิได้แก่ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี ความสำเร็จ ความได้ ความถึง ความเข้าถึง คำว่า เจริญอิทธิบาท ได้แก่ ย่อมสำเร็จทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น จึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท

ฐาปนา บุญหล้า (2558 : 227) อิทธิบาท 4 คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ย่อท้อ 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา ความไตร่ตรองหรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัตถุประสงค์หาวิธีแก้ไขปรับปรุง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต. 2553 : 160) ได้ให้ความหมายของคำว่าอิทธิบาทว่า ธรรมที่ถึงอิทธิ (ฤทธิ์) หรือความสำเร็จ หรือธรรมที่เป็นเหตุแห่งความสำเร็จหรือแปลงาย ๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ 4 อย่างเป็นคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 1) ฉันทะ (will; aspiration) คือ ความพอใจ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ (energy; effort; exertion) คือ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดย 3) จิตตะ (thoughtfulness; active thought) คือ ความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา (investigation; examination; reasoning; testing) หรือ ความไตร่ตรอง ทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง โดยสรุปคือ มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝักใฝ่ และใช้ปัญญาสอบสวนทั้งหมดนับเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคล

ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนาต้องการสมาธิเหล่านี้จะเกิดมีควบคู่ไปด้วยกันกับความเพียรเรียกว่า ปธานสังขาร ซึ่งแปลว่า สังขารที่เป็นตัว ความเพียรหรือความเพียรที่เป็นเครื่องปรุงแต่ง แปลง่าย ๆ ความเพียรที่เป็นแรงสร้างสรรค์ หรือความเพียรสร้างสรรค์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2551 : 39, 97) ได้กล่าวถึง อธิธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วย สิ่งที่เรียกว่า อธิธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ ผักไฟในสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ธรรม 4 อย่างนี้ย่อมเนื่องกันแต่ละอย่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่าดีที่สุด ที่มนุษย์เราควรจะได้ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรม วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของความกล้าหาญเจออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอคำนี้รวมความหมายของคำว่า สมาธิอยู่ด้วยอย่างเต็มที่ วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

พระเทพคิลก (ระแบบ จิตฺตญาโณ) (2548 : 90) กล่าวไว้ว่า อธิธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่จะนำ ผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัย คือ สิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่วิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายาม ทำให้เกิดขึ้นได้ มิใช่เป็นความเพ้อฝัน ที่ไม่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จได้ คุณธรรมกลุ่มนี้ทรงเรียกว่า อธิธิบาท 4

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2541 : 19) ได้ให้คำแปลของอธิธิบาท 4 ไว้ 2 ทาง คือ หนึ่ง แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้ผู้ฤทธิ์ (Basic of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ใ้บรรลู่ถึง ความสำเร็จ (Law of Success) 4 อย่าง ได้แก่ ฉันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะความเพียร จิตตะเอาใจใส่ วิมังสาใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน

พุทธทาสภิกขุ (2537 : 9 ; 2548 : 90) ได้กล่าวถึง อธิธิบาท โดยแยก อธิธิ แปลว่า ความสำเร็จ ส่วนบาท แปลว่า ฐาน เจริงรอง เช่น เท้าหรือตีน เพราะเป็นเชิงรับรองร่างกาย ดังนั้น อธิธิบาทจึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมี คุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้ สมบูรณ์ด้วย สิ่งที่เรียกว่า อธิธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา กล่าวคือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ ผักไฟในสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 หมายถึง วิธีทางหรือหลักการที่จะนำสถานศึกษาไปสู่จุดหมาย เป้าหมายของสถานศึกษาหรือไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงาน ความรักความชอบในงานที่ทำ ต้องการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อแต่ปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้งานที่ทำบรรลุผล 3) จิตตะ คือ ใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบ อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตร่ตรอง ในสิ่งที่กระทำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และพัฒนา

ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญหลักอิทธิบาท 4 ไว้หลายท่าน ดังนี้

อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกันตภณ หนูทองแก้ว (2563 : 72) อิทธิบาท 4 หรือ อิทธิบาทธรรม เป็นธรรมแห่งความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องชอบหรือศรัทธางานที่ทำอยู่จะต้องพอใจที่จะทำ และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) วิริยะ ความพากเพียร หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกับงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำรวมถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง 4) วิมังสา ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การวินิจฉัยวิเคราะห์และ ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน รวมไปถึงการมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของงาน

พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) (2551 : 92) ได้กล่าวถึง การทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ คือ พากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน ความขยัน คือ ภาคปฏิบัติ การของความรักความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไรส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็จะไม่เกิด 3) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต หมายถึงความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไปปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่าง ลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเทใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ

4) วิมังสา คือ วินิจฉัย ได้แก่การวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนานั่นเอง เมื่อทำงานอะไรก็ตามให้พิจารณาวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2550 : 235) กล่าวว่า อธิธำมาสน์ 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้อธิธำมาสน์ยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต

พุทธทาสภิกขุ (2549 : 30) กล่าวว่า อธิธำมาสน์ 4 คือ บทของพระธรรม เช่นว่า จะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ที่เรียกว่าอธิธำมาสน์นี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สีกตัว คนที่มีการทำงานย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็งความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอนี้เรียกว่าเขามีอธิธำมาสน์ทั้ง 4 ประการนั้นอยู่โดยไม่รู้สีกตัว

ปัญญา ใบบางยาง (2548 : 50) ได้กล่าวถึง อธิธำมาสน์ 4 ไว้เป็น 2 นัย คือ นัยแห่งพระสูตร และนัยแห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตรของอธิธำมาสน์ 4 มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่าฉันทะ ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหะ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคอง ธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยอินทรีย์ วิริยพละสัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต มโน มานัส มโน วิญญูญาณธาตุ นี้เรียกว่า จิตปัญญา กิริยาที่รู้ชัดความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา

จารุมาศ เรื่องสุวรรณ (2548 : 35) ได้สรุปหลักอธิธำมาสน์ 4 ไว้ว่า เป็นหลักแห่งการประกอบการงาน ใด ๆ ให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจและรักที่จะทำในงานนั้น ๆ วิริยะ คือ ความ พากเพียร ในทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่นตรวจตรางานอยู่เสมอ เอาใจใส่ในสิ่งที่ทำไม่เอาใจไปคิดในเรื่องอื่น วิมังสา คือ การคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่ทำ ใช้สติปัญญาคิดใคร่ครวญ ข้อดีข้อเสีย และปรับแก้ให้มีเหตุผล

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543 : 19 ; 2546 : 842) ได้กล่าวถึง อธิธำมาสน์ 4 เป็นธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ มี 4 ข้อ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น รักงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่งดงาม รักวัตถุประสงค์ของงานนั้นรวมทั้งการทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ คือ ความเพียร ความพยายาม ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้น

บ่อย ๆ วิมังสา คือ ใช้ปัญญาไตร่ตรองสอบสวนพิจารณาตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่ง
หย่อนเกินเลยบกพร่อง ขัดข้อง ข้อที่ควรแก้ไข หาทางทดลองปรับปรุง

สมพร เทพสิทธิ (2542 : 29) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท 4 ว่าเป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ควร
ปลูกฝังให้มีขึ้นในจิตใจ และพัฒนาให้เจริญงอกงามจนกลายเป็นมโนธรรม เนื่องจากเป็นคุณธรรม
ที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่
จะทำใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร
คือ ขยันหมั่นเพียร ทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิด
คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจ ให้ฟุ้งซ่านเสื่อมถอยไป
4) วิมังสา ความใคร่ครวญหรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจตราหา เหตุผล
และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้านหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
เจริญขึ้น เพื่อ ไปสู่ความสัมฤทธิ์ผล

ปรีชา ช่างขวัญยืน และวิจิตร เกิดวิศิษฐ์ (2533 : 29 - 31) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท 4 ว่าเป็น
ข้อปฏิบัติแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงานที่กระทำ หมายถึง
การรักงานของตนหรือชอบงานของตน ไม่ว่าจะป็นงานด้านใด อุปสรรคของฉันทะ คือ ความเบื่อ
หน่าย ขาดความรักงาน หมดกำลังใจ ท้อถอยแล้วทอดทิ้ง งานกลายเป็นคนจับจด ทำอะไรไม่สำเร็จ
การแก้ไขต้องสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นในใจ งานใดที่ไม่ชอบมาแต่ต้นก็พยายามศึกษาให้เข้าใจและ
พิจารณาผลได้ผลเสียของงานนั้น ๆ ฉันทะก็จะเกิดขึ้น ถ้าเป็นงานใหญ่ก็ต้องยิ่งสร้างฉันทะ
ให้เกิดขึ้นมากเป็นทวีคูณ 2) วิริยะ คือ ความเพียร ความขยันในการทำงาน การใช้ความเพียรมาก
หรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของงาน วิริยะเกิดขึ้นตามระดับของฉันทะ ยิ่งมีฉันทะเพิ่มขึ้น
วิริยะก็จะเพิ่มขึ้นตามอุปสรรคของวิริยะ คือ ความเกียจคร้าน ไม่ยอมสู้กับอุปสรรคหรือเหตุการณ์
สิ่งแวดล้อมแล้วจึงเลิกไม่ทำงาน วิธีแก้ไข คือ สร้างฉันทะให้เกิดขึ้นมาก ๆ ฉันทะจะช่วยหนุนวิริยะ
ให้กล้าแข็งขึ้น เช่น การคบเพื่อนที่ขยัน ละเว้นการมั่วสุมกับคนที่เกียจคร้าน 3) จิตตะ หมายถึง
การหมั่นตรวจตรา ดูแล ใฝ่ใจในงานของตนเสมอ อุปสรรคของจิตตะ คือ ไม่ใฝ่ใจ การวางธุระหรือ
ทอดทิ้งงานที่กำลังกระทำการแก้ไข คือ การศึกษางานที่กำลังกระทำอยู่นั้นให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง
เพื่อจะได้ทราบว่าจะกระทำในเวลาใด ที่ไหน และมีอะไรบ้างที่ต้องทำ เช่นเดียวกับปลูกต้นไม้
ต้องศึกษาเวลารดน้ำ การให้ปุ๋ย การปราบศัตรูพืช เป็นต้น 4) วิมังสา หมายถึง การใช้ปัญญา
ประกอบการงาน ปัญญาได้แก่ วิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการงานที่กระทำ อุปสรรคของวิมังสา คือ
ความโง่เขลา ขาดการแสวงหาความรู้ในงานที่กระทำ วิธีแก้ไขคือ ต้องแสวงหาความรู้ให้มาก
ค้นคว้า หาวิธีที่จะทำงานให้ดีกว่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าเป็นงานใหญ่ก็ต้องจัดให้มีการระดมสติปัญญา
ของหมู่คณะเข้าช่วยเหลือ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมที่จะนำการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงาน ความรัก ความชอบในงานที่ต้องการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้งานที่ทำบรรลุผล 3) จิตตะ คือ ใจคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบ อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตร่ตรอง ในสิ่งที่กระทำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และพัฒนา ตั้งแต่เริ่มวางแผนตลอดจนวัดผลสำเร็จของงานที่ทำนั่นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอันจะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขและเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จที่หลายหน่วยงานนำเข้ามาใช้เป็นหลักปฏิบัติงาน รวมทั้งสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน เพื่อมุ่งเป้าหรือนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ดังที่นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท ไว้ดังนี้

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539 : 342 - 347) ได้ระบุองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ไว้ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ไว้ว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท 4 ประการนี้ที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อถึงฝั่งโน้นจากฝั่งนี้” อิทธิบาท 4 ประการ คือ

1. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร 1 (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
2. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
3. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
4. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรที่มุ่งมั่น)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545 : 40) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ไว้ว่าหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้
2. วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ
3. จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้

4. วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา

ฉันทะ (ความพอใจในงาน)

พิชิต อวิรุทธพณิชย์ และคณะ (2563 : 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ หมายถึง ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ซึ่งได้แก่ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นบรรลุถึงจุดหมาย อยากให้สิ่งนั้น ๆ เข้าถึงในภาวะที่ดียิ่ง มีความประณีตสมบูรณ์ที่สุดหรืออยากให้ภาวะที่ดียิ่งเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ ของงานนั้นเกิดมีเป็นจริงขึ้นอยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดียิ่งนั้น

วีระพงศ์ เกียรติไพรัช (2562 : 59 - 60) ได้ให้ความหมายไว้ว่า มีใจรัก การบริหารองค์การ ผู้บริหารจะต้องมีใจรัก คือ มีใจรักองค์การ ต้องมองว่าองค์การเป็นเสมือนบ้านของตนเอง จะต้องปกป้องให้ดีที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดภัยกับบ้านหลังนี้ มีใจรักบุคลากรในองค์การ มองว่าทุกคนในองค์การเปรียบเสมือนคนในครอบครัว ตนเองในฐานะหัวหน้าครอบครัวจะต้องดูแลให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุขได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมกับภาระงานที่มอบหมาย

โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 37 - 40) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ ประกอบด้วย 1) ความยินดีในสิ่งที่ทำนั้น 2) ความพอใจในสิ่งที่ทำนั้น 3) ความเต็มใจในขณะที่ทำสิ่งนั้น 4) ความมีใจรัก ในขณะที่ทำสิ่งนั้น 5) ความอยากหรือฝักใฝ่ที่จะทำสิ่งนั้นให้บรรลุถึงจุดหมาย ทั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตด้านอื่นได้ด้วยเช่นกัน ได้แก่ ความยินดีและพอใจ ในฐานะทางครอบครัว ทรัพย์สิน ความสามารถของตน คู่ครอง ตำแหน่งและหน้าที่ทางสังคม ศาสนาหรือลัทธิที่นับถือ เป็นต้น

พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปกสุโส) (2560 : 132 - 133) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ ความพอใจรักในสิ่งที่จะทำการบริหารงานวิชาการทั้ง การบริหารหลักสูตรการบริหาร การเรียนการสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการบริหารการวัดผลและประเมินผล การพอใจรักในจุดหมายในสิ่งที่กำลังทำโดยมีจุดประสงค์คือ ต้องการให้งานนั้น ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่ได้ตั้งไว้ ในการทำงานถ้าสามารถสร้างหรือปลูกฝังความรักในงานแล้ว บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่องานและจะมองถึงประโยชน์และคุณค่าของการทำงาน ทำงานด้วยความเต็มใจ ตลอดจนทุ่มเทชีวิตและจิตใจให้กับงานนั้น ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายอย่างชัดเจนคือ เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ในความสมบูรณ์ของงานที่ทำ การทำงานทุกอย่างก็จะสำเร็จตามประสงค์ ในทางธรรมฉันทะ หมายถึง ความรัก ความเอาใจใส่ปรารถนาต่อภาวะที่ดียิ่งเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ ของงานนั้น ๆ เกิดมีจริงขึ้น อยากทำสำเร็จตามจุดหมายที่ดียิ่ง ความอยากที่เป็นฉันทะนี้เป็นคนละอย่างกับความอยากได้สิ่งนั้น ๆ มาเป็นส่วยหรืออยากเอามาเพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าเป็นตัณหาเมื่อบุคคลมีฉันทะ ในการทำกิจกรรมใด ๆ แล้วก็ต้อง

ทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่หวังพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งแน่วแน่นิ่งในการดำเนินสู่จุดหมายเดินเรียบสม่ำเสมอ ฉันทะสมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกันนั้น ปธาน คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542 : 842 - 843) กล่าวว่า ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจ ใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จบรรลุถึงจุดหมาย รักงานและรักจุดหมายของงาน กล่าวในทางธรรมว่าเป็นความรัก ความใฝ่ปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือเข้าถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้น ๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงามประณีต ความอยากที่เป็นฉันทะนี้เป็นคนละอย่างกันกับความอยากได้มาเสพเสวยหรืออยากเอามาเพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่งนั้น ๆ เรียกว่าเป็นตัณหา ความอยากของฉันทะนั้นให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งนั้น ๆ งานนั้น ๆ บรรลุความสำเร็จ ขณะเมื่อทำสิ่งนั้น หรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจเมื่องานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับโสมนัสเป็นความจำชื่นใจ พร้อมด้วยความรู้สึกโปรงโล่ง ผ่องใส เบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต ส่วนความอยากแบบตัณหาทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อได้สิ่งนั้นมาให้ตน หวังแทน ห่วงกังวล เสรีา เสียตาย กลัว และหวาดระแวง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินฺทปญฺโญ) ("ม.ป.ป.": 8-14) ได้อธิบายไว้ใน หนังสือ โภธิปักขิยธรรมที่สามารถสรุปความของฉันทะ ได้ความว่า ฉันทะ คือ ความพอใจอันเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญที่สุด ตั้งต้นถูกต้องมันก็เป็นอันหวังความสำเร็จได้ เป็นกำลังผลักดันให้ทำต่อไปโดยง่าย โดยสะดวก ถ้ารากฐานนี้ไม่ถูกหรือไม่มีแล้ว มันจะทำต่อไปไม่ได้ ฉะนั้นจงย้อนไปสำรวจดูที่รากที่เหง้า ที่จุดตั้งต้นอันแรกนี้ว่า ฉันทะของเราถูกต้องบริสุทธิ์ มีมากพอหรือไม่ เราจะต้องมีฉันทะ เป็นจุดตั้งต้นให้บริสุทธิ์ผุดผ่องให้มากพอแล้วจึงจะไปรอด

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปั้น ปญฺญานนฺโท) ("ม.ป.ป." : 61) ได้สรุปความเกี่ยวกับฉันทะว่าให้มีความพอใจ เรียกว่า ฉันทะ พอใจในการที่จะกระทำ พอใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งใดเรารักเราพอใจ ก็มักจะทำสิ่งนั้นให้ดี แต่สิ่งใดเราไม่ชอบ ไม่ค่อยพอใจ ทำสิ่งนั้นก็ไม่ได้ดี คนที่เก่งเรื่องอะไรก็ตามถ้าเราศึกษาแล้วก็จะพบความจริงข้อหนึ่งว่า คนนั้นเขาชอบมากในเรื่องนั้น ชอบมากในเรื่องนั้นจึงเก่งในเรื่องนั้น เพราะฉะนั้นเราจะต้องเพาะความพอใจในการที่จะปฏิบัติให้เกิดขึ้นในการพิจารณาตัวเอง ตักเตือนตนเองให้เกิดขึ้นอย่างนี้เรียกว่าเป็นฐานขั้นต้นที่เรามีไว้

สรุปได้ว่า ฉันทะ คือ ความพอใจในงานที่ทำ ความเต็มใจในขณะที่ทำงาน ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ ความอยากที่จะทำงานนั้น ฝ่าฝืน พยายามที่จะทำงานนั้น เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งการกระทำในการดำเนินชีวิตประจำวัน

วิริยะ (ความไม่ย่อท้อในงาน)

พิชิต อวิรุทธพณิชย์ และคณะ (2563 : 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายามหมั่นปฏิบัติธรรม ฝึกฝน อบรมตนตามหลักธรรม ซึ่งได้แก่ ความอาจหาญ แก่กล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นต่ออุปสรรค และความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยั้งว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยาก มีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลายาวนานก็ไม่ย่อท้อมองเป็นสิ่งที่ท้าทาย และมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ

วิระพงษ์ เกียรติไพบรุษ (2562 : 60) ได้ให้ความหมายไว้ว่า มีความเพียรพยายาม คือ มีความมุ่งมั่นในการนำพาองค์กรให้เดินไปตามแผนที่วางไว้ ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความเพียรพยายามมากกว่าผู้ปฏิบัติงานเพราะผู้บริหารเป็นผู้กำกับนโยบายขององค์กร และเป็นผู้มอบหมายงานแก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนขององค์กรที่ได้วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความเพียรพยายาม 2 อย่าง คือ 1) เพียรพยายามหาความรู้ให้แก่ตัวเอง เพื่อใช้ในการบริหารงาน 2) เพียรพยายามในการบริหารงาน เมื่อผู้บริหารมีความรู้ความสามารถแล้วในการบริหารงานจะต้องเพียรพยายามในการโน้มน้าวผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ทุกคนตระหนักในประโยชน์ขององค์กร และทำงานเป็นทีม (Teamwork)

โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 37 - 40) กล่าวไว้ว่า วิริยะ ประกอบด้วย 1) ความเพียรในการทำสิ่งนั้นในทางที่ถูกตามเหตุ และผลภายใต้พื้นฐานตามหลักคุณงามความดี 2) การมีความกล้า และความแน่วแน่ที่จะทำในสิ่งนั้น 3) การไม่ละทิ้งซึ่งการงานหรือสิ่งที่กำลังทำอยู่ 4) ความอดุสาหะ และอดทนต่อความยากลำบากอย่างเป็นนิจ ทั้งนี้ ลักษณะของวิริยะที่เกิดขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตในด้านอื่น ๆ อาทิ ความเพียรในการเจริญธรรม การเจริญภาวนา หรือการรักษาศีล ความเพียรในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น

พระครูโกศลพัฒนาภรณ์ (รัชพล ปภัสฺสโร) (2560 : 132 - 133) กล่าวไว้ว่า วิริยะ ความเพียรพยายามทำให้การบริหารงานวิชาการทั้ง การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียน การสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการบริหารการวัดผลและประเมินผล ความเพียรก็เป็นสิ่งสำคัญในการนำไปใช้หากผู้บริหารคนใดขาดความเพียร ขาดมานะ เมื่อเจออุปสรรคก็ท้อถอย ในการบริหารก็ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ วิริยะเป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดพลังในการบริหารคนมีความเพียรนั้นย่อมเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ไม่ทอดทิ้งการบริหารงาน มีความกระตือรือร้นที่จะทำหรือค้นคว้าหาความรู้ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

ในการทำงานหรือการศึกษาหาความรู้เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานอย่างเต็มที่ด้วยความแข็งแกร่ง ขยันอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวมานี้ย่อมเชื่อว่าจะสามารถประสบความสำเร็จในการบริหารได้ด้วยดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542 : 844 - 845) กล่าวว่า วิริยะ คือ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดนั้นจะลู่ถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนาน เขาไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ เช่นนักบวชนอกศาสนาหลายท่านในสมัยพุทธกาล เมื่อระดับพุทธธรรมเลื่อมใส ขอบรรพชาอุปสมบท ครั้นได้รับทราบว่าเป็นผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา จะต้องประพฤติวัตรทดสอบตนเองก่อน เรียกว่าอยู่ปริวาสเป็นเวลา 4 เดือน ใจก็ไม่ท้อถอย กลับกล้าเสนอตัวประพฤติวัตรทดสอบเพิ่มเป็นเวลาถึง 4 ปี ส่วนผู้ที่ขาดความเพียร อยากรบรรลุความสำเร็จเหมือนกัน แต่พอได้ยินว่าต้องใช้เวลาอันเป็นปี ก็หมดแรง ถอยหลัง ถ้าอยู่ระหว่างปฏิบัติก็ฟุ้งซ่าน จิตใจวุ่นวาย จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง ฟุ้งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขารคือความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ) ("ม.ป.ป." : 13 - 31) ได้สรุปความของวิริยะได้ความว่า วิริยะ คือความเพียร ซึ่งหมายถึงการใช้กำลังให้หมดไปความเพียรคือการลงมือทำเพื่อผลงานอันใดอันหนึ่งเมื่อพูดถึงวิริยะมันก็จะรวมถึงความไม่ประมาทด้วย เพราะว่าถ้าเป็นคนประมาทเสียแล้วก็จะขี้เกียจ เหลวไหล เหลาะแหละ ไม่จริง มันก็มีวิริยะไม่ได้ เมื่อพูดถึงวิริยะเครื่องมือแห่งความสำเร็จของชีวิตแล้ว มันก็กินกว้างไปถึงแผนการของชีวิตที่ถูกต้อง ทำอะไรเท่าไร อย่างไร ต้องมีแผนการหรือหลักการ ถ้าไม่อย่างนั้นวิริยะไม่อาจเกิดขึ้นได้ ต้องปรับให้มันสอดคล้องกับฉันทะ ให้ฉันทะมันทำหน้าที่ของมันต่อไปได้ ต้องเพิกถอนสิ่งที่เป็นอุปสรรคไปเสียเท่าที่จะทำได้เป็นเบื้องต้นแล้วพยายามสร้างกำลังให้มากพอที่จะให้บรรลุเป้าหมาย

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปั่น ปญฺญานนฺโท) ("ม.ป.ป." : 63) ได้สรุปความในส่วนที่เกี่ยวกับวิริยะ ความว่า ความเพียรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าขาดความเพียรแล้วจะไม่มีความสำเร็จ คนที่มีความเพียรนั้นจะไม่กลัวต่ออุปสรรค เช่นว่า ไม่กลัวความหนาว ไม่กลัวความร้อน ไม่กลัวความหิว ไม่กลัวความยากลำบาก ไม่ว่าประเภทใด ๆ จะเหน็ดเหนื่อยก็จะทนได้ ถ้าขาดความเพียรแล้วกำลังจะไม่เกิดขึ้นเป็นอันขาดจะไม่ก้าวหน้าไปในทางที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า วิริยะ คือ ความไม่ย่อท้อในงาน พากเพียร ขยัน หมั่นเพียร หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน มีความกล้า แน่วแน่ ไม่ท้อถอย ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้า อดทนต่อความยากลำบากจนกว่าจะสำเร็จ

จิตตะ (ความจดจ่อในงาน)

วีระพงษ์ เกียรติไพรัช (2562 : 60) กล่าวว่า จิตตะ คือ การมีความคิดหนักแน่น การบริหารงานต้องมีความหนักแน่นและมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการองค์การ การบริหารองค์การคงไม่ได้ราบรื่นตลอดเวลา ผู้บริหารจึงต้องมีความหนักแน่นในแผนที่วางไว้ ยึดมั่นในข้อบังคับ กฎระเบียบ กติกาองค์การ และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคน เกิดความมั่นใจในแนวทางขององค์การ และก่อให้เกิดความทุ่มเทในการทำงานเพื่อสนององค์การ แต่หากองค์การที่ผู้บริหารขาดความหนักแน่น ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานก็จะเกิดความท้อแท้ และไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติ และสุดท้ายขององค์การก็อาจไม่บรรลุตามแผนที่วางไว้

โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 37 - 40) กล่าวว่า จิตตะ ประกอบด้วย 1) มีความสนใจในสิ่งที่จะทำนั้นอย่างจริงจัง 2) การเอาใจใส่ในขณะที่กระทำสิ่งนั้น ๆ 3) การมีใจที่เป็นสมาธิในขณะที่กระทำสิ่งนั้น 4) การที่มีจิตใจมุ่งมั่น และแน่วแน่ในขณะที่กระทำสิ่งนั้น ๆ ทั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเอาใจใส่ และมุ่งมั่นในการเจริญธรรม การเอาใจใส่ และประการสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ การมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น

พระครูโกศลพัฒนาภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร) (2560 : 132 - 133) กล่าวว่า จิตตะ คือ การเอาใจใส่ในการบริหารงานวิชาการทั้ง การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการบริหารการวัดผลและประเมินผล การนำหลักของจิตมาใช้ในการบริหารงานนั้นย่อมเกิดประโยชน์อย่างยิ่งมีความจดจ่ออยู่กับการทำงาน การบริหารไม่ทอดทิ้งมีลักษณะเป็นคนมีความรับผิดชอบซึ่งความรับผิดชอบนี้อาจกล่าวได้ว่า จะต้องระวังตั้งใจมิให้ใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวควรให้ได้ประโยชน์ทั้งประโยชน์ตน และส่วนรวมพร้อมกันนั้นก็ต้องคอยป้องกันและแก้ไขอยู่ตลอดเวลามิให้เกิดความเสียหาย และที่สำคัญอย่างยิ่งจะต้องพยายามสร้างเสริมกำลังนั้นให้หนักแน่น มั่นคง และทวีขึ้นซึ่งทำได้หลายทาง ทางที่เหมาะสมอย่างหนึ่ง คือ พยายามทำประโยชน์เสียสละเพื่อผู้อื่นและส่วนร่วมให้มากขึ้น การปฏิบัติด้วยความเสียสละนั้นยิ่งกระทำมากเท่าใดจะช่วยให้เกิดความสามรถ และเชี่ยวชาญขึ้นเท่านั้น ทั้งเคยชินกับการปฏิบัติแล้วก็สามารถป้องกันความชั่วร้ายและความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ อย่างดีที่สุด

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542 : 844 - 845) กล่าวว่า จิตตะ คือ ความจดจ่อ หรือเอาใจใส่ในความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ใฝ่คือเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไร เรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้น งานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที

บางที่จัดทำเรื่องนั้นได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอาใจใส่ร่างกาย การแต่งตัว อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ ๆ บางที่ก็ไม่รู้ ทำงานลืมนวันลืมนคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจจดจ่อฝึกฝึเช่นนี้ ย่อมมาให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่า จิตเป็นสมาธิพร้อมนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

สรุปได้ว่า จิตตะ หมายถึง ความจดจ่อในงาน การเอาใจจดฝึฝึสนใจในสิ่งที่ทำ มีใจที่เป็นสมาธิในขณะที่ทำงาน มุ่งมั่นแน่วแน่ในการทำงาน และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ทำงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

วิมังสา (ความพินิจพิจารณาในงาน)

พิชิต อวิรุทธพณิชย์ และคณะ (2563 : 32) กล่าวว่า วิมังสา หมายถึง การไตร่ตรอง พิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้นเป็นอาการของปัญญาที่เข้าไปในลักษณะใคร่ครวญ พินิจพิจารณา ก่อนที่จะทำ จะพูดจะคิดทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งได้แก่ ความสอบสวนไตร่ตรอง การใช้ปัญญาพิจารณา หมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็น ได้ไม่ยาก บุคคลที่มีวิมังสาจะชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลองเมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่น คิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ถ้าถอนองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทน จะเกิดผลอย่างนี้ ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างทีคาดหมายเป็นเพราะอะไร จะแก้ไขจุดไหน เป็นต้น

วีระพงษ์ เกียรติไพรัช (2562 : 60) กล่าวว่า จิตตะ หมายถึง การวิเคราะห์ไตร่ตรอง เมื่อมีการดำเนินการสิ่งใดในองค์การจะต้องมีการวิเคราะห์ไตร่ตรองหรือมีการประเมินผลเสมอ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในการวิเคราะห์นั้นอาจกระทำโดยผู้บริหารเองหรือเพื่อความรอบคอบ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์การบริหารองค์การเริ่มตั้งแต่ มีการวิเคราะห์สภาพการณ์ขององค์การเพื่อจัดทำแผน มีการร่วมวิเคราะห์ในการปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานแล้วนำผลการประเมินไปสู่การปรับปรุงเพื่อให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 37 - 40) กล่าวว่า วิมังสา ประกอบด้วย 1) การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ 2) การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ตามครรลองคลองธรรม 3) การแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาในการเรียนด้วยปัญญา ทั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้านอื่น ๆ เช่น การรู้จักคิดวิเคราะห์ในการเจริญธรรม การรู้จักคิด วิเคราะห์ ในบทเรียน การรู้จักคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะพูดหรือทำในสิ่งใด ๆ เป็นต้น

พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร) (2560 : 132 - 133) กล่าวว่า วิมังสา คือ ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณา หมั่นใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อข้อหย่อนการบริหรงานวิชาการทั้ง การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารงานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการบริหารการวัดผลและประเมินผลไม่เกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปัญหาปรับปรุงความหมายในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่าวิมังสานั้นท่านใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผล ซึ่งถือเป็นจุดประสงค์ของพระพุทธศาสนาที่ให้หมั่นไตร่ตรอง ค้นหาเหตุผลข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขเมื่อพบก็พยายามอุดช่องโหว่อันนั้นเพื่อป้องกันสิ่งใหม่ที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก แนวทางแห่งปัญญานี้ นับว่ามีความสำคัญมากในการทำงานหรือการบริหารงานซึ่งการไตร่ตรองด้วยปัญญาจะส่งผลให้การทำงานหรือการบริหารงานนั้นประสบผลสำเร็จได้โดยไมยาก และอาศัยพบข้อที่ทดลองทำหรือข้อที่ต้องแก้ไขเพื่อศึกษาเป็นต้นแบบเอาไว้ในการวางแผนในคราวต่อไป ด้วยการคิดหาเหตุผลและสอบสวนทดลองอย่างนี้ ย่อมช่วยรวมจิตให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่า เป็นวิมังสาสมาธิซึ่งก็จะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วยเช่นกับสมาธิในข้ออื่น ๆ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542 : 844 - 846) กล่าวว่า วิมังสา คือ ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อข้อหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็น การใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก คนมีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไรก็พิจารณาทดสอบไป เช่น คิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไม่จึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างไร ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างไรลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ หรือในการปฏิบัติธรรม ก็ชอบพิจารณาใคร่ครวญสอบสวน เช่นว่า ธรรมข้อนี้ ๆ มีความหมายว่าอย่างไร มีจุดหมายอย่างไร ควรใช้ในโอกาสอย่างไร ควบคู่สัมพันธ์กับข้อธรรมอื่นข้อใดปฏิบัติธรรมคราวนี้ไม่ค่อยก้าวหน้า อินทรีย์ใดอ่อนไป อินทรีย์ใดเกินไป คนปัจจุบันในสภาพอย่างนี้ขาดแคลนธรรมข้อใดมาก จะนำธรรมข้อนี้เข้าไปควรใช้วิธีการอย่างไรควรเน้นความหมายด้านไหนเป็นต้น การคิดหาเหตุผลสอบสวนทดลองอย่างนี้ ย่อมช่วยรวม จิตให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่า เป็นวิมังสาสมาธิ ซึ่งก็มีปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่น ๆ

สรุปได้ว่า วิมังสา คือ ความพินิจพิจารณาในงาน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา วิเคราะห์ ไคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน ข้อบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำ คิดวางแผน คิดแก้ปัญหา แก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานด้วยสติปัญญาเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้น ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ธรรมให้ถึงความสำเร็จ 4 ข้อ

1. ฉันทะ คือ ความพอใจในงานที่ทำ ความเต็มใจในขณะที่ทำงาน ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ ความอยากที่จะทำงานนั้น สึกฝึ พยายามที่จะทำงานนั้น เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งการกระทำให้การดำเนินชีวิตประจำวัน

2. วิริยะ คือ ความไม่ย่อท้อในงาน พากเพียร ขยัน หมั่นเพียร หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน มีความกล้า แน่วแน่ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอวย ก้าวไปข้างหน้า อดทนต่อความยากลำบากจนกว่าจะสำเร็จ

3. จิตตะ คือ ความจดจ่อในงาน การเอาจิตสึกฝึสนใจในสิ่งที่ทำ มีใจที่เป็นสมาธิในขณะที่ทำงาน มุ่งมั่นแน่วแน่ในการทำงาน และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยทำงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

4. วิมังสา คือ ความพินิจพิจารณาในงาน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา วิเคราะห์ ไคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน ข้อบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำ คิดวางแผน คิดแก้ปัญหา แก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานด้วยสติปัญญาเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้น ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

ประโยชน์ของหลักอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาแล้วทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังที่นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

วีระพงษ์ เกียรติไพโรษ (2562 : 59 - 60) กล่าวว่า หลักอิทธิบาทธรรม เป็นหลักการบริหารองค์การเพื่อนำพาองค์การไปสู่เป้าหมาย คือ เมื่อผู้บริหารมีใจรักการบริหารองค์การ มองว่าองค์การเป็นเสมือนบ้านของตนเองจะปกป้องให้ดีที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดภัยกับบ้านหลังนี้ มีใจรักบุคลากรในองค์การมองว่าทุกคนในองค์การเปรียบเสมือนคนในครอบครัว ตนเองในฐานะหัวหน้าครอบครัวจะต้องดูแลให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมกับภาระงานที่มอบหมาย มีความเพียรพยายาม มีความมุ่งมั่นในการนำพาองค์การให้เดินไปตามแผนที่วางไว้ ผู้บริหารองค์การมีความเพียรพยายามมากกว่าผู้ปฏิบัติงาน เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำกับนโยบายขององค์การ และเป็นผู้มอบหมายงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามแผนขององค์การที่ได้วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความเพียร พยายาม 2 อย่าง คือ 1) เพียรพยายามหาความรู้ให้แก่ตัวเอง

เพื่อใช้ในการบริหารงาน 2) เพียรพยายามในการบริหารงานเมื่อผู้บริหารมีความรู้ความสามารถแล้ว ในการบริหารงานจะต้องเพียรพยายามในการโน้มน้าวผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกคนตระหนัก ในประโยชน์ขององค์กร และทำงานเป็นทีม (Teamwork) มีความคิดหนักแน่น การบริหารงาน มีความหนักแน่นและมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการ องค์กร การบริหารองค์กร คงไม่ได้ราบรื่นตลอดเวลา ผู้บริหารมีความหนักแน่นในแผนที่วางไว้ ยึดมั่นใน ข้อบังคับ กฎระเบียบ กติกาองค์กร และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเกิดความมั่นใจ ในแนวทางขององค์กร และก่อให้เกิดความทุ่มเทในการทำงานเพื่อสนององค์กรแต่หากองค์กร ที่ผู้บริหารขาดความหนักแน่นไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานก็จะเกิดความท้อแท้และ ไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติ องค์กรก็อาจไม่บรรลุตามแผนที่วางไว้ รู้จักวิเคราะห์ได้ตรงตรง เมื่อมีการดำเนินการสิ่งใดในองค์กรจะต้องมีการวิเคราะห์ได้ตรงตรงหรือมีการประเมินผลเสมอ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือเพื่อความรอบคอบ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์การบริหารองค์กรเริ่มตั้งแต่มีการวิเคราะห์สภาพการณ์ขององค์กรเพื่อจัดทำแผน มีการร่วมวิเคราะห์ในการปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน แล้วนำผลการประเมิน ไปสู่การปรับปรุงเพื่อให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

พระครูภักตจิตตากรณี และคณะ (2562 : 277) กล่าวว่า คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรมนำไปสู่ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสำนักปฏิบัติธรรม บุคคลต้องมีพอใจในงานที่ทำ และมีความเพียรพยายามเอาใจใส่ในหน้าที่การงานนั้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพิจารณา อย่างรอบคอบรอบด้าน การศึกษาเล่าเรียนจะประสบผลสำเร็จพัฒนาขึ้น การพัฒนาจิตใจ การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นรวมทั้งการพัฒนาหน้าที่การงานให้ดีขึ้นได้นั้นต้องมีธรรมประจำใจ

พระครูโกศลพัฒนาภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร) (2560 : 162) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จทุกในทุกรื่องและทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือ การศึกษา ดังนั้นอิทธิบาท 4 จำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล บุคคลที่ใช้อิทธิบาท 4 จะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และเกิดความเพียรพยายามในการทำงานทำให้เกิดความเอาใจใส่ และเกิดการไตร่ตรองตรวจสอบเพื่อให้การทำงานเกิดการผิดพลาดน้อยที่สุด และทำการแก้ไข เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในการทำงานใด ๆ ควรพิจารณาและพัฒนาอิทธิบาท 4 ให้เกิดขึ้น ตามลักษณะของบุคคล เมื่อหลักธรรมอิทธิบาท 4 เกิดขึ้นในตัวบุคคลแล้วหลักธรรมนั้นจะเป็น สิ่งจูงใจให้เกิดหลักธรรมอื่น ๆ ในตัวบุคคล จะส่งผลให้การทำงานประสบความสำเร็จหรือด้วยผล ของงานที่มีประสิทธิภาพ โดยอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในปฏิบัติงาน วิริยะ

ความพากเพียรในปฏิบัติงาน จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในปฏิบัติงานในปฏิบัติงาน และวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 คือ เป็นธรรมที่คอยสกัดกั้นอุปสรรคต่อความสำเร็จ และเป็นแรงเสริมกำลังที่คอยผลักดันการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ประโยชน์ของฉันทะ คือ การต่อสู้กับความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องานไม่ท้อแท้ มีกำลังใจต่อกับงาน ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา งานยากกลายเป็นงานง่าย 2) ประโยชน์ของวิริยะ คือ กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง มีความก้าวหน้ามุ่งสู่ผลสำเร็จ 3) ประโยชน์ของจิตตะ คือ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ มีจิตใจจดจ่อกับงานที่กำลังทำเมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้ง 4) ประโยชน์ของวิมังสา คือ ช่วยให้งานไม่ผิดพลาดเนื่องจากการตรึกตรอง ไตร่ตรอง ไคร่ครวญอยู่เสมอ

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4

หลักอิทธิบาท เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จที่หลากหลาย ๆ หน่วยงานนำมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อนำพองค์กร หรือหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จ กล่าวคือเมื่อผู้ปฏิบัติเกิดหรือยึดอิทธิบาท 4 ในการทำงาน งานที่กระทำอยู่หรือรับผิดชอบอยู่ ก็จะบรรลุเป้าหมาย ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ เช่นเดียวกันเมื่อนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาย่อมเกิดผลดีผลสำเร็จในการดำเนินงาน ทุกคนรู้หน้าที่ของตนเองว่าหน้าที่ที่เรารับผิดชอบนั้นต้องทำอะไรบ้าง ดังที่มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท พระมหาวิระชาติ โปธา (2561 : 64 - 65) กล่าวไว้ว่า ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจ หน้าที่และการงาน การเรียนรู้ต้องดูแลการเรียนให้ดี วิริยะ ความเพียรพยายามในการเรียนการพัฒนาจิตใจและการทำงาน ขยันหมั่นเพียรกับงาน คือตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งหมั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบสูง จิตตะ ความเอาใจใส่ที่จะรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำรวมไปถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง และวิมังสา การพิจารณาไคร่ครวญไตร่ตรอง คือ การพินิจพิเคราะห์และ ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงาน รวมไปถึงมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของงาน พร้อมปรับปรุงอยู่เสมอ (อาทิตยา จุฬาเสรีกุล และพระครูสุธีรสาร. 2559 : 49)

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสามารถนำหลักอภิปรัชชา 4 มาปรับประยุกต์ใช้ได้
ดังนี้ (วรภัทร ภูเจริญ, 2548 : 13)

ขั้นที่ 1 ฉันทะ ความพอใจ มีการประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรโดยให้เขาได้
ตระหนักว่าจะต้องทำงานด้วยใจรัก ใจศรัทธากับงานที่ตนได้รับมอบหมายเท่านั้นงานจึงสำเร็จผล
ตามที่ตนคาดหวังเอาไว้

ขั้นตอนที่ 2 สร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรได้รับรู้ว่า งาน คือ เกียรติยศ ดังนั้น
ผู้ทำงาน คือผู้มีเกียรติยศ การที่จะได้เกียรติยศนั้นมา ต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่
รักงานเหมือนชีวิต

ขั้นตอนที่ 3 ให้ครูและบุคลากรได้เกิดจิตอาสา งาน เมื่อบุคลากรได้เกิดความตระหนักใน
ภารกิจของงานที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในสถานศึกษาแล้ว จะต้องมีการกำหนดให้ครูและ
บุคลากรได้ร่วมกันอาสาที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยใช้หลักการร่วมด้วยช่วยกันตามระบบ
PDCA ร่วมกันวางแผนร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง

ขั้นที่ 2 วิริยะ ความพากเพียร มีการประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงาน ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนตาม
ราชการกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. บริหารโรงเรียน โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) บริหารงาน
แบบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เอนักเรียนเป็นตัวตั้ง (เป้าหมายหลัก) ครูเป็นตัวคุณ
(ตัวแรงหรือก่อผลทวีคูณ) และผู้บริหารเป็นตัวหาร (ร่วมรับผิดชอบทุกเรื่อง)

2. ผู้บริหารงานตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนา
ของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชนอยู่เสมอ

3. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และเสริมสร้างความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีแก่ครูและบุคลากร

4. สรรสร้างองค์กรให้สามารถพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 ส่งเสริมโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
ดังนี้ คือ

1. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน
2. เพียรพยายามสร้างพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อ
การเรียนรู้อย่างรวดเร็วของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. เพียรพยายามให้ครูและบุคลากรได้สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์
ไม่จำเป็นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น โดยถือว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่

ขั้นที่ 3 จิตตะ ความคิดมุ่งไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ มีการประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในงาน โดยสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีการสืบค้นหาความรู้อยู่เสมอ แล้วนำความรู้มาจัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน

2. เรียนให้สามารถเกิดทักษะในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป

3. อุทิศตัวอุทิศใจให้เกิดทักษะการวิเคราะห์งานของตนเองได้

4. มีความคิดที่จะเรียนให้เข้าใจในการประเมินค่าของงานที่ตนเองทำ

ขั้นที่ 4 วิมังสา ความไตร่ตรองหรือทบทวน การประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างความตระหนักว่าต้องมีการปรับปรุงพัฒนา

2. วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยในการปรับปรุงพัฒนา

3. ตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงพัฒนางานแล้ว

4. สร้างความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ปรับปรุงพัฒนาแล้ว

ในการประยุกต์ใช้หลักอภิปิชาต 4 ในการบริหารงานวิชาการทางการศึกษานั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันโลกกำลังก้าวไปสู่ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based Society and Economy) ที่ระบบเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนเป็นการใช้ความรู้เป็นหลักองค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการในการสร้างความรู้โดยมีพื้นฐานและพัฒนามาจากข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม ทันสมัย และต้องรู้จักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จึงจะก่อให้เกิดความรู้ได้ องค์กรที่จะอยู่รอดในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้จะต้องเรียนรู้ให้ทันสถานการณ์สมาชิกในองค์กรก็ต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อผลักดันให้องค์กรมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรเอื้อการเรียนรู้

พระครูภัทรจิตตาภรณ์ และคณะ (2562 : 277) การประยุกต์ใช้หลักอภิปิชาต 4 เพื่อการพัฒนา คือหลักธรรมที่ช่วยให้ จัดการศึกษาได้สำเร็จ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจ หน้าที่และการงาน การเรียนรู้ ต้องดูแลการเรียนให้ดี วิริยะ ความเพียรพยายามในการเรียนการพัฒนาจิตใจและการ ทำงาน คือตั้งใจทำ และมีความรับผิดชอบสูง การจัดการศึกษา การเรียนรู้ และการพัฒนาจิตใจนั้นจะออกมาดีและมีคุณภาพ จิตตะการเอาใจใส่คือความคิดเอาใจจดจ่อในการทำงาน การเรียน และการพัฒนาจิตใจ วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรอง จำต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

พิชิต อวิรุทธพณิชย์ และคณะ (2563 : 33 - 35) การนำหลักอภิปิชาต 4 ไปประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ย่อมมีการชักนำหลักธรรมเด่น ในแต่ละข้อให้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เป็นเหตุให้นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดถึงเป็นประโยชน์

ที่ยิ่งใหญ่ต่อองค์กรในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านขีดความสามารถการปฏิบัติงานและยังเป็นประโยชน์ทำให้องค์กรมีความก้าวหน้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักฉันทะ เมื่อผู้ปฏิบัติจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืองานใดงานหนึ่งควรเริ่มต้นด้วย ฉันทะคือ ความพอใจ และควรรักษาให้ดำรงอยู่ในสภาวะที่ต่อเนื่อง เขาก็จะมีความซาบซึ้งในคุณค่าของภาวะที่ดีงามของสิ่งนั้นที่การทำงานพาไป จิตใจจะแน่วแน่เป็นการกระทำที่แสดงถึงความสนใจใฝ่รู้ ความรักพอใจในสิ่งที่กระทำและผลของการกระทำ ความมุ่งมั่นในสิ่งที่กระทำนั้นบรรลุเป้าหมาย และการใช้วิธีที่ถูกต้องในการบรรลุเป้าหมายตามหลักพุทธศาสนา ธรรมะข้อแรกมีความจำเป็นมากคือ ฉันทะหรือความรักในงานที่ทำเป็นงาน อย่างหนึ่ง ผู้ปฏิบัติรักงาน ไม่ใช่เพราะอยากได้เงิน อยากมีชื่อเสียง หรืออยากมีหน้ามีตาแต่เพราะเห็นคุณค่าของงาน เมื่อมีความรักในงาน ผู้ปฏิบัติจึงมีความสุขกับงานที่ทำได้ซึ่งผลสืบเนื่องก็คืองานจะเกิดการพัฒนาดังงามประณีต ไม่รู้สึกว่างานของตนต่ำต้อยไร้คุณค่า ความรักในงานที่ทำและมุ่งไปสู่จุดหมายของงานเป็นหลักเกิดขึ้นอย่างแน่วแน่ต่อเนื่องก็ด้วยอาศัยฉันทะ

2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิริยะ ในทางปฏิบัติ การปลุกฝังวิริยะหรือความเพียรในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะต้องพิจารณาถึงเหตุผล 2 ประการคือนึกถึงความจำเป็นของงานและนึกถึงคุณค่าชีวิต คุณค่าของชีวิตอยู่ที่งาน วิริยะเป็นการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ต้องการทำงานให้สำเร็จลงได้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมองว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายในการทำงานให้สำเร็จคือ ต้องมีวิริยะ หรือความเพียร ความขยันหมั่นเพียรนี้เป็นเครื่องหมายนำทางให้ผู้ปฏิบัติทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะพัฒนางานให้เจริญไปข้างหน้าจำเป็นต้องมีความขยันหมั่นเพียร ทำโดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคและความลำบากงานทุกอย่างจะสำเร็จและพัฒนาได้

3. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักจิตตะ ในทางปฏิบัติจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของงานคือ ใ้รู้ว่างานที่เราจะทำนั้นต้องการอะไรบ้าง เมื่อได้ศึกษาความต้องการงานดีแล้วก็ตรวจตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในทางการปฏิบัติงานประกอบด้วย 1) เมื่อทำงานใดผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรับผิดชอบในงานนั้นคือ มุ่งความสำเร็จของงาน 2) พยายามตรวจสอบดูความต้องการของงานอยู่เสมอ และ 3) ระวังความเลื่อมต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นแก่งานนั้น การทำงานด้วยจิตตะ คือ ความมีใจจดจ่อหรือความตั้งใจจริงเป็นการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ จดจ่อในสิ่งนั้น เมื่อมีความรอบคอบแล้ว การตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามมาได้ ความรอบคอบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่รอบรู้ ดังนั้น การที่ผู้ปฏิบัติจะรอบรู้ได้นั้นต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้อยู่เป็นนิจ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองสม่ำเสมอ ต้องอ่านหนังสืออย่าให้ขาดและหลากหลาย โดยไม่ยึดติดกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งประการ

สำคัญต้องฝึกตั้งคำถามกับตัวเองกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา พร้อมกับค้นหาคำตอบให้ได้ การฝึกสนทนากับผู้รู้บ่อย ๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเมื่อผู้ปฏิบัติทำได้อย่างนี้แล้วก็จะเป็นผู้ที่เข้าใจลึกความรอบรู้ไปโดยปริยาย

4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิม้งสา ในทางปฏิบัติจะต้องแบ่งงานออกเป็นชั้น ๆ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) ทำตามแผนงาน และ 3) ตรวจสอบผลงานโดยวิม้งสาเป็นการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ได้ใช้ปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญ และการค้นหา และการแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานโดยได้มีการทดลองและหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำงาน ส่งเสริมให้งานเสร็จสิ้น และบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อย

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะหลักความพอใจ วิริยะหลักความไม่ย่อท้อ จิตตะหลักความจดจ่อ วิม้งสาหลักพิจารณาปรับใช้และเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ทำให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานได้ตามความมุ่งหวัง ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจในงาน ความปรารถนาเพื่อที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุด ด้วยการรักในงานของตน ชอบในงานของตน มีความเต็มใจในขณะที่ทำงาน เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งการกระทำในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น มีความกล้า แน่วแน่ ไม่ท้อถอย ไม่ทอดทิ้ง ก้าวไปข้างหน้า อดทนต่อความยากลำบากจนกว่าจะสำเร็จวิริยะมาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหา และมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรค

3. จิตตะ ความจดจ่อในงาน การเอาจิตฝักใฝ่สนใจในสิ่งที่ทำ ใจที่จดจ่อเป็นสมาธิใน ขณะทำงาน มุ่งมั่นแน่วแน่ในการทำงาน และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านทำงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบ ความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความดีงามเป็นเครื่องเตือนสติด้วยถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่าง ๆ นั้นได้อย่างเหมาะสม

4. วิม้งสา ความพิจารณาพิจารณาในงาน การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา วิเคราะห์ ใคร่ครวญ อันเกิดจากการมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อ และรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้ และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำ แก้ไขปรับปรุง และพัฒนางานด้วยสติปัญญาเพื่อจัดการ

และดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของเขต 1 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561 มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง และอำเภอนิคมพัฒนา ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 1/24 ถนนบางจาก ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ของ 21000 มีจำนวน โรงเรียนในสังกัดแยกตามขนาดรวมทั้งสิ้น 114 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 45,979 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1. ออนไลน์. 2564)

- ขนาดเล็ก นักเรียน 120 คนลงมา	มีจำนวน	24	แห่ง
- ขนาดกลาง นักเรียน 121 - 600 คน	มีจำนวน	70	แห่ง
- ขนาดใหญ่ นักเรียน 601 - 1,500 คน	มีจำนวน	15	แห่ง
- ขนาดใหญ่พิเศษ นักเรียน 1,501 คนขึ้นไป	มีจำนวน	5	แห่ง

โครงสร้างองค์กร (Organizational Structure)

การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 แบ่งออกเป็น 9 กลุ่มงานและ 1 หน่วย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน
3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
6. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
7. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
9. หน่วยตรวจสอบภายใน

10. กลุ่มกฎหมายและคดี

ทิศทางการพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

"คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ คู่คุณภาพผู้เรียนและชีวิตอย่างสมดุล รักษาระบบวินิตีประชาคมโลก"

1. คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการศึกษาที่บูรณาการเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. คุณภาพผู้เรียน หมายถึง การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตรทุกระดับ โดยผู้เรียนมีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3. ชีวิตอย่างสมดุล หมายถึง การจัดการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ และทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. รักษาระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นระของ เช่น ภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม

5. วินิตีประชาคมโลก หมายถึง จัดการศึกษาโดยการส่งเสริมให้รู้เข้าใจ และสื่อสารภาษา รวมถึงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระเบียบ กฎหมายที่ควรรู้ สังคม เศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอาเซียนและให้ครอบคลุมถึงพหุวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศในโลก เรียนรู้ผลประโยชน์ของรัฐ และสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศด้วย

พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21
4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
5. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ
6. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)
7. ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อมุ่งพัฒนาสู่ Thailand 4.0

เป้าหมาย (Goal)

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อคโตม โอบอ้อม อารี มีวินัย รักษาศีลธรรม
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากลนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
4. ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ
5. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษามีสมคูลในการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผล อย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

นโยบาย (Policy)

นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

จากการศึกษาบริบทการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ทราบว่าอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 มีอัตราการย้ายในรอบปีค่อนข้างสูง เนื่องจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามากกว่าร้อยละ 50 มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ปีงบประมาณ 2564 มีอัตราบรรจุจำนวน 204 อัตรา อัตราว่างจำนวน 103 อัตรา อัตราการย้ายจำนวน 135 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 5.90 จากการสำรวจอัตราว่าง บรรจุ และย้ายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ขาดดุลจำนวน 34 อัตรา ส่งผลกระทบทำให้สถานศึกษาขาดอัตรากำลังในการจัดทำการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียน การเรียกบรรจุไม่ตรงตามเอก สาขาวิชาที่ขาดแคลน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563, 2564)

การบริหารงานวิชาการหรืองานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุน ผลักดันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลไปยังกลุ่มโรงเรียนภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดคตังวิสัยทัศน์ที่ว่า "คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน และชีวิตอย่างสมดุล รักรัษระยอง บนวิถีประชาคมโลก" เป็นการเน้นการจัดการศึกษาที่บูรณาการเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักการทำงานเป็นทีม คิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะสมรรถนะการเป็นผู้นำ

และสื่อสารอย่างชาญฉลาดภายใต้การกดดันทุกรูปแบบ เป็นไปตามมาตรฐานตัวชี้วัดทุกระดับ ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน และคัมภีร์ข้อที่ 2 และ 3 ที่กล่าวว่า 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ ความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและ 3) พัฒนาศักยภาพและ คุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยได้เล็งเห็นและศึกษาตามบริบทหน่วยงานให้มีความสำคัญ กับหลักธรรมและพัฒนาส่งเสริมงานวิชาการควบคู่กันไป การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ ในการบริหารงานวิชาการจึงเป็นอีกแนวทางที่จะดำเนินการบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก้าวสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

กูคฮาร์ท (Goodhart, 1991 : 2214 - A) ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของรัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ พบว่า ความเป็นผู้นำในการจัดองค์การของผู้บริหาร ความมีคุณธรรม จริยธรรมของครูปฏิบัติการสอนและความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนและส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน

คินเดรด (Kindred, 1975 : 185) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่มีทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านกรอบแนวคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค จะทำให้เกิดปัญหา ดังนี้ ความมีอคติ ขาดเป้าหมาย ที่แน่นอน ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้นำที่ดี ขาดแผนที่ดี เกิดบรรยากาศของความขัดแย้ง

เชสเตอร์ (Chester, 1966 : 413) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนด้านการอ่าน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้ผู้บริหารงานวิชาการมีสมรรถภาพสูง เนื่องจากการส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วม ในการวางแผนจัดการอบรม สาธิตการสอนเพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ จัดอภิปราย ปัญหาการปรับปรุงการสอนจัดโครงการให้ครูในโรงเรียนสับเปลี่ยนเวียนชั้นเรียนและสังเกตการณ์ สอน จัดวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอน ให้ครูมีเวลา สำหรับการสอนมากขึ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกโสตทัศนศึกษา วัสดุอุปกรณ์การสอน จัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครู ส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือหรือบทความ เกี่ยวกับวิชาครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน

มินูดีน (Minudin, 1987 : 2403 - A) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางวิชาการของผู้บริหารในรัฐชามาร์มาเลเซีย ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารมีหน้าที่หลักคือการประเมินผลโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนและการสอนในระดับชั้นมีความรู้ความเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างมาก

สโตน (Stone, 1983 : 36 - A) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนแห่งรัฐไมอามี ซึ่งผ่านการอบรมระยะสั้น โดยการพิจารณาความรู้ที่ได้รับทัศนคติที่ปรากฏ และการปฏิบัติงานอย่างเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ผ่านการอบรมได้รับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติงานมากขึ้น และมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกซึ่งส่งผลสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งมีทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง และสามารถนำไปใช้อย่างได้ผล ส่วนกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาสาระของการอบรมด้วยตนเอง มีแนวโน้มที่จะได้รับความรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีทักษะการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างน้อยกว่าผู้บริหารที่ผ่านการฝึกอบรมโดยเฉพาะ

แฮมเมอร์ (Hammer, 2000 : Abstract) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐไอโอวา โดยนำเอาทฤษฎีของแคทซ์ (Katz) มาใช้ จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ทำให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะการคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบตามอายุพบว่า ทักษะการคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

งานวิจัยในประเทศ

เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562 : 82 - 83) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ กำหนดรูปแบบ และประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ความสำคัญการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ

2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการฯ ประกอบด้วย หลักสูตร และการนำไปใช้การจัดการเรียน การสอน และการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงภายใต้ภายใต้กรอบของ การวางแผน การปฏิบัติการ และการสะท้อนผลตามองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ โดยมีกำหนดเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับการสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดการคิดวิเคราะห์จากสาระหลักสูตรท้องถิ่น และ 3) รูปแบบการบริหารงานวิชาการ มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ชัยวัฒน์ สมเกียรติประยูร และคณะ (2562 : 62 - 63) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐาน 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น

พระมหาวิระชาติ โปธา (2561 : 59 - 60) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และ 2) เพื่อศึกษา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.66 ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร วิทยาเขตสิรินธร ราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับ จากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้หลักวิมงสาในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ หลักฉันทะในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้หลักจิตตะในการปฏิบัติงาน และด้านการใช้หลักวิริยะ ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน สรุปได้ดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อยู่ในเกณฑ์มาก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจรรยาบรรณ โดยรวม คือความพอใจ เป็นสิ่งที่เป็นตัวผลักดันให้งานสำเร็จไม่ท้อแท้ที่ถอย เจออุปสรรคก็ไม่ถอย การปฏิบัติงานตามหลักวิริยะ โดยรวมมีความเพียรพยายามรับผิดชอบต่อตนเองและงานที่ได้รับมอบหมายให้ไป ในทางที่ดี ด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจิตตะ โดยรวมบุคลากรผู้ปฏิบัติงานความเอาใจใส่งาน แต่ละงาน รายละเอียดของงาน ถ้ามีความเอาใจใส่สนใจงาน รายละเอียดของงาน งานย่อมสำเร็จ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักวิมังสา คือการใช้ปัญญาในการทำงาน ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น แก้ปัญหาได้ถูกจุดถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งการปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยใช้อิทธิบาทธรรมทั้ง 4 เป็นสิ่งสำคัญและบุคลากรต้องนำไปเป็น หลักธรรมประจำใจในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงได้ และยังประโยชน์ให้เกิด กับองค์กรได้เพราะเมื่อมีความพอใจ มีความเพียร มีการเอาใจใส่ และใช้ปัญญาในการทำงานแล้ว การทำงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายนั้นก็สำเร็จด้วยดี สำหรับผู้บริหารการสั่งงานต้อง มีการติดตามผลว่าเสร็จตามที่ตกลงกันหรือไม่ ถ้ายังไม่เสร็จต้องมีเหตุผลพร้อมกับการให้กำลังใจ ผู้ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดและให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานเมื่อทุกคนทำหน้าที่ของตนเองอย่างสุด ความสามารถก็จะนำผลดีสู่องค์กรสืบต่อไป

ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์ชคร และสุภาวดี ลากเจริญ (2562 : 193) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ครูสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อันดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและ การประเมินผลการศึกษา รองลงมาคือ ด้านแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสื่อการสอน จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครู ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการวัด และการประเมินผลการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ และคณะ (2562 : 63 - 64) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่าโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ

สุภัค ตรังรัตนจิต และลัดดา ผลวัฒนะ (2562 : 1 - 5) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา 3) ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ใช้แบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง มี 17 องค์ประกอบ 115 ตัวแปร ส่วนผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การดำเนินงาน 2) กระบวนการบริหารงานวิชาการ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) การมีส่วนร่วมการศึกษา และ

5) ควบคุมคุณภาพการศึกษา ประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมิน รูปแบบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42

ยุพิน ขุนทอง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

พระมหาวิทวัฒน์ วิวฑฒนเมธี (จันทร์เต็ม) (2561 : 97 - 104) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจันทะ

พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ) (2562 : 95 - 103) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า มีดังนี้ 1) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 4) ด้านการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
- 5) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 32 - 33) ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี ซึ่งยังขาดหลักอิทธิบาทธรรมในการเรียน โดยใช้แบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งเพศชายและเพศหญิง พบว่าด้านฉันทะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านจิตตะ และวิมังสาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิริยะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

กัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์ (2560 : 60 - 80) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
- 2) เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านวัดผลและประเมินผล

พระมหาธราธิป วรวิชัย (วรสาขันธ์) (2560 : 65 - 88) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในแต่ละด้าน จะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้ คือ เต็มใจทำ (ฉันทะ) แข็งใจทำ (วิริยะ) ตั้งใจทำ (จิตตะ) และเข้าใจทำ (วิมังสา) จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปไม่ได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อกัน เพื่อให้กระบวนการทำงานนั้น สำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ได้

บุญมี วิทยาลัย (2561 : 78 - 101) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่สำคัญ คือ 1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพนักเรียน แผนงาน วิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองในการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและก่อประโยชน์สูงสุด 3) ควรพิจารณาความสามารถของบุคลากร และมอบหมายงานตามความถนัด และ 4) ควรมีความพอใจขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ความรับผิดชอบ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศ พบว่างานวิจัยหลายเรื่องที่น่าสนใจนำหลักธรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารงานในสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในมิติต่าง ๆ เช่น เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ และวิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562 : 82 - 83) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชัยวัฒน์ สมเกียรติประยูร และคณะ (2562 : 62 - 63) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พระมหาวิระชาติ โปธา (2561 : 59 - 60) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ภูมิภควิชย์ ภูมิพงศ์ศษร และสุภาวดี ลาภเจริญ (2562 : 193) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ และคณะ (2562 : 63 - 64) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครราชสีมา สุภักดิ์ ตรังรัตนจิต และลัดดา ผลวัฒนะ (2562 : 1 - 5) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคกลาง ยุพิน ขุนทอง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พระมหาวิวัฒน์ วิวฑูตเมธี (จันทร์เต็ม) (2561 : 97 - 104) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกกลาง) (2562 : 95 - 103) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 32 - 33) ทำการวิจัย

เรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี
 กัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์ (2560 : 60 - 80) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ
 ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี พระมหาธราธิป วรวิชัย
 (วรสาขันธ์) (2560 : 65 - 88) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วย
 หลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ บุญมี วิทยาลัย
 (2561 : 78 - 101) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงาน
 วิชาการของสถานศึกษาถือเป็นงานสำคัญและถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจาก
 งานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสติปัญญา ความรู้
 ความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ก้าวทันโลก สามารถปรับตัวอยู่ได้
 ในสังคมอย่างมีความสุข ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
 เป็นสิ่งสะท้อนการบริหารงานของสถานศึกษา เมื่อนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร
 จัดการทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเพิ่มมากขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ
 สถานศึกษาที่ตั้งไว้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จะนำ
 การทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) นันทะ คือ
 ความพอใจในงาน ความรักความชอบในงานที่ทำการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ
 มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้งานที่ทำบรรลุผล
 3) จิตตะ คือ ใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบ
 อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตรตรอง ในสิ่งที่กระทำ
 วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และพัฒนา ตั้งแต่เริ่มวางแผนตลอดจนวัดผลสำเร็จของงานที่ทำ
 นั้นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญ
 ขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์การอันจะทำให้ตนเองผู้อื่น และองค์การเกิดความสุขและ
 เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 4) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 และ 5) เสนอแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงปริมาณ

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 114 โรงเรียน จำนวน 2,621 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1. ออนไลน์. 2564)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) ได้ขนาด

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครู และบุคลากรทางการศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่อำเภอของสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอบ้านฉาง	314	41
อำเภอนิคมพัฒนา	352	45
อำเภอบ้านค่าย	389	50
อำเภอปลวกแดง	483	62
อำเภอเมืองระยอง	1,083	140
รวม	2,621	338

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. ออนไลน์. 2564

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน

2. การสนทนากลุ่ม ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

เครื่องมือเชิงปริมาณ

1. แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยนำแบบสอบถาม 1) และ 2) มารวมกันเป็น 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้านประกอบด้วย

1.1 ฉันทะ ความพอใจในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.2 วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.3 จิตตะ ความจ้อจ้อในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.4 วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน	จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้านประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
1.2 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
1.3 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	จำนวน 6 ข้อ
1.4 การแนะแนว	จำนวน 4 ข้อ
1.5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	จำนวน 5 ข้อ

เครื่องมือเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา และได้ดำเนินการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนา และการวิเคราะห์สภาพบริบท ในระยะนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ (Documentary Study) ได้แก่ รายงานการประชุม รายงานประจำปีของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เป็นการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้วิจัยได้กำหนดคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มไว้ คือ (1) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (2) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (3) เป็นผู้มีความยินดี และให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์บริบท (context analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis)

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์ของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. เลือกเทคนิคที่ใช้ในการวัดในครั้งนี้เลือกเทคนิคการวัดเจตคติ ของ ลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับจากมากที่สุด จนถึงน้อยที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มากที่สุด, ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด

4 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มาก, ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาก

3 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ปานกลาง, ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ปานกลาง

2 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 น้อย, ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 น้อย

1 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 น้อยที่สุด, ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 น้อยที่สุด

3. สร้างข้อความเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 จำนวน 20 ข้อความและข้อความเกี่ยวกับระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 25 ข้อ ความตามนियามศัพท์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นทั้งหมดมาปรับปรุงภาษาให้อ่านง่ายเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจัดเรียงข้อความตามรูปแบบของการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและข้อความรายชื่อ นำแบบทดสอบความตรงของข้อความรายชื่อ โดยขอคำชี้แนะจากประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านลงความคิดเห็นว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่โดยให้ +1 คะแนน ถ้าลงความคิดเห็นว่าตรง ให้ลง 0 คะแนน ถ้าลงความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจ และให้ -1 คะแนน ถ้าลงความคิดเห็นว่าไม่ตรง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายชื่อโดยวิธีการหาค่าดัชนี IOC (Index of item objective congruence) โดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยรายชื่อแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำไปใช้สร้างแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 20 ข้อ และ แบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 25 ข้อ

5. นำข้อความที่คัดเลือกไว้ตามข้อ 4 มาสร้างเป็นแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item total correlation) คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อความที่ใช้แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 จำนวน 20 ข้อ มีอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.77 และได้ข้อความที่ใช้แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.69 และได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93

6. นำข้อความที่คัดเลือกไว้ตามข้อ 5 มาสร้างเป็นแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แล้วนำไปทดลองใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ครั้งแรกจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.

1990 : 202 - 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เท่ากับ 0.72 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เท่ากับ 0.83

7. นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนก (r) และความเชื่อมั่นแล้วตามข้อ 6 ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับแบบการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. นำข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อความจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อความรายชื่อว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยให้ +1 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่าเป็นจริง ให้ 0 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่าเป็นไม่แน่ใจ และให้ -1 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่าเป็นไม่จริง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความ และวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ดังนี้ คุณภาพการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความเท่ากับ 0.63

3. แบบสอบถามที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตามข้อ 2 ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยระบบออนไลน์ ช่องทาง Google Form

3. ผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านระบบออนไลน์ ช่องทาง Line

4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน โดยสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ (Google Meet) จำนวน 5 คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาสรุปประเด็นข้อคำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 ข้อ เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน โดยจัดสนทนากลุ่มผ่านระบบออนไลน์ (Google Meet) จำนวน 9 คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาสรุปประเด็นข้อคำถามสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 โดยใช้แบบบันทึกสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment correlation coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) ดังนี้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01 - 0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

$$Y = a + bX$$

เมื่อ Y แทน ค่าเบี่ยงเบนจากมัธมิมเลขคณิตของตัวแปรตาม

มีค่าเท่ากับ $Y - \bar{Y}$

a แทน ค่าคงที่ของสมการถดถอยอย่างง่าย

b แทน สัมประสิทธิ์การถดถอยหรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

X แทน ค่าเบี่ยงเบนจากมัธมิมเลขคณิตของตัวแปรอิสระหรือแปร

ต้นมีค่าเท่ากับ $X - \bar{X}$

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์มาเรียบเรียง วิเคราะห์ จัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้อะไรในแต่ละครั้งนั้นมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์บริบท (context analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การกำหนดความหมาย การแยกแยะองค์ประกอบ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ใช้ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 42)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
x_i	แทน	คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 68)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum_{i=1}^N x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N x_i \right)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
x_i	แทน	คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Congruence : IOC) ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560 : 206)

$$IOC = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
 x_i แทน คะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับใช้ในการหาค่าอำนาจจำแนกข้อความรายข้อ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560 : 212)

$$r_{xy} = \frac{N \sum_{i=1}^N x_i y_i - \sum_{i=1}^N x_i \sum_{i=1}^N y_i}{\sqrt{\left[N \sum_{i=1}^N x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N x_i \right)^2 \right] \left[N \sum_{i=1}^N y_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N y_i \right)^2 \right]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อความแต่ละข้อ
 x_i แทน คะแนนรายข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน
 y_i แทน คะแนนรวมทั้งฉบับของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งฉบับ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560 : 210)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^n s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละฉบับ
 s_i^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 s_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
 k แทน จำนวนข้อในแบบวัดแต่ละฉบับ

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ใช้สำหรับทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 83)

$$r_{xy} = \frac{N \sum_{i=1}^N x_i y_i - \sum_{i=1}^N x_i \sum_{i=1}^N y_i}{\sqrt{\left[N \sum_{i=1}^N x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N x_i \right)^2 \right] \left[N \sum_{i=1}^N y_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N y_i \right)^2 \right]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

x_i แทน คะแนนการบริหารการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 แต่ละคน

y_i แทน คะแนนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน

N แทน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้สำหรับทดสอบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 102)

$$\hat{Y} = a + bX$$

$$\text{โดย } b = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i}{\sum_{i=1}^n x_i^2} \quad \text{และ } a = \bar{Y} - b\bar{X}$$

เมื่อ \hat{Y} แทน ค่าพยากรณ์ของ Y จาก X ในรูปคะแนนดิบ

b แทน สัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ค่า Y จาก X ในรูปคะแนนดิบ

a แทน ค่าคงที่ของการพยากรณ์ค่า Y จาก X ในรูปคะแนนดิบ

r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้

หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

x_i แทน คะแนนของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 แต่ละคนที่เบี่ยงเบนออกจากค่าเฉลี่ย ($x_i - \bar{X}$)

y_i แทน คะแนนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มตัวอย่าง แต่ละคนที่เบี่ยงเบนออกจากค่าเฉลี่ย ($y_i - \bar{y}$)

\bar{Y} แทน ค่าเฉลี่ยของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21

การสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน สามารถใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 102)

$$\hat{Z}_y = \beta Z_x \text{ โดย } \beta = r_{xy}$$

เมื่อ \hat{Z}_y แทน ค่าพยากรณ์ของ Y จาก X ในรูปคะแนนมาตรฐาน

β แทน สัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

Z_x แทน การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้

หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์บริบท (context analysis) การวิเคราะห์
ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content
analysis) ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การกำหนดความหมาย การแยกแยะองค์ประกอบ
การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive
analysis)

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (triangulation) ประกอบด้วย การตรวจสอบ
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล ทฤษฎีที่นำมาใช้ประกอบการสังเคราะห์ข้อมูล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
X_1	แทน ด้านความพอใจในงาน (ฉันทะ)
X_2	แทน ด้านความพากเพียรในงาน (วิริยะ)
X_3	แทน ด้านความเอาใจใส่ในงาน (จิตตะ)
X_4	แทน ด้านการพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (วิมังสา)
Y	แทน การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
R	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R^2	แทน สัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการพยากรณ์
Adjust R^2	แทน สัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับแก้ให้เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่มีน้อย
S.E. _{est}	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปร
F หรือ Sig	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
a	แทน ค่าคงที่ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
b	แทน สัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
\hat{Y}	แทน ค่าการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในรูปคะแนนดิบ
Z_x	แทน การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในรูปคะแนนมาตรฐาน
Z_y	แทน ค่าการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

- β แทน สัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
 ** แทน ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอน ตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามนำเสนอด้วยจำนวนและร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product moment correlation coefficient) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วยการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์แนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอด้วยจำนวนและร้อยละ ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

รายการ	จำนวน	
	n = 338	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	173	51.20
เพศหญิง	165	48.80
รวม	338	100.00
2. อายุ		
20 - 30 ปี	186	55.00
31 - 40 ปี	89	26.30
41 - 50 ปี	38	11.20
51 - 60 ปี	25	7.40
รวม	338	100.00
3. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	140	41.40
5 - 10 ปี	110	32.50
11 - 20 ปี	57	16.90
20 ปีขึ้นไป	31	9.20
รวม	338	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 338 คน จำแนกตามสถานภาพ เพศ ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 และเป็นเพศหญิง จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 48.80 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 และอายุ 51 - 60 ปี

จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 ประสบการณ์ 5 - 10 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ประสบการณ์ 11 - 20 ปี จำนวน 57 คิดเป็นร้อยละ 16.90 และประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 31 คิดเป็นร้อยละ 9.20

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แต่ละด้าน

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ถิ่นทะ ความพอใจในงาน	4.36	0.48	มาก	1
2. วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน	4.35	0.48	มาก	2
3. จิตตะ ความจดจ่อในงาน	4.34	0.49	มาก	3
4. วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน	4.31	0.51	มาก	4
รวม	4.34	0.49	มาก	

จากตาราง 4 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ถิ่นทะ ความพอใจในงาน (\bar{X} = 4.36) วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (\bar{X} = 4.35) จิตตะ ความจดจ่อในงาน (\bar{X} = 4.34) และ วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (\bar{X} = 4.31) ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.36	0.70	มาก	2
2. ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้รับบริการ	4.38	0.68	มาก	1
3. ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้บังคับบัญชา	4.38	0.68	มาก	1
4. ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อเพื่อนร่วมงาน	4.38	0.68	มาก	1
5. ท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มีอคติ	4.30	0.72	มาก	3
รวม	4.36	0.69	มาก	

จากตาราง 5 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.36$) และท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มีอคติ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน

ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ	4.36	0.70	มาก	2
2. ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล	4.34	0.70	มาก	3
3. เมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำท่านสามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น	4.36	0.69	มาก	2
4. เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงานท่านสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้	4.38	0.68	มาก	1
5. ท่านมีความอดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ	4.30	0.72	มาก	4
รวม	4.35	0.70	มาก	

จากตาราง 6 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงานท่านสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำท่านสามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น ($\bar{X} = 4.36$) ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล ($\bar{X} = 4.34$) และท่านมีความอดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน

ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องาน ที่รับผิดชอบ	4.33	0.72	มาก	4
2. ท่านใช้ความรอบคอบในการ ปฏิบัติงาน	4.34	0.75	มาก	3
3. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะ หน้าได้เป็นอย่างดี	4.35	0.75	มาก	2
4. ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน ท่านให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม เป็นอันดับแรกเสมอ	4.36	0.69	มาก	1
5. ท่านสามารถทำภารกิจด้วย ความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย	4.30	0.72	มาก	5
รวม	4.34	0.73	มาก	

จากตาราง 7 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ใน
ระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงานท่าน
ให้ความสำคัญกับงานส่วนรวมเป็นอันดับแรกเสมอ ($\bar{X} = 4.36$) ท่านสามารถแก้ไขปัญหเฉพาะ
หน้าได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.35$) ท่านใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีใจจดจ่อ
และมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.33$) และท่านสามารถทำภารกิจด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจ
ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านวิมังสา ความพึงพิจารณาในงาน

ด้านวิมังสา ความพึงพิจารณาในงาน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่ง ที่ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ	4.32	0.73	มาก	3
2. ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	4.34	0.71	มาก	1
3. ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมา ปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ	4.34	0.71	มาก	1
4. ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	4.33	0.72	มาก	2
5. ในการปฏิบัติงานท่านจะใช้ วิจรณญาณอย่างรอบรู้และ รอบคอบ	4.24	0.76	มาก	4
รวม	4.31	0.73	มาก	

จากตาราง 8 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านวิมังสา ความพึงพิจารณาในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งานเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งานเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.33$) ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.32$) และในการปฏิบัติงานท่านจะใช้วิจรณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 แต่ละด้าน

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด	2
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.56	0.54	มากที่สุด	2
3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน	4.56	0.54	มากที่สุด	2
4. การแนะแนว	4.57	0.55	มากที่สุด	1
5. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทาง การศึกษา	4.56	0.54	มากที่สุด	2
รวม	4.56	0.54	มากที่สุด	

จากตาราง 9 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 แต่ละด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การแนะแนว ($\bar{X} = 4.57$) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.56$) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.56$) และ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนา
หลักสูตรในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาใช้กำหนด แนวทางจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการ ดำรงชีวิต	4.60	0.51	มากที่สุด	1
2. หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุง และ พัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ	4.56	0.55	มากที่สุด	3
3. สถานศึกษาส่งเสริมครูและบุคลากร ทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.57	0.52	มากที่สุด	2
4. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration)	4.53	0.56	มากที่สุด	5
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการ พัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้อง มีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน	4.55	0.52	มากที่สุด	4
รวม	4.56	0.53	มากที่สุด	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 10 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา มี
ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่
หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้กำหนดแนวทางจัดการศึกษา

เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.60$) สถานศึกษาส่งเสริมและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.57$) หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุง และพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.56$) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน ($\bar{X} = 4.54$) และ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน	4.59	0.54	มากที่สุด	1
2. ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.56	0.55	มากที่สุด	2
3. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity)	4.56	0.54	มากที่สุด	2
4. มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์	4.55	0.54	มากที่สุด	3
5. มีการจัดอบรมพัฒนาครู และ บุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.54	0.55	มากที่สุด	4
รวม	4.56	0.54	มากที่สุด	

จากตาราง 11 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.59$) ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) ($\bar{X} = 4.56$) มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.55$) และ มีการจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.54$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

ด้านการวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ	4.60	0.52	มากที่สุด	1
2. ท่านยึดความถูกต้องตามแนว ทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปใน ทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา	4.57	0.55	มากที่สุด	2
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับ นโยบายระดับประเทศในการจัดทำ พัฒนา จักระบบสารสนเทศ การเทียบ โอนผลการเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด	3
4. การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการอ่าน (Reading)	4.53	0.55	มากที่สุด	6

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านการวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบ โอนผลการเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
5. การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการเขียน (Writing)	4.55	0.53	มากที่สุด	4
6. การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic)	4.54	0.55	มากที่สุด	5
รวม	4.56	0.52	มากที่สุด	

จากตาราง 12 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.60$) ท่านยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.57$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.56$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการเขียน (Writing) ($\bar{X} = 4.55$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic) ($\bar{X} = 4.54$) และ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการอ่าน (Reading) ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการแนะแนว

ด้านการแนะแนว	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	4.60	0.52	มากที่สุด	1
2. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง	4.58	0.57	มากที่สุด	2
3. ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็มศักยภาพ	4.56	0.53	มากที่สุด	3
4. การแนะแนวสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication)	4.53	0.56	มากที่สุด	4
รวม	4.57	0.52	มากที่สุด	

จากตาราง 13 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการแนะแนว มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.60$) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.58$) ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.56$) และการแนะแนวสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication) ($\bar{X} = 4.55$) ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการพัฒนาและ
ใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ทางการศึกษา	n = 338		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. กระบวนการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน	4.60	0.52	มากที่สุด	1
2. ท่านพัฒนาสื่อ และใช้เทคโนโลยี ทางการศึกษาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียน	4.56	0.56	มากที่สุด	2
3. การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทาง การศึกษาสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ใหม่ใน การจัดการศึกษา	4.55	0.53	มากที่สุด	3
4. ท่านให้ความสำคัญกับการจัดอบรม พัฒนาสื่อทุกภาคเรียน	4.54	0.55	มากที่สุด	4
5. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการ ประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นเพื่อ การพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และ บุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี	4.55	0.53	มากที่สุด	3
รวม	4.56	0.52	มากที่สุด	

จากตาราง 14 แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี
ทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และ
คุณสมบัติของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.60$) ท่านพัฒนาสื่อ และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาตรงกับ

กลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.55$) สถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นเพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากร ทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.55$) และ ท่านให้ความสำคัญกับการจัด อบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน ($\bar{X} = 4.54$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 นำเสนอด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product moment correlation coefficient) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 15 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างระหว่างการประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสารของ เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X ₁	1.00				
X ₂	0.98**	1.00			
X ₃	0.93**	0.98**	1.00		
X ₄	0.89**	0.95**	0.97**	1.00	
Y	0.77**	0.77**	0.73**	0.71**	1.00

** p < .01

จากตาราง 15 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสารของเขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X₁) ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อ ในงาน (X₂) ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X₃) และด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X₄) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสารของเขต 1

มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก 6 คู่ คือ ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.98

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.93

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.89

ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) กับด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.98

ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) กับด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.95

ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) กับด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.97

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 4 คู่ โดยจะเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.77

ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.77

ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.73

ด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.71

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 นำเสนอด้วยการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

ตาราง 16 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	b	S.E.	β	t	Sig
(Constant)	0.95	0.16		6.02	0.27
ด้านความพอใจในงาน (ฉันทะ) (X_1)	1.19	0.35	1.13	3.44	0.00
ด้านความไม่ย่อท้อในงาน (วิริยะ) (X_2)	-0.76	0.61	-0.71	-1.25	0.21
ด้านความจดจ่อในงาน (จิตตะ) (X_3)	0.01	0.24	0.01	0.03	0.97
ด้านความพินิจพิจารณาในงาน (วิมังสา)(X_4)	0.39	0.17	0.39	2.22	0.03
R = 0.79 ^a R ² = 0.62 Adjust R ² = 0.62 S.E. _{est} = 0.32 a = 0.14 F = 4.14 Sig = 0.000 ^b					

** p < .01

จากตาราง 16 แสดงว่า ปัจจัยด้านการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) และด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 1.19 -0.76 0.01 และ 0.39 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 1.13, -0.71, 0.01 และ 0.39

ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์ มีค่าเท่ากับ 0.79 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 62 และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.32

พยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.95

สมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= (a + b_1X_1) + (a + b_2X_2) + (a + b_3X_3) + (a + b_4X_4) \\ &= (0.95 + 1.19 X_1) + (0.95 + (-0.76) X_2) + (0.95 + 0.01 X_3) + (0.95 + 0.39X_4)\end{aligned}$$

และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned}\hat{Z}_y &= \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \beta_3Z_3 + \beta_4Z_4 \\ &= 1.13Z_{x_1} + (-0.71)Z_{x_2} + 0.01Z_{x_3} + 0.39Z_{x_4}\end{aligned}$$

ค่าสหสัมพันธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 และตัวพยากรณ์ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) และด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) มีค่าเท่ากับ 0.96 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 62 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.32

จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน (X_2) ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน (X_3) และด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน (X_4) เปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเปลี่ยนไป 0.16 หน่วย

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม คือครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความพอใจ เกิดความทุ่มเทในงานที่ได้รับผิดชอบ ทำให้งานลุล่วง...”

(ศึกษานิเทศก์. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...เราอยู่ร่วมกันหลายคน ต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังคำกล่าวที่ว่า สังคมจะดีได้ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ต้องดีก่อน...”

(ศึกษานิเทศก์. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...การบริหารงานวิชาการในหน่วยงานจะเน้นการปฏิบัติตามแนวนโยบายของ สพฐ. มีจุดเน้น โดยให้ความสำคัญของพื้นที่เป็นฐาน (area base) อีกทั้งยังครอบคลุมทักษะที่เกิดในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย...”

(ศึกษานิเทศก์. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...ในการบริหารงาน ทั้งฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ต้องมาพร้อมกัน จะทำให้งานประสบผลสำเร็จ เพราะหลักอิทธิบาทเป็นหลักความสำเร็จในการทำงาน...”

(รองผู้อำนวยการ สพป. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...ถ้าในองค์กรหรือหน่วยงานผู้ร่วมงานมีความรัก สามัคคีกัน ใฝ่ใจซึ่งกันและกัน งานจะพัฒนาและก้าวหน้าต่อไปได้อย่างงดงาม...”

(ศึกษานิเทศก์. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...ถึงกาลเวลาจะเปลี่ยน หลักธรรมคำสอนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมยังคงใช้ได้อยู่ทุกยุคทุกสมัยจะยังต้องมีอยู่ และอิทธิบาท 4 จำเป็นที่ทุกคนจะต้องมีเช่นกัน...”

(ศึกษานิเทศก์. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...ถ้าผู้ปฏิบัติมีฉันทะในการทำงาน ผลของงานจะออกมาดี และได้งานตามที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการให้กำลังใจเมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้สึกท้อ ให้มีจิตใจจดจ่อในการทำงาน มีสมาธิ รู้จักคิดติดตามงาน รวมทั้งตรวจสอบควบคุมคืบหน้าของงานเป็นระยะ ๆ เพื่อหาข้อบกพร่องของงานในการแก้ไข และเพื่อยกย่อง ชมเชย เมื่องานนั้นเสร็จสมบูรณ์...”

(รองผู้อำนวยการ รร. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ คือครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นโยบาย พันธกิจ เป้าหมาย แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ให้เกิดการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น โดยวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนาวิเคราะห์สภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 สังเคราะห์จากเอกสาร และศึกษาแนวปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติจริง ที่ประสบความสำเร็จ จำแนกข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านงานบุคลากร ด้านการอำนวยการ และด้านการกำกับดูแล ดังนี้

ด้านการวางแผน (P : Planning)

1. สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา นโยบายของต้นสังกัด สภาพปัจจุบัน ปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคม อุปสรรค ข้อจำกัด แนวโน้มและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้กำหนดแนวนโยบาย

2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการวางแผนหรือหัวหน้างานต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ

3. มีการจัดทำแผนงาน เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานและจัดทำเอกสารแผนงานและรายงานผลการปฏิบัติงาน

4. จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลและเอกสาร รวมทั้งจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอ เพื่อสะดวกในการวางแผน

5. มีการประชุมคณะกรรมการการทำงานเพื่อแจ้งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อการทำงานที่เป็นระบบ

6. มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกคนทราบเพื่อจะได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้รับอนุมัติ

7. ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยประโยชน์และอุปสรรคในการทำงาน

ด้านการจัดองค์กร (O : Organizing)

1. มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ พร้อมทั้งกำหนดบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน มีลักษณะการบริหารแบบลงล่าง (Top - Down Planning)

2. มีการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เพื่อกล่าวถึงขอบเขตกว้าง ๆ ของภารกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ซึ่งครอบคลุมทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ตลอดจนการพยากรณ์สถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป้าหมายของการวางแผนกลยุทธ์ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นให้หน่วยงานเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ในอนาคต ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน

3. มีการวางแผนยุทธวิธี (Tactical Planning) เป็นการวางแผนที่เกิดจากการกระทำร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับกลาง สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แต่แผนยุทธวิธีจะทำหน้าที่ในการผสมผสานสอดคล้องระหว่างแผนกลยุทธ์ ซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูงกับแผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแผนระดับล่างและมักเป็นแผนระยะสั้นเข้าด้วยกัน โดยเน้นให้ครอบคลุมในสิ่งที่มีความสำคัญทั้งหมด เช่น ค่าใช้จ่าย รายได้เวลา และเครื่องมือเครื่องใช้

4. มีการวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ (Operational Plans) เพื่อใช้อธิบายเป้าหมายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ในลักษณะที่เป็นหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานหรือมีลักษณะที่เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน การวางแผนปฏิบัติการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับล่างที่จะต้องกระทำตามเป้าหมายปฏิบัติการ ให้สอดคล้องกับแผนยุทธวิธีและแผนกลยุทธ์ จึงมีลักษณะการวางแผนระยะสั้น เพื่อใช้ทรัพยากรที่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้

5. มีการจัดทำแผนทั้งระยะสั้น ระยะยาว ตามภาระงานหรือเป้าหมายที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานตั้งไว้ โดยการวางแผนระยะยาว (Long Range Planning) จะคำนึงถึงอนาคตข้างหน้าไม่ต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป แผนระยะปานกลาง (Intermediate Range Planning) ใช้เวลาในการดำเนินงาน

ตามแผนตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือสำหรับการขยายผลการปฏิบัติงาน แผนระยะสั้น (Short Range Planning) เป็นการวางแผนเพื่อให้ครอบคลุมและเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้และจะต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแผนระยะยาว ระยะเวลาสำหรับการวางแผนระยะสั้นมักเป็นช่วงเวลาของการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งถือเอาช่วงเวลาภายในเวลา 1 ปีเป็นเกณฑ์ แผนระยะสั้นจะช่วยให้การบริหารการปฏิบัติงานประจำวันเป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย

ด้านงานบุคลากร (S : Staffing)

1. มีการประชุมวางแผนอัตรากำลัง เพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงาน
2. จัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์เพื่อจัดแบ่งตำแหน่งงานจะต้องทำการจัดหาคนเข้าทำงานตามตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. ช่วยให้ผู้คนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเกิดความรักต่อสถานที่ที่ตนปฏิบัติงาน
4. ช่วยพัฒนาให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานเจริญเติบโต เพราะการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับส่วนต่าง ๆ เพื่อแสวงหาวิธีการให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงานหรือสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดทำให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานเจริญเติบโตและพัฒนายิ่งขึ้น
5. มีการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนก่อนได้รับการแต่งตั้งหรือบรรจุ เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

ด้านการอำนวยการ (D : Directing)

1. มีภาวะผู้นำ (Leadership) มีกระบวนการสั่งการและการใช้งานบุคคลต่าง ๆ ด้วยหลักจิตวิทยา ใช้เหตุและผล
2. รู้จักสร้างแรงจูงใจ (Motivation) กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานอยากทำงานด้วยความเต็มใจ
3. รู้จักการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Human Relations) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญช่วยให้การอำนวยการดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพ
4. การตัดสินใจ (Decision making) เพื่อเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหารหรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจที่มีการกำหนดหรือการวางแผนไว้

ล่วงหน้า และแบบไม่มีกำหนดหรือการวางแผนล่วงหน้า การตัดสินใจจึงประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย

ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ผู้บริหารควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ขององค์กร โดยพิจารณาจากทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการผลิต ได้แก่ กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมทั้งเวลาซึ่งมักเป็นปัจจัยจำกัดที่พบอยู่เสมอ ๆ การรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้ เช่น ถ้ามีเงื่อนไขว่าต้องส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าภายในเวลา 1 เดือน ทางเลือกของการแก้ไขปัญหการผลิตสินค้าไม่เพียงพอที่มีระยะเวลาดำเนินการมากกว่า 1 เดือน ก็ควรถูกตัดทิ้งไป

ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ขั้นตอนต่อไป ผู้บริหารควรทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด เช่น กรณีที่องค์การประสบปัญหาเวลาการผลิตไม่เพียงพอ ผู้บริหารอาจพิจารณาทางเลือก ดังนี้ 1) เพิ่มการทำงานกะพิเศษ 2) เพิ่มการทำงานล่วงเวลาโดยใช้ตารางปกติ 3) เพิ่มจำนวนพนักงาน หรือ 4) ไม่ทำอะไรเลย ในการพัฒนาทางเลือกผู้บริหารอาจขอความคิดเห็นจากนักบริหารอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งอาจใช้วิธีการปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล หรือจัดการประชุมกลุ่มย่อยขึ้น ข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลเหล่านั้นเมื่อผนวกรวมกับสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ของตนเองจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาทางเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อผู้บริหารได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบ ทางเลือกบางทางเลือกที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดขององค์กรก็อาจทำให้เกิดผลต่อเนื่องที่ไม่พึงประสงค์ตามมา เช่น ทางเลือกหนึ่ง ของการเพิ่มผลผลิต ได้แก่การลงทุนติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยให้แก้ปัญหาได้ แต่อาจมีปัญหากับการลดลงของขวัญกำลังใจของพนักงานในระยะต่อมา เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของ

แต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเรื่องในภายหลังน้อยที่สุด และให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งผู้บริหารอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอมโดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือก

ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อผู้บริหารได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้วก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรกำหนดโปรแกรมของการตัดสินใจ โดยระบุถึงตารางเวลา การดำเนินงาน งบประมาณ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ควรมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนและจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบวิธี กฎ และนโยบาย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้ โดยได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

ด้านการกำกับดูแล (C : Controlling)

1. มีการกำกับตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างให้สำเร็จคล่องไปตามแผนที่วางไว้
2. มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด ทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น
3. มีการกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการทำงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร
4. มีการบริหารจัดการทุกอย่างให้ตรงตามแผนและระยะเวลาที่วางไว้
5. มีการควบคุมการสั่งการ กำหนดการ บังคับการ รวมถึงการแนะนำช่วยเหลือ ควบคุมปริมาณทรัพยากร เครื่องจักร ตลอดจนบุคลากรเพื่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรกำลังผลิตน้อยที่สุด และดำเนินการตามแผนการได้สำเร็จ
6. มีการรายงานผล และประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อติดตามการทำงานทุกกระบวนการไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดใด ๆ
7. มีการวางแผนงาน โครงการทุกขั้นตอนทั้งแนวทางการปฏิบัติงาน ระเบียบวิธีปฏิบัติวิธีการทำงานที่ละเอียดสมบูรณ์ ซึ่งต้องแจ่มแจ้งถึงกรรมวิธีที่บุคลากรจะต้องกระทำทุกขั้นตอนโดย

ละเอียดจะช่วยให้หน่วยงานย่อยแต่ละหน่วยงานรู้หน้าที่และความรับผิดชอบของตน มีการประสานสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. มีการกำหนดขอบเขตของแนวปฏิบัติไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้เลือกตัดสินใจ และการตัดสินใจภายใต้ต้นนโยบาย จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยการจัดสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจากครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้มีประสบการณ์การทำงาน อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน จากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...การมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคนจะทำให้ผู้ได้รับมอบหมายมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับ และทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...มีการตรวจสอบ กลั่นกรองและติดตามการปฏิบัติงานโดยมีการสรุปรายงานในหน้าที่และภาระงานที่ตนรับผิดชอบจะทำให้มองเห็นภาพรวม และสามารถสรุปรายงานโดยย่อได้อย่างรวดเร็ว...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...การเปิดโอกาสให้ครูผู้ที่ไม่ได้รับมอบหมายงานสามารถออกความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่เกิดปัญหาได้ ทำให้ผู้ได้รับมอบหมายงานมีกำลังใจจะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...การประกวดมอบรางวัลภายในสถานศึกษา รวมถึงเผยแพร่ความสำเร็จสู่สาธารณะและเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจด้วยรางวัลต่าง ๆ เป็นแรงกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการพัฒนางานไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...งานวิชาการในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องจดงานที่เป็น paper โดยเน้นการนำเสนองานผ่าน google และช่องทางอื่นเพื่อความรวดเร็วและหากผิดพลาดสามารถแก้ไขได้โดยสะดวกต่อการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะอีกอันหนึ่งคือการทำงานขึ้นเดียวประหยัดเวลาและทรัพยากร...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...การดำเนินงานโดยแบ่งภาระงานและประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยระบบออนไลน์โดยผ่าน application ต่างๆ ทั้งงานเอกสารมีการพิมพ์งานและแก้ไขงานสามารถช่วยกันทำหรือเสนอแนะรวมทั้งปรับปรุงแก้ไขได้โดยไม่ต้องอยู่ที่เดียวกัน...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...การทำงานในคนหมู่มากจะทำให้ทุกคนพอใจในงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายไม่ได้การนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดปัญหาในการทำงานน้อยที่สุดและได้งานที่มีประสิทธิภาพ...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...ผู้บริหารต้องสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ทำการสอนด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนการช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ครูรักในโรงเรียนและทุ่มเททำงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการศึกษา และจัดการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต ทักษะในการอยู่ร่วมกัน ทักษะในการประกอบอาชีพ และการค้นพบตนเอง...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนนทากลุ่ม. 2565)

“...การปฏิบัติงานด้วยความพื่อใจนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคนให้รู้จักงาน รู้จักตนเอง รู้จักขีดความสามารถของตนเอง และผู้ร่วมงาน สร้างความสมานฉันท์ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในองค์กร อีกทั้งการเสริมสร้างความรู้ความสามารถแก่บุคลากร เพื่อสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จการบริการงาน...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การสร้างทักษะและความรู้แก่ครูและบุคลากรทุกคน ด้วยระบบ Buddy นั้น ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บุคลากรไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว อีกทั้งควรกำหนดปริมาณงานและมอบหมายงานให้พอเหมาะและทั่วถึงด้วย...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...การสร้างทัศนคติเพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานมีความรู้สึกรักโรงเรียน ให้เหมือนบ้าน รักเพื่อนร่วมงานให้เหมือนครอบครัว ก่อให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจโดยแท้จริง...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

“...การสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงการมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต่อการทำงานในหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดมุ่งมั่นในการทำงานแล้วนั้น นอกจากการใช้คนให้ถูกกับงาน และยังจำเป็นต้องสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ และกำหนดปริมาณงานให้เหมาะสมด้วย...”

(ครู สพป. ระยอง 1. สนทนากลุ่ม. 2565)

จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ การนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับประยุกต์ใช้ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน (P : Planning) 2) ด้านการจัดองค์กร (O : Organizing) 3) ด้านงานบุคลากร (S : Staffing) 4) ด้านการอำนวยการ (D : Directing) และ 5) ด้านการกำกับดูแล (C : Controlling) ดังนี้

ด้านการวางแผน (P : Planning)

1. มีการจัดตั้งทีมงานเพื่อทำงานร่วมกันให้เป็นระบบทีมงานที่เข้มแข็ง
2. มีการสร้างเครือข่ายทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานในระดับกลุ่มระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศ แนะนำผลงานที่ประสบผลสำเร็จออกเผยแพร่
3. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคม อุปสรรค ข้อจำกัด แนวโน้มและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่อไป
4. มีการจัดตั้งคณะกรรมการการทำงานอย่างชัดเจนพร้อมทั้งแจกแจงรายละเอียดภาระงานที่รับผิดชอบให้ทราบโดยทั่วกัน
5. มีการจัดทำแผนเพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติงาน
6. จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลและเอกสารเป็นสารสนเทศ (Information) รวมทั้งจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ (Sources) ให้มีจำนวนเพียงพอ เพื่อสะดวกในการวางแผนและปฏิบัติงาน
7. มีการจัดสรรงบประมาณ (Money) ให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน
8. มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจน ส่งผลให้มีทิศทางในการปฏิบัติงาน และสามารถบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

ด้านการจัดองค์กร (O : Organizing)

1. มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดประชุมผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมเทคนิคติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (Technology Communication) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำศัพท์ และศิลป์ในการบริหารงานเพื่อให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ
4. มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ พร้อมทั้งกำหนดบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน มีลักษณะการบริหารแบบลงล่าง (Top-Down Planning)
5. มีการวางแผนงานที่หลากหลายตามงานหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ที่เป็นแผนระยะยาว แผนยุทธวิธี (Tactical Planning) แผนระยะปานกลาง และ

แผนระยะสั้น แผนปฏิบัติการ (Operational Plans) ให้ตอบสนองต่อนโยบาย และแนวทางปฏิบัติ เป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย

ด้านงานบุคลากร (S : Staffing)

1. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองในศตวรรษที่ 21 นำความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ให้มากขึ้นเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ทันเหตุการณ์
2. ครูต้องมีทักษะมากขึ้น เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสร้างนวัตกรรม ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ
3. มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน
4. เน้นการสร้างจิตสำนึกของความเป็นครูที่ต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ พอใจในการปฏิบัติหน้าที่
5. เสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้ครูมีความรักศรัทธาในวิชาชีพ
6. ครูผู้สอนยุคศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาความรู้ตนเองโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน
7. พัฒนาความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ประกอบการทำกิจกรรมให้มากขึ้น
8. มีการตรวจสอบความถูกต้อง ใต้วรตรงงาน เพื่อแก้ไขปรับปรุง และวัดผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ
9. รู้จักจัดทำนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้จริง
10. ทำภาระงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายาม
11. ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่ทำงานอย่างตั้งใจ ตั้งเป้าหมายชีวิตให้กับตนเอง
12. ทำงานทางวิชาการจนส่งผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น
13. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจจดจ่อกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย
14. การมีมิติสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน
15. มีการประชุมวางแผนอัตรากำลัง เพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเข้ามาทำงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงาน
16. มีการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนก่อนได้รับการแต่งตั้งหรือบรรจุ เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน
17. จัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์เพื่อจัดแบ่งตำแหน่งงานจะต้องทำการจัดหาคนเข้าทำงานตามตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการอำนวยการ (D : Directing)

1. บทบาทหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดศักยภาพคุณภาพต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

2. ปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องอำนวยการความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นตามแบบ Active learning และเปลี่ยนบทบาทของครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ

3. การสร้างจิตสำนึกในการทำงานอย่างรอบคอบเข้าใจในการทำงาน

4. ประสานความร่วมมือกับครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเพื่อเป็นเครือข่ายทางวิชาการ

5. ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักยึดเหนี่ยวในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

6. สร้างการมีภาวะผู้นำ (Leadership) ให้มีกระบวนการสั่งการและการใช้งานบุคคลต่าง ๆ ด้วยหลักจิตวิทยา รู้จักสร้างแรงจูงใจ (Motivation) กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติอยากทำงานด้วยความเต็มใจ

7. รู้จักการติดต่อสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Human Relations) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญช่วยให้การอำนวยการดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

8. มีการร่วมการตัดสินใจ (Decision making) เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุด ทางที่ดีที่สุดให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา

ด้านการกำกับดูแล (C : Controlling)

1. ดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด ทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐาน การปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น

2. เข้าถึงสภาพความเป็นตัวตนของผู้เรียนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีคุณภาพ

3. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยคุณธรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปลูกฝังการสร้างคุณธรรมมีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

4. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เน้นปฏิบัติ เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนคุณธรรมสพฐ. โรงเรียนสุจริต ฯลฯ

5. นำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาโดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

6. สร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็ก ได้เรียนรู้และต้องการที่จะทำและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมมีการกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่อง

7. ใช้วิธีการกระบวนการแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

8. มีการกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

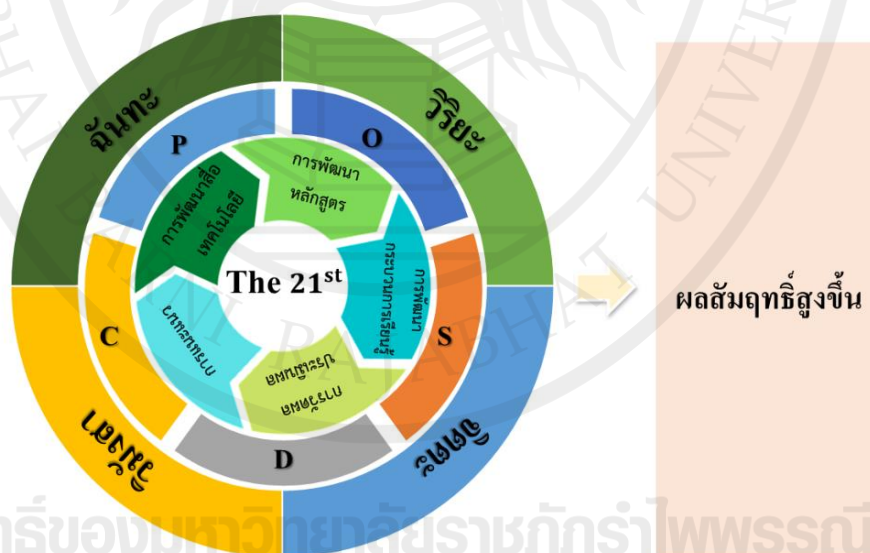
9. มีการรายงานผล และประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อติดตามการทำงานทุกกระบวนการ

10. มีการกำหนดขอบเขตของแนวปฏิบัติทุกขั้นตอนทั้งแนวทางการปฏิบัติงาน ระเบียบวิธีปฏิบัติ วิธีการทำงานที่ละเอียดสมบูรณ์

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านงานบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการกำกับดูแล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และจำแนกข้อมูลตามแนวทางการพัฒนาแต่ละประเด็น เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ดังภาพประกอบ 2

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4
กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ภาพประกอบ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 5) เสนอแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยใช้ระเบียบวิธีการแบบผสมวิธี (Mixed Method) ประกอบด้วย วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 338 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.71 แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 8 ข้อ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 5 คน และจำนวน 9 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment correlation coefficient) ค่าวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) นำเสนอแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
4. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
5. เพื่อเสนอแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,621 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1. ออนไลน์. 2564)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 338 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ส่วนที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน

2. การสนทนากลุ่ม ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน โดยไม่ซ้ำกับกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

เครื่องมือเชิงปริมาณ

1. แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยนำแบบสอบถาม 1) และ 2) มารวมกันเป็น 1 ฉบับ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้านประกอบด้วย

1.1 ฉันทะ ความพอใจในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.2 วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.3 จิตตะ ความจ้อจ้อในงาน	จำนวน 5 ข้อ
1.4 วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน	จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้านประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน 5 ข้อ
1.3 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	จำนวน 6 ข้อ
1.4 การแนะแนว	จำนวน 4 ข้อ
1.5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	จำนวน 5 ข้อ

เครื่องมือเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา และได้ดำเนินการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนา และการวิเคราะห์สภาพบริบท ในระยะนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ (Documentary Study) ได้แก่ รายงานการประชุม รายงานประจำปีของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักอริททิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้วิจัยได้กำหนดคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์ เชิงลึกและการสนทนากลุ่มไว้ คือ (1) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (2) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (3) เป็นผู้มีความยินดี และให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์บริบท (context analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอ ความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการตอบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน ด้วยระบบออนไลน์ ช่องทาง Google Form

3. ผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านระบบออนไลน์ ช่องทาง Line

4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ผู้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 5 คน โดยสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ (Google Meet) จำนวน 5 คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาสรุปประเด็นข้อคำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 ข้อ เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1

3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 9 คน โดยจัดสนทนากลุ่มผ่านระบบออนไลน์ (Google Meet) จำนวน 9 คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาสรุปประเด็นข้อคำถามสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1

3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 โดยใช้แบบบันทึกสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment correlation coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 0.79	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.59	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.39	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01 - 0.19	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

$$Y = a + bX$$

เมื่อ	Y	แทน	ค่าเบี่ยงเบนจากมัธยิมเลขคณิตของตัวแปรตาม
มีค่าเท่ากับ	$Y - \bar{Y}$		
	a	แทน	ค่าคงที่ของสมการถดถอยอย่างง่าย
	b	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยหรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
	X	แทน	ค่าเบี่ยงเบนจากมัธยิมเลขคณิตของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นมีค่าเท่ากับ $X - \bar{X}$

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์มาเรียบเรียง วิเคราะห์ จัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้อะไรในแต่ละครั้งนั้นมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์บริบท (context analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การกำหนดความหมาย การแยกแยะองค์ประกอบ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุปออกมาและนำข้อสรุปนั้นมาขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีการดำเนินงานที่ถูกต้องก่อนจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 338 คน จำแนกตามสถานภาพ เพศ ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 และเป็นเพศหญิง จำนวน 165 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.80 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 และอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 ประสบการณ์ 5 - 10 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ประสบการณ์ 11- 20 ปี จำนวน 57 คิดเป็นร้อยละ 16.90 และประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 31 คิดเป็นร้อยละ 9.20
2. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จันทะ ความพอใจในงาน ($\bar{X} = 4.36$) วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน ($\bar{X} = 4.35$) จิตตะ ความจดจ่อในงาน ($\bar{X} = 4.34$) และวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน ($\bar{X} = 4.31$) ตามลำดับ
 - 2.1 ด้านจันทะ ความพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.36$) และท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มีอคติ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

2.2 ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงานท่านสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำ ท่านสามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น ($\bar{X} = 4.36$) ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานที่ท่านทำสำเร็จผล ($\bar{X} = 4.34$) และท่านมีความอดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

2.3 ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงานท่านให้ความสำคัญกับงานส่วนรวมเป็นอันดับแรกเสมอ ($\bar{X} = 4.36$) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.35$) ท่านใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.33$) และท่านสามารถทำภารกิจด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

2.4 ด้านวิมังสา ความพิจารณาในงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งานเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ ($\bar{X} = 4.34$) ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งานเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.33$) ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ ($\bar{X} = 4.32$) และในการปฏิบัติงานท่านจะใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ

3. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การแนะแนว ($\bar{X} = 4.57$) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนากระบวนการเรียน ($\bar{X} = 4.56$) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.56$) และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.60$) สถานศึกษาส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.57$) หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุง และพัฒนาให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.56$) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน ($\bar{X} = 4.54$) และการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ

3.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.59$) ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนาระบบการเรียนรู้อ สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) ($\bar{X} = 4.56$) มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.55$) และ มีการจัดอบรมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.54$) ตามลำดับ

3.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.60$) ท่านยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.57$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศในการจัดทำพัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.56$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการเขียน (Writing) ($\bar{X} = 4.55$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic) ($\bar{X} = 4.54$) และการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการอ่าน (Reading) ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ

3.4 ด้านการแนะแนว มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาระงานที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.60$) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.58$) ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.56$) และ การแนะแนวสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication) ($\bar{X} = 4.55$) ตามลำดับ

3.5 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.60$) ท่านพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาดตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.56$) การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.55$) สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นเพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.55$) และ ท่านให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน ($\bar{X} = 4.54$) ตามลำดับ

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) ด้านวิริยะ ความพากเพียรในงาน (X_2) ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในงาน (X_3) และด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1

มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก 6 คู่คือ ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านวิริยะ ความพากเพียรในงาน (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.98

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในงาน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.93

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.89

ด้านวิริยะ ความพากเพียรในงาน (X_2) กับด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในงาน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.98

ด้านวิริยะ ความพากเพียรในงาน (X_2) กับด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.95

ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในงาน (X_3) กับด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.97

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 4 คู่ โดยจะเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้

ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน (X_1) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.77

ด้านวิริยะ ความพากเพียรในงาน (X_2) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.77

ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในงาน (X_3) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.73

ด้านวิมังสา การพิจารณา ไตร่ตรองในงาน (X_4) กับ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.71

5. การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 สามารถร่วมกันพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 1.19 -0.76 0.01 และ 0.39 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน (β) เท่ากับ 1.13 -0.71 0.01 และ 0.39 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์ มีค่าเท่ากับ 0.79 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 62 และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.32

พยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.95

6. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

6.1 แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพอใจ มีดังนี้

6.1.1 การมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคลจะทำให้ผู้ได้รับมอบหมายมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับ

6.1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6.1.3 ทำให้ทุกคนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

6.1.4 คอยเสริมแรงทางบวกแก่ครู และผู้ติดตามนิเทศ ตรวจสอบ และให้ความช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ คอยสนับสนุนการทำงานของครูด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง

6.1.5 รู้จักการให้กำลังใจเมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้สึกท้อ

6.1.6 สร้างคนให้รู้จักงาน รู้จักตนเอง รู้จักขีดความสามารถของตนเอง และผู้ร่วมงาน

6.1.7 สร้างความสามัคคี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในองค์กร

6.1.8 เสริมสร้างความรู้ความสามารถแก่บุคลากร เพื่อสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

6.1.9 สร้างทัศนคติเพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานมีความรู้สึกรักสถานศึกษาหรือหน่วยงานให้เหมือนบ้าน รักเพื่อนร่วมงานให้เหมือนครอบครัว จะก่อให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ โดยแท้จริง

6.1.10 สร้างจิตสำนึกของความเป็นครูที่ต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ พื่อใจ

6.1.11 เสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้มีความรัก ศรัทธา ในวิชาชีพ

6.2 แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นในงาน จนประสบความสำเร็จ มีดังนี้

6.2.1 ทำภาระงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายาม ด้วยความอดทน เต็มกำลังความสามารถ

6.2.2 การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่ทำงานอย่างตั้งใจ ตั้งเป้าหมายชีวิตให้กับตนเองทำงานทางวิชาการจนส่งผลงาน เพื่อเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น

6.2.3 จัดตั้งทีมงานเพื่อทำงานร่วมกัน เพื่อให้มีระบบทีมงานที่เข้มแข็ง

6.2.4 การสร้างเครื่องมือทางวิชาการ ทำผลงานเสนอในระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ และนำผลงานที่ประสบผลสำเร็จออกเผยแพร่สู่สาธารณะ

6.2.5 เสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจด้วยรางวัลต่าง ๆ ให้ผู้ปฏิบัติเกิดความฮึกเหิม
ทุ่มเทให้กับงาน

6.2.6 ต้องปลุกฝังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการทำงาน ทำงานด้วยใจ
รักงานอย่างแท้จริง มุ่งหวังให้ผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์กับนักเรียน ก็จะเกิดความมุ่งมั่นใน
การทำงาน

6.2.7 มีการช่วยเหลือจากทีมงานบริหาร คอยอำนวยความสะดวก และสนับสนุน

6.2.8 การสร้างทัศนคติเพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานมีความรักโรงเรียนให้
เหมือนบ้าน รักเพื่อนร่วมงานให้เหมือนครอบครัว อันจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ

6.2.9 มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในส่วนที่ขาด เปิดโอกาสให้ครูผู้ที่ไม่ได้รับ
มอบหมายงานสามารถออกความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่เกิดปัญหาได้ ทำให้ผู้ได้รับมอบหมายงาน
มีกำลังใจสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

6.2.10 ปลุกฝังให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานมีจิตวิญญาณมอง
ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เน้นผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์กับนักเรียนและ
สถานศึกษา หน่วยงาน

6.3 แนวทางการปรับปรุงใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงาน
ด้วยความจดจ่อ มุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ รอบคอบไม่พั้งช้ำน

6.3.1 สร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการทำงานที่ได้รับ
มอบหมาย ให้มีการคิดที่รอบคอบ

6.3.2 มีการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงาน โดยสรุปงานเป็น paper หน้าเดียว
ในหน้าที่และภาระงานที่ตนรับผิดชอบ

6.3.3 ฝึกสมาธิให้เป็นผู้มีสติ มีจิตใจจดจ่อในการทำงาน

6.3.4 มีการมอบหมายงานที่ไม่ซับซ้อน และไม่ซ้ำซ้อน โดยการใช้เทคโนโลยี
ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว เกิดข้อผิดพลาดน้อย และผู้ได้รับมอบหมายงาน
มีสมาธิอยู่กับงานที่ทำ

6.3.5 หมั่นสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีกำลังใจ
ในการปฏิบัติงาน

6.3.6 มีการมอบหมายและกำหนดปริมาณงานให้เหมาะสม เท่าเทียม

6.3.7 ฝึกฝนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรือ
อุปสรรค

6.3.8 มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

6.3.9 การสร้างจิตสาธารณะ มีจิตใจที่อยากส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ

6.4 แนวทางการปรับปรุงยุคที่ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ มีการทบทวนปรับปรุงงาน ใช้วิจารณ์อย่างรอบรู้และรอบคอบ

6.4.1 ทำงานตามกรอบที่วางไว้ให้ประสบความสำเร็จ

6.4.2 ครูแสดงผลงานของตนต่อกรรมการ โดยโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินผลงานโดยมีผู้ที่มีความรู้และความสามารถที่สามารถแนะนำผลงานของครูได้

6.4.3 มีการตรวจสอบ กลั่นกรอง และติดตาม การปฏิบัติงานโดยมีการสรุปงานในหน้าที่และภาระงานที่ตนรับผิดชอบ

6.4.4 มีการทบทวนงาน คิดไตร่ตรองในสิ่งที่ได้ วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมต่อไป

6.4.5 สร้างความตระหนักในความรักงานที่ทำ ดำเนินงานบนพื้นฐานของหลักเหตุผล พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

6.4.6 มีการทบทวนปรับปรุงงาน โดยใช้วิจารณ์อย่างรอบรู้และรอบคอบ

6.4.7 มีการทำงานเป็นทีม เพื่อช่วยกันทำงาน ลดความผิดพลาด และกระตุ้นให้เกิดการทำงานอย่างรอบคอบอีกด้วย

6.4.8 ครูมีการวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาเมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้พึงพิจารณาวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาและปรับปรุงงาน

6.4.9 มีการกำกับ ติดตามผล และประเมินผลการทำงานของงานแต่ละส่วนครูจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และข้อผิดพลาดของงานที่ได้รับมอบหมาย และแก้ปัญหาอย่างทันท่วงทีเพื่อให้งานมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพที่สุด

6.4.10 สร้างวินัยในการตรวจสอบข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข

6.4.11 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

6.4.12 การทำงานมีการวางแผน ดำเนินงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาและวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ฉันทะ ความพอใจในงาน วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน จิตตะ ความจดจ่อในงาน และ วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน ตามลำดับ สอดคล้องกับ ยุพิน ขุนทอง (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระมหาวิฑูรณ วิฑูรณเมธี (จันทร์เต็ม) (2561 : 97 - 104) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ สอดคล้องกับ พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ) (2562 : 95 - 103) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อแจกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับ โสภณ บัวจันทร์ (2562 : 32 - 33) ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการทำงาน ประกอบด้วย ฉันทะ หลักความพอใจ วิริยะหลักความไม่ย่อท้อ จิตตะหลักความจดจ่อ และวิมังสาหลักพินิจพิจารณา มาปรับใช้และเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ทำให้ ประสพผลสำเร็จในการงานได้ตามความมุ่งหวัง

2. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การแนะแนว การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียน การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับเกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562 : 82 - 83) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สมเกียรติประยูร และคณะ (2562 : 62 - 63) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับภูมิภควัช ภูมิพงศ์ชสร และสุภาวดี ลาภเจริญ (2562 : 193) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุภัค ตรังรัตนจิต และลัดดา ผลวัฒนะ (2562 : 1 - 5) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง มี 17 องค์ประกอบมีผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ และคณะ (2562 : 63 - 64) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกู๊ดฮาร์ท (Goodhart. 1991 : 2214 - A) ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ พบว่า ความเป็นผู้นำในด้านการจัดการของผู้บริหารมีความมีคุณธรรม จริยธรรมของครู ปฏิบัติการสอน และความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนและส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน และเชสเตอร์ (Chester. 1966 : 413) ได้ศึกษา การบริหาร

โรงเรียนด้านการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ทำให้ผู้บริหารงานวิชาการมีสมรรถภาพสูง ต้องส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการอบรม สาธิตการสอนเพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ จัดอภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอนจัดโครงการให้ครูในโรงเรียนสลับเปลี่ยนเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์สอน จัดวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอนให้ครูมีเวลาสำหรับการสอนมากขึ้น และจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครู พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับวิชาครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอนอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ มีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี มีความเป็นผู้นำ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

3. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาของเขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้ยอมรับสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับพระมหาวิระชาติ โปธา (2561 : 59 - 60) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้หลักวิมังสาในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้หลักฉันทะในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้หลักจิตตะในการปฏิบัติงาน และด้านการใช้หลักวิริยะในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ สอดคล้องกับสโตน (Slone. 1983 : 36 - A) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนแห่งรัฐไมอามี ซึ่งผ่านการอบรมระยะสั้น โดยการพิจารณาความรู้ที่ได้รับทัศนคติที่ปรากฏ และการปฏิบัติงานอย่างเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ผ่านการอบรมได้รับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติงานมากขึ้น และมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกซึ่งส่งผลสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งมีทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างสามารถนำไปใช้อย่างได้ผล ส่วนกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาสาระของการอบรมด้วยตนเองมีแนวโน้มที่จะได้รับความรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีทักษะการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างน้อยกว่าผู้บริหารที่ผ่านการฝึกอบรม

โดยเฉพาะ สอดคล้องกับแฮมเมอร์ (Hammer, 2000 : Abstract) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐไอโอวา โดยนำเอาทฤษฎีของแคทซ์ (Katz) มาใช้ จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ทำให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ทักษะการคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับบุญมี วิทยาลัย (2561 : 78 - 101) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่สำคัญ คือ

- 1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพนักเรียน แผนงาน วิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- 2) ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองในการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและก่อประโยชน์สูงสุด
- 3) ควรพิจารณาความสามารถของบุคลากร และมอบหมายงานตามความถนัด และ
- 4) ควรมีความพอใจยืนยันหมั่นเพียรในหน้าที่ความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กันทางบวก กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 กล่าวคือ ถ้าสถานศึกษาหรือหน่วยงานมีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในระดั้มาก การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะมีในระดั้มาก

4. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 สอดคล้องกับคินเดรด (Kindred, 1975 : 185) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่มีทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านกรอบแนวคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค จะทำให้เกิดปัญหา ดังนี้ ความมีอคติ ขาดเป้าหมายที่แน่นอน ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้นำที่ดี ขาดแผนที่ดี เกิดบรรยากาศของความขัดแย้ง สอดคล้องกับกัญญลักษณ์ จันทรวินิตย์ (2560 : 60 - 80) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านหลักสูตร
- 2) ด้านการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 4) ด้านวัดผลและประเมินผล

สอดคล้องกับมินูดิน (Minudin, 1987 : 2403 - A) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางวิชาการของผู้บริหารในรัฐซาบารูมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารมีหน้าที่หลัก

คือ การประเมินผลโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมด ของโรงเรียนและการสอนในระดับชั้นมีความรู้ความเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างมากสอดคล้องกับพระมหากษัตริย์ วรรณวิชัย (วรสาขันธ์) (2560 : 65 - 88) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียน การสอนในแต่ละด้านจะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้ คือ เต็มใจทำ (ฉันทะ) แข็งใจทำ (วิริยะ) ตั้งใจทำ (จิตตะ) และเข้าใจทำ (วิมังสา) จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปไม่ได้เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อกัน เพื่อให้กระบวนการทำงานนั้นสำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ได้ และสอดคล้องกับบุญมี วิทยาสิทธิ์ (2561 : 78 - 101) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่สำคัญ คือ

- 1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพนักเรียน แผนงาน วิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- 2) ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองในการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและก่อประโยชน์สูงสุด
- 3) ควรพิจารณาความสามารถของบุคลากร และมอบหมายงานตามความถนัด และ
- 4) ควรมีความพอใจขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากร ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ได้ร้อยละ 62 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.95

5. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากครูและ บุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน กับการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตร รู้จักประชุมวางแผน

ร่วมมือกัน (Collaboration) ก่อนดำเนินงาน อยากให้ผลสำเร็จตามหลักสูตร พร้อมทั้งเป็นผู้มีใจรักในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมถึงการเข้าสอนหรืออบรมการจัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการประชุมชี้แจง นิเทศ ตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ คอยสนับสนุนการทำงานของครูด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง

แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินการตามแผนงานที่ตั้งไว้ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ บำรุงรักษาสื่อการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ จัดทำสื่อการสอนอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) ส่งเสริมทักษะด้านความสามารถในการอ่าน (Reading) ความสามารถในการเขียน (Writing) และความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้เต็มศักยภาพ รวมทั้งปลูกฝังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการทำงาน ผ่านการประกวดผลงานในด้านต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในทุกแขนงวิชาทำงาน มุ่งหวังให้เกิดใจรักงานอย่างแท้จริง เป็นประโยชน์กับนักเรียน และเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน

แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ฝึกฝนในการจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับหลักสูตรเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการกำกับติดตาม การใช้หลักสูตรอยู่เสมอด้วยความเอาใจใส่ นำผลการการวัดประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาต่อยอดอยู่เสมอ สนับสนุนการใช้สื่อจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสาร (Communication) ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และในมิติของบุคลากรทางการศึกษา มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว เกิดข้อผิดพลาดน้อย และผู้ได้รับมอบหมายงานมีสมาธิอยู่กับงานที่ทำมากยิ่งขึ้น

แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันสรุปผลของงานและประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารงานวิชาการและด้านอื่น ๆ จัดกิจกรรมที่มุ่งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพิจารณาและวิเคราะห์การใช้หลักสูตรและการนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตรวจสอบการใช้สื่อการเรียนรู้อัจฉริยภาพการสร้างสรรค์ประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดหาสื่ออย่างรอบคอบ สุจริต โปร่งใส ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าอบรม ทบทวน

ความรู้ พัฒนาความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ทั้งถึง และนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการจัดทำหลักสูตร การจัดการกระบวนการสอนและการจัดหาและพัฒนาสื่ออย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับกัญญลักษณ์ จันทรวิบูลย์ (2560 : 60 - 80) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริม การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สอดคล้องกับพระมหาธราธิป วรวิชัย (วรสาย์พันธ์) (2560 : 65 - 88) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในแต่ละด้าน จะต้องประกอบด้วย กระบวนการเหล่านี้ คือ เต็มใจทำ (ฉันทะ) แข็งใจทำ (วิริยะ) ตั้งใจทำ (จิตตะ) และเข้าใจทำ (วิมังสา) จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปไม่ได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อกัน เพื่อให้กระบวนการ ทำงานนั้น สำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ได้ และสอดคล้องกับบุญมี วิทยาสิทธิ์ (2561 : 78 - 101) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่สำคัญ คือ 1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพนักเรียน แผนงาน วิธีการ ดำเนินงานที่ชัดเจน 2) ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองในการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและ ก่อประโยชน์สูงสุด 3) ควรพิจารณาความสามารถของบุคลากรและมอบหมายงานตามความถนัด และ 4) ควรมีความพอใจยืนยันหมั่นเพียรในหน้าที่ความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ควรนำผล การศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 4 ด้านมีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูงมาก กล่าวได้ว่า ควรจัดอบรมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักอิทธิบาท 4 ทั้งด้านฉันทะความพอใจในงาน ด้านวิริยะความพากเพียรในงาน ด้านจิตตะความเอาใจใส่ในงาน ด้านวิมังสาการพิจารณาไตร่ตรองในงาน มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ การศึกษา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรนำหลักกรรมและรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มาช่วยในการบริหารจัดการชั้นเรียน สถานศึกษา และหน่วยงานเพื่อให้เกิดประโยชน์และสัมฤทธิ์ผลสูงสุดแก่นักเรียนและสถานศึกษาในดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระของ เขต 1 เพื่อเป็นการศึกษาเชิงลึกและออกแบบให้เป็นกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงนวัตกรรมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา

บรรณานุกรม

- กัญญลักษณ์ จันทรวินุญช์. (2560). แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). แผนพัฒนาและแนวโน้มในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549). กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกตุกนก สวycastleข้าว และวราภรณ์ สุขสดเขียว. (มกราคม - มิถุนายน 2562). “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9,” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10 (1) : 542 - 543.
- เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (กรกฎาคม - กันยายน 2562). “รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน,” วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 47 (3) : 82 - 83, 87, 90 - 91.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- จารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2548). การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลัก 7 อิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (อาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (27 สิงหาคม 2557). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://d.dailynews.co.th/article/262150/>. 20 มกราคม 2565.

- ชัยวัฒน์ สมเกียรติประบุร, ชนมณี ศิลาณุกิจ และกาญจนา กาญจนพันธ์. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562). “การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2,” วารสารการวัดผลการศึกษา. 36 (100) : 62 - 63, 68 - 69.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- ฐาปนา บุญหล้า. (2558). แก่นธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันโลจิสติกส์แห่งเอเชีย.
- ดาราวรรณ สุขคันธรักษ์. (2556). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทวัน จันทร์กลิ่น. (2557). การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนา ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นิษฐาวดี จิรโรจน์ภิญโญ. (เมษายน 2563). “สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ งานวิชาการของสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 4,” วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5 (4) : 300.
- นุชลี อุปภัย. (2543). การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์การพิมพ์.
- _____. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี วิทยาลัย. (2560). การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ พช.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประดินันท์ อุปมรมัย. (2543). ประสบการณ์วิชาชีพแนะแนว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรีชา จันทร์มณี. (2556). ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ปรีชา ช้างขวัญยืน และวิจิตร เกิดวิศิษฐ์. (2553). **หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส014 พระพุทธศาสนา สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปัญญา ใบบางยาง. (2548). **ธรรมอธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร). (2560). **การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหาร วิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ**. คุุณิพนธ์ พช.ด. (พุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูภัทรจิตตาภรณ์, พระครูอัศวศิลาวิสุทธ์ และเบญญาภา จิตมั่นคงภักดี. (มกราคม - เมษายน 2562). “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการจัดการศึกษา สำนักปฏิบัติธรรมกับ ศาสตร์สมัยใหม่,” **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. 7 (1) : 277.
- พระครูสุภัทรพรหมคุณ (เจริญ คำประเสริฐ). (มกราคม - มิถุนายน 2563). “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดห้วยวนวิทยา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา,” **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ**. 5 (1) : 7 - 13.
- พระคำใส จันทะลาด, รัตนะ ปัญญาภา และเรืองเดช เขจรศาสตร์. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562). “การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว,” **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 6 (2) : 45 - 46.
- พระเทพดิลก (ระแบบ จิตาญาโณ). (2548). **ธรรมะเพื่อชีวิต**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2551). **ทำอะไรจึงเรียนเก่ง**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินฺทปญฺโญ). (ม.ป.ป.). **โพธิปักขิยธรรม**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2537). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- _____. (2542). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2543). **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบัน บัณฑิตธรรม.
- _____. (2543). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สหธรรมิกจำกัด.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา.
- _____. (2546). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิกจำกัด.
- _____. (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : จันทรเพ็ญ.
- _____. (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปั่น ปญฺญานนฺโท). (ม.ป.ป.). **งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข**. กรุงเทพฯ : สถาบันบันลือธรรม.
- พระมหาธราธิป วรวิชัย (วรสายัณห์). (2560). **การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ พท.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร สีหาบุตร. (2557). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังกัดมณฑล**. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด (พัฒนศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาวิระชาติ โปธา. (เมษายน - มิถุนายน 2561). “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย,” **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. 14 (48) : 59 - 60, 65 - 66.
- พระมหาภูติชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี). (2551). **คนสำราญงานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- _____. (2550). **คนสำราญงานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระมหาวิวัฒน์ วิวฑฺฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). **การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ พท.ม. (พุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ). (2561). การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต พธ.ม. (พุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชิต อวิรุทธพาณิชย์, พระครูพิพิธสุตาทร และพระครูสุนทรสังฆพินิต. (มกราคม - มิถุนายน 2563). “การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับหลักอิทธิบาท 4,” *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*. 12 (1) : 26 - 35.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- _____. (2548). *สุญญตา พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- _____. (2549). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์ชกร และสุภาวดี ลาภเจริญ. (มกราคม - มิถุนายน 2562). “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2,” *วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์*. 7 (1) : 193, 196.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 35 อิทธิปาทีภังค์ สุตตันตภาชนีย์*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2550). *พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ตอนว่าด้วยพระสูตร 2550*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- ยุพิน ขุนทอง. (2560). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2557). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2543). *การแนะแนวเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2548). *องค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้*. กรุงเทพฯ : อริยชน.
- วิจารณ์ พานิช. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2558). “วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21,” *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1 (2) : 6.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ ปริ้นท์.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548). การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์, จตุพร เฟิงชัย และยุพาศรี ไพรวรรณ. (มกราคม - มีนาคม 2562). “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา,” วารสารบัณฑิตศึกษา. 16 (72) : 63 - 64.
- วีระพงษ์ เกียรติไพรัช. (มกราคม - มิถุนายน 2562). “อิทธิบาทธรรมกับการบริหารองค์การ Iddhipada Dharma and Organization Management,” วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2 (1) : 59 - 60.
- ศิริวรรณ นัตถมนิรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ. (2556). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต (21st Century Skills: The Challenges Ahead). ภูเก็ต : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สถิตย์ จอมใส. (2565). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/websitessthid/kar-phathna-sux-laea-thekhnoloyi-thangkar-suksa>. 4 มกราคม 2565.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์. (2565). การบริหารงานวิชาการ ผู้ศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://slideplayer.in.th/slide/13994860/>. 20 มกราคม 2565.
- สมพร เทพสิทธา. (2542). คุณธรรมและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 - 2565. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.rayong1.go.th/rayong1/thanapat/o4.html>. 20 มกราคม 2565.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1. (2564). รายงานผลอัตรากำลัง ประจำปี การศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 : กลุ่มบริหารงานบุคคล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ พัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- _____. (2550). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). บริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ตลาดพริ้ว.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2558). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=ทักษะศตวรรษที่-21>. 20 มกราคม 2560.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ : พรินทวานกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา โพธิ์ทอง. (มกราคม - มิถุนายน 2562). “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับ ประสิทธิภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม,” วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 10 (1) : 219 - 231.
- สุภาพรณี พิลาดรัมย์, เพชรสุดา ภูมิพันธุ์ และวิวรรณ กาญจนวจิ. (ตุลาคม - มีนาคม 2558). “การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา,” วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 9 (1) : 41 - 48.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภักดิ์ ตรังรัตนจิต และลัดดา ผลวัฒนะ. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2563). “รูปแบบการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานภาคกลาง,” วารสารมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 7 (2) : 1 - 5.

- โสภณ บัวจันทร์. (มิถุนายน - ธันวาคม 2562). “การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี,” *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*. 3 (2) : 32 - 33, 42 - 43.
- ไสว พักขาว. (2558). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://web.chandra.ac.th/blog/wp-content/uploads/2015/10/ทักษะแห่งศตวรรษที่-21-พีบ.pdf> constructivist-theory. 20 มกราคม 2560.
- อณิษฐา เอี่ยมสุวรรณ, บำรุง ศรีนวลปาน และเบญจพร ชนะกุล. (ตุลาคม - ธันวาคม 2562). “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานวิชาการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดพัทลุง,” *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 16 (75) : 178 - 185.
- อานนท์ คนขยัน, คมสันที ขจรปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิรัตน์. (มกราคม - เมษายน 2558). “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร,” *วารสารวิชาการแพรวกาพหิสนธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาพหิสนธุ์*. 2 (1) : 135 - 147.
- อาทิตยา จุฬาสรีกุล. (มีนาคม - มิถุนายน 2559). “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาพหิสนธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,” *ธรรมทรรศน์*. 16 (1) : 59.
- อาทิตยา ศักดิ์จันทร์. (มกราคม - มิถุนายน 2560). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร,” *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*. 16 (1) : 70.
- อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกันตภณ หนูทองแก้ว. (กุมภาพันธ์ 2563). “การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช,” *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5 (2) : 72.
- Campbell, R.F., Corbally, J. E. and Nystrand, R. O. (1977). **Introduction to educational Administration**. 6th ed. Boston : Allyn & Bacon.
- Chester, N. M. (1966). **An introduction to school administration selects reading**. New York : Macmillan.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper & Row.
- Drucker, Peter F. (1954). **The Practice of Management**. New York : Harper & Row, Publishers.
- Ebel, Robert L. (1965). **Measuring educational achievement**. Englewood Cliffs. N.J : Prentice-Hall.

- Faber, C.F. and Sherron, F. G. (1970). **Elementary school administration**. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Flippo, Edwin B. (1970). **Principle of Personnel Management**. New York : Mc Graw-Hall Inc.
- Goodhart, W. H. (1991). "The instrumental and expressive characteristics of public secondary schools and effectiveness," **Dissertation Abstracts International**. 51 (8) : 2214 - A.
- Gronlund, Norgman E. and Robert. Linn. (1976). **Measurement and Evaluation in Teaching**. 3th ed. Singapore : Macmillan Publishing Compang.
- Gulick L., Urwick J. (1973). **Papers on the Science of Administration**. New York : Institute of Public Administration.
- Hammer, J.S. (July 2000). "An Analysis of Technical, Human and Conceptual Skill Among Student Affairs Administrators in Higher Education," **Dissertation Abstract International**. 23 (3) : 64 - A.
- Heather Fry, Steve Ketteridge and Stephanie Marshall. (2009). **A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education : Enhancing Academic Practice**. 3rd ed. New York : Taylor & Francis.
- Henri Fayol. (1930). **Industrial and General Administration**. New York : Mc-Grew Hill.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2001). **Education administration : Theory research and practice**. 6th ed. New York : Mc Graw-Hall Inc.
- Julia Miller Vick, Jennifer S. Furlong and Mary Morris Heiberger. (2008). **The Academic Job Search Handbook**. 4th ed. Philadelphia : University of Pennsylvania Press.
- Koontz, H. and O' Donnell, C. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial function**. 5th ed. New York : McGraw-Hill Book company.
- Kimbrough, R. B. and Nunnery, M. Y. (1998). **Education administration: An introduction**. 3rd ed. New York : Macmillan.
- Kindred, Leslie. (1975). **School Public Relation**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Krejcie R. V., Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30 (3) : 607 - 610.
- Luther Gulick. (March 1965). "Management is a science," *Academy of Management Journal*. 8 (1) : 7 - 13.

- Mehrens W.A., Lehmann I.J. (1973). **Measurement and Evaluation in Education and Psychology**. New York : Holt, Rinechart and Winston.
- Miller, V. (1965). **The Public Administration of School**. NY: Macmillan.
- Minudin, O. B. (1987). "The role of the secondary school principals as perceived by secondary school principals in Sadas Malaysia," **Dissertation Abstracts International**. 47 (7) : 2403 - A.
- Oliva, P. F. (2009). **Developing the Curriculum**. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Partnership for 21st Century Skills [PCS]. (September 18, 2009). **Framework definitions**. Retrieved from www.p21.org/documents/P21_Framework_Definitions.pdf. 20 มกราคม 2565.
- Richard A. Gorton. (1983). **School Administration and Supervision : Leadership Challenges and Opportunities**. 2nd ed. Ohio: W. C. Brown.
- Saylor J. G. and Alexander W. M. (1974). **Curriculum Planning for schools**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- School in focus. (2556). นิตยสาร "ศตวรรษที่ 21". Retrieved from <http://anongswu502.blogspot.com/2013/01/21.html>. 20 มกราคม 2565.
- Sergiovani, T. J. (1991). **The principalship: A reflective practice perspective**. 2nd ed. Needham Height : Allyn & Bacon.
- Slone, Etta K. (July 1983). "Principals and Inservice Training: Knowledge, Attitude and Mainstreaming Practices", **Dissertation Abstracts International**. 44 (1) : 36 - A.
- Smith, J. M. (1995). **Blended learning: An old friend gets a new name**. Retrieved from <http://www.gwsae.org/Executiveupdate/2001/March/blender.htm>.
- Soliman, H.S. (1997). "Customer relationship management and its relationship to the marketing performance," **International Journal of Business and Social Science**. 2 (10) : 166 - 182.
- Simon, H.A. (1965). **Administrative Behavior**. New York : McGraw - Hill.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York : Harcourt Brace Jovanovich.
- Tyler, R. W. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : The university of Chicago press.
- William Ouchi. (1971). **Organization and Management**. Eaglewood Cliffs : Prentice Hill.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. นางกัศณิชา ธรรมจง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมอโพรง สพป.ระยอง 2
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
3. นางจรรุวรรณ สำเร็จกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองซ้อ สพป.ระยอง 1
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
4. นางอรสุรางค์ สมนวงค์ ครูโรงเรียนวัดหนองพะวา สพป.ระยอง 1
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
5. นายสมโชค สำเร็จกิจ ครูโรงเรียนอนุบาลระยอง สพป.ระยอง 1
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

1. นายขงยุทธ สายสุด	รองผู้อำนวยการ สพป. ระยอง เขต 1
2. นางณพสร สิทธิเวช	ศึกษานิเทศน์ สพป. ระยอง เขต 1
3. นางสาวนภาพร น้อยมิ่ง	ศึกษานิเทศน์ สพป. ระยอง เขต 1
4. นางสาวกัณฑ์พิชญา เมฆโหรา	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดหนองพะวา
5. นายเกียรติศักดิ์ ลาภขุนทด	ครู โรงเรียนชุมชนวัดบ้านแลง

บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. นายวิวรรชนันท์ เชื้อจิตร	ครู โรงเรียนวัดหนองพะวา
2. นายศักดิ์ชัย ไชยสุวรรณ	ครู โรงเรียนบ้านเขาวังม่าน
3. นายณัฐภัทร วงษ์พันธ์	ครู โรงเรียนวัดน้ำคอก
4. นายบรรเจิด บุญโส	ครู โรงเรียนบ้านตะเกราะทอง
5. นายวัชรพงษ์ สุขเสงี่ยม	ครู โรงเรียนวัดห้วงหิน
6. นางสาวชนิกานต์ มาลาหน้า	ครู โรงเรียนวัดปลวกเหตุ
7. นางสาวสุนิสา เชิงศิริ	ครู โรงเรียนวัดบ้านดอน
8. นางสาวนุจรินทร์ สายพิณ	ครู โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 108
9. นางสาววิชุดา ทองไพรวรรณ	ครู โรงเรียนชุมชนวัดบ้านแลง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/๘๘๗

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญฉวี บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/๘๘๘

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมอโพรง

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เรงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญฉวี บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าคุณคลากรในหน่วยงานของท่านได้แก่นางภัสน์สนิชา ธรรมจง เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAJ BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/๘๘๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญญู นุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านได้แก่นางจรรุวรรณ สำเร็จกิจ เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/๘๙๐

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองพะวา

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที่ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วัยวุฒิ บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านได้แก่ นางอรสุรางค์ สมานวง เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/๘๙๑

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลระยอง

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิษญู นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญญู บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านได้แก่นายสมโชค สำเร็จกิจ เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAJ BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/ว ๙๑๙

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดบ้านแหลง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที่ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญญูดี บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวบุษบา ชมที่ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาของท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/ว ๙๑๙

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนันทอน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เรงวิชัย นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิวุฒิ บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวบุษบา ชมที เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาของท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHA BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

ที่ อว ๐๖๓๑.๐๒/ว ๙๓๒

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
๒. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวบุษบา ชมที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต ๑ ” โดยมี อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.วิญญู บุญลอย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวบุษบา ชมที เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์. ๐-๓๙๓๑-๙๑๑๑ ต่อ ๑๐๒๙๐, ๑๐๒๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “ภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกสู่สากล”

RAMBHAJ BARNI RAJABHAT UNIVERSITY : Wisdom of the East Leads to Internationalization

แบบทำหนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่ อว 0631.02/ ว 932 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2565
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่	เรียน (ให้ระบุตำแหน่ง)	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (ชุด)
1	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดสำนักกะท้อน	โรงเรียนวัดสำนักกะท้อน	10
2	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดสระแก้ว	โรงเรียนวัดสระแก้ว	20
3	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดสมบุญราราม	โรงเรียนวัดสมบุญราราม	11
4	ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 7	โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 7	30
5	ผู้อำนวยการ โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4	โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4	15
6	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านชากมะหาด	โรงเรียนบ้านชากมะหาด	5
7	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดหนองพะวา	โรงเรียนวัดหนองพะวา	30
8	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดห้วยหิน	โรงเรียนวัดห้วยหิน	15
9	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านปลวกแดง	โรงเรียนบ้านปลวกแดง	30
10	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านห้วยปราบ	โรงเรียนบ้านห้วยปราบ	32
11	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดน้ำคอก	โรงเรียนวัดน้ำคอก	10
12	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดปลวกเหตุ	โรงเรียนวัดปลวกเหตุ	10
13	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดตะพงนอก	โรงเรียนวัดตะพงนอก	45
14	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านเขาวังม่าน	โรงเรียนบ้านเขาวังม่าน	10
15	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดชากลูกหญ้า	โรงเรียนวัดชากลูกหญ้า	45
16	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองจอก	โรงเรียนบ้านหนองจอก	10

ที่	เรียน (ให้ระบุตำแหน่ง)	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (ชุด)
17	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านตะเกราทอง	โรงเรียนบ้านตะเกราทอง	5
18	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านชะวีก	โรงเรียนบ้านชะวีก	5
รวม			338

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูล
แบบทำหนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่ อว 0631.02/ ว 932 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2565
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview)

-
1. นายขงยุทธ สายสุด รองผู้อำนวยการ สพป. ระยอง เขต 1
 2. นางณพสร สิทธิเวชศึกษานิเทศน์ สพป. ระยอง เขต 1
 3. นางสาวนภาพร น้อยมิ่งศึกษานิเทศน์ สพป. ระยอง เขต 1
 4. นางสาวกัญต์พิชญา เมฆโหรา รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองพะวา
 5. นายเกียรติศักดิ์ ลากขุนทด ครู โรงเรียนชุมชนวัดบ้านแลง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูล
แบบทำหนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่ อว 0631.02/ ว 932 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2565
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

-
1. นายวิวรรชนันท์ เชื้อจิตร	ครู โรงเรียนวัดหนองพะวา
2. นายศักดิ์ชัย ไชยสุวรรณ	ครู โรงเรียนบ้านเขาวังม่าน
3. นายณัฐภัทร วงษ์พันธ์	ครู โรงเรียนวัดน้ำคอก
4. นายบรรเจิด บุญโส	ครู โรงเรียนบ้านตะเกราะทอง
5. นายวัชรพงษ์ สุขเสงี่ยม	ครู โรงเรียนวัดห้วงหิน
6. นางสาวนิกานต์ มาลาหน้า	ครู โรงเรียนวัดปลวกเหตุ
7. นางสาวสุนิสา เจริญศิริ	ครู โรงเรียนวัดบ้านดอน
8. นางสาวนุจรินทร์ สายพิณ	ครู โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 108
9. นางสาววิชุดา ทองไพพรรณี	ครู โรงเรียนชุมชนวัดบ้านแดง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (Try Out)

เรื่อง การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอภิปาบท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและการวิเคราะห์หลักอภิปาบท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานภาพของท่านแต่ประการใด การวิเคราะห์ข้อมูลจะปรากฏผลออกมาในภาพรวม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

3. แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอภิปาบท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

4. ขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพจริงให้ครบทุกข้อ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนุชบา ชมที

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เบอร์โทรศัพท์ 0929417882

E-Mail : 6326141016@rbu.ac.th

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่และสถานภาพของท่านแต่ประการใด การวิเคราะห์ข้อมูลจะปรากฏผลออกมาในภาพรวม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

3. แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

4. ขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพจริงให้ครบทุกข้อ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนุชบา ชมที

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เบอร์โทรศัพท์ 0929417882

E-Mail : 6326141016@rbpu.ac.th

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอทิธบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

วัตถุประสงค์ : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัย หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ข้อมูลทั้งหมดที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ โดยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้นจะไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติหน้าที่การงานหรือด้านความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด จึงขอความกรุณาท่านตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

ตามความจริง

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง		
2. อายุ	☐ 20 – 30 ปี	☐ 31-40 ปี	☐ 41-50 ปี	☐ 51-60 ปี
3. ประสบการณ์ทำงาน		☐ ต่ำกว่า 5 ปี	☐ 5-10 ปี	
		☐ 11-20 ปี	☐ 20 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 1 ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอทิธบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มี 4 ด้าน ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจในงาน
2. วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน
3. จิตตะ ความจดจ่อในงาน
4. วิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับทักษะตามความเป็นจริง

5 = มีมากที่สุด 4 = มีมาก 3 = มีปานกลาง 2 = มีน้อย 1 = มีน้อยที่สุด

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ฉันทะ ความพอใจในงาน						
1.	ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย					
2.	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้รับบริการ					
3.	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อผู้บังคับบัญชา					
4.	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อเพื่อนร่วมงาน					
5.	ท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มีอคติ					
2. วิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน						
6.	ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ					
7.	ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานสำเร็จผล					
8.	เมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำท่านสามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น					
9.	เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงานท่านสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้					
10.	ท่านมีความอดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ					
3. จิตตะ ความจดจ่อในงาน						
11.	ท่านมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ					
12.	ท่านใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน					
13.	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี					

(ต่อ)

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14.	ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงานท่านให้ความสำคัญกับงานส่วนรวมเป็นอันดับแรกเสมอ					
15.	ท่านสามารถทำภารกิจด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย					
4. วิมมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน						
16.	ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ					
17.	ท่านมีการพิจารณา วิเคราะห์ ใคร่ครวญงานที่ทำอยู่เสมอ					
18.	ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ					
19.	ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งานเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ					
20.	ในการปฏิบัติงานท่านจะใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ					

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 มี 5 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
4. การแนะแนว
5. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับทักษะตามความเป็นจริง

5 = มีมากที่สุด 4 = มีมาก 3 = มีปานกลาง 2 = มีน้อย 1 = มีน้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา						
21.	หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้กำหนดแนวทางจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต					
22.	หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุง และพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ					
23.	สถานศึกษาส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
24.	การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration)					
25.	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน					

(ต่อ)

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้						
26.	ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน					
27.	ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
28.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity)					
29.	มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์					
30.	มีการจัดอบรมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
3. วัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน						
31.	สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ					
32.	ท่านยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา					
33.	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผลการเรียน					

(ต่อ)

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
34.	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการอ่าน (Reading)					
35.	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการเขียน (Writing)					
36.	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic)					
4. การแนะแนว						
37.	กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น					
38.	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง					
39.	ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความ เหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็ม ศักยภาพ					
40.	การแนะแนวสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication)					

(ต่อ)

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา						
41.	กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน					
42.	ท่านพัฒนาสื่อ และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียน					
43.	การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา					
44.	ท่านให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน					
45.	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่นเพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี					

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำชี้แจง :

1. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงวิสัยทัศน์ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์พัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสาร และศึกษาแนวปฏิบัติจากผู้ที่ปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จนำมาร่างแบบสนทนาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ประกอบด้วย 8 ประเด็นคำถาม

2. แบบสนทนา มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมสนทนา (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนา

3. ข้อคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากการสนทนา ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ก่อนนำไปใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ข้อมูลของท่านจะไม่เกิดผลกระทบต่อองค์กรหรือตัวท่านแต่อย่างไร โดยจะนำเสนอในรูปแบบพรรณนาในภาพรวมเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นางสาวบุษบา ชมทิ

นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมสนทนา (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

ชื่อ-สกุล.....

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....

โรงเรียน.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ประสบการณ์ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนา

1. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานวิชาการอย่างไร

.....

2. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 อย่างไร

.....

3. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการหรือไม่ อย่างไร

.....

4. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพอใจอย่างไร

.....

5. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นในงาน จนประสบความสำเร็จอย่างไร

.....

6. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความจดจ่อ มุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ รอบคอบไม่พั้งช้ำนอย่างไร

.....

7. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพินิจ พิจารณา มีการทบทวนปรับปรุงงาน ใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบอย่างไร

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรบ้าง

.....

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

นางสาวบุษบา ชมที

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview)

การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ-สกุล.....

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....

โรงเรียน.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ประสบการณ์ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนา

1. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานวิชาการอย่างไร

.....

2. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 อย่างไร

.....

3. หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการหรือไม่ อย่างไร

.....

4. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพอใจอย่างไร

.....

5. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นในงาน จนประสบความสำเร็จอย่างไร

.....

6. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความจดจ่อ มุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ รอบคอบไม่พึ่ง شأنอย่างไร

.....

7. ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพินิจ พิจารณา มีการทบทวนปรับปรุงงาน ใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบอย่างไร

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรบ้าง

.....

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

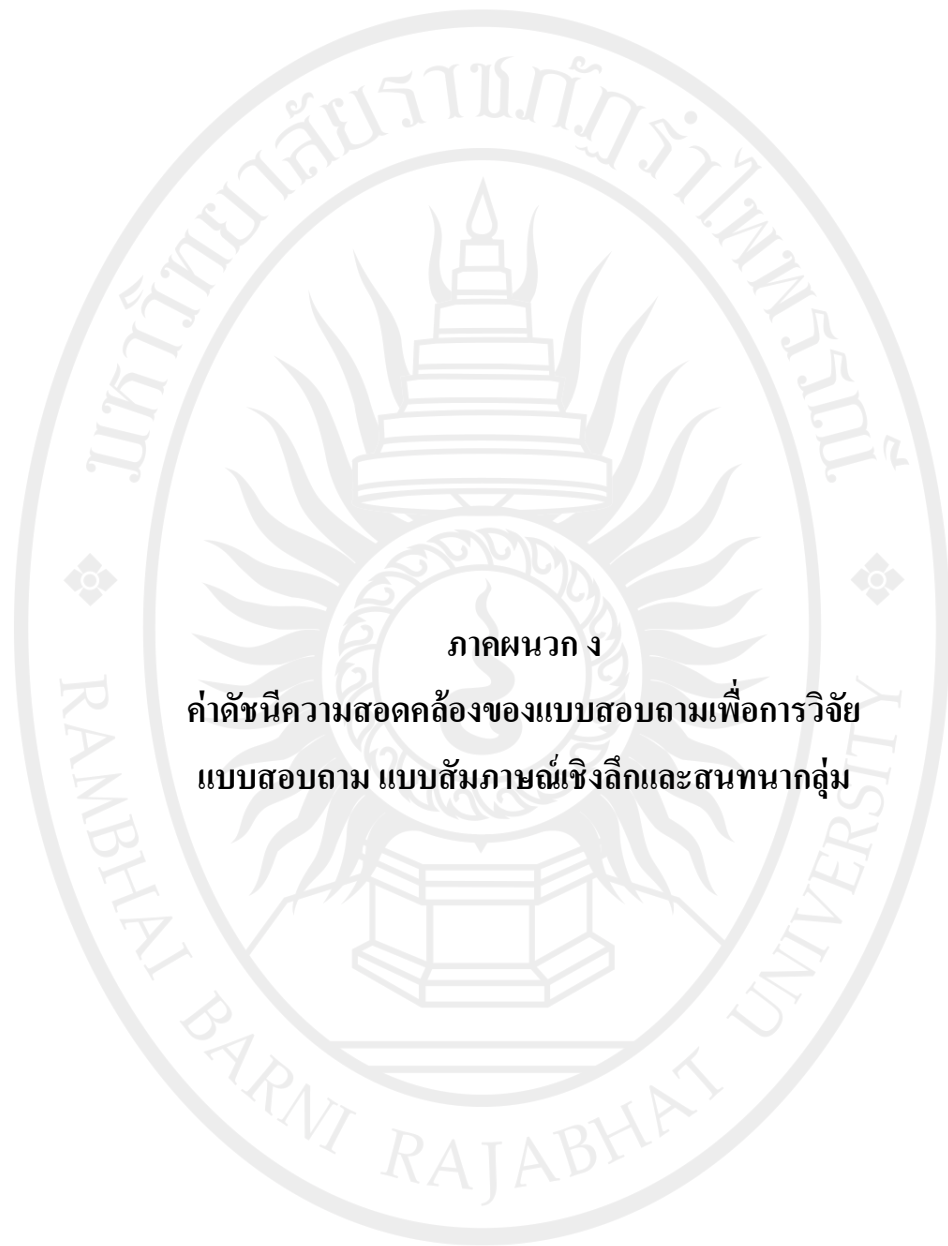
นางสาวบุษบา ชมที

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ง
คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 17 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักกอิทธิบาท 4 สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักกอิทธิบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		ด้านจันทะ ความพอใจในงาน							
1	ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับ มอบหมาย	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60	ใช้ได้
2	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงาน หรือให้บริการต่อผู้รับบริการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงาน หรือให้บริการต่อผู้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงาน หรือให้บริการต่อเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60	ใช้ได้
5	ท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มีอคติ	0	+1	0	+1	+1	3	0.60	ใช้ได้
ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน									
6	ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับ มอบหมายและมีความมุ่งมั่นใน การปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	เมื่อได้รับงานเสริมที่ นอกเหนือจากงานประจำท่าน สามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		9	เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับ สายงานท่านสามารถเรียนรู้ และปฏิบัติได้	+1	+1	+1			
10	ท่านมีความอดทนต่อความ ยากลำบากในการปฏิบัติงาน จนกว่าจะประสบผลสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน									
11	ท่านมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่ รับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	ท่านใช้ความรอบคอบในการ ปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะ หน้าได้เป็นอย่างดี	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
14	ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงานท่าน ให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม เป็นอันดับแรกเสมอ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
15	ท่านสามารถทำภารกิจด้วย ความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย	0	0	+1	+1	+1	2	0.60	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		ด้านวิมังสา ความพึงพิจารณาในงาน							
16	ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมา ปรับปรุงแก้ไขงานเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
20	ในการปฏิบัติงานท่านจะใช้ วิจรรณญาณอย่างรอบรู้และ รอบคอบ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

จากตาราง 17 แสดงว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60
ถึง 1.00

ตาราง 18 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา							
21	หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาใช้ กำหนดแนวทางจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ พื้นฐานในการดำรงชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุง และ พัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	สถานศึกษาส่งเสริมครูและ บุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตร ไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้							
25	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการ พัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา จะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือ ในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัด ความ สนใจ และความต้องการของ ผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
28	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ใน ทักษะ การ คิด อย่าง สร้างสรรค์ (Creativity)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		30	มีการจัดอบรมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1			
ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา									
31	สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
32	ทำนวยึดความถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศการเทียบโอนผลการเรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
34	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความสามารถในการอ่าน (Reading)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		35	การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะ ด้านความสามารถในการเขียน (Writing)	+1	+1	+1			
36	การวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการศึกษาสอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะ ด้านความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic)	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
ด้านการแนะแนว									
37	กระบวนการที่ครูและบุคลากร ทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดลอมมาก ยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือ ตัดสินใจได้ถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		39	ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของ ผู้เรียนตามความเหมาะสมและ ความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็ม ศักยภาพ	+1	+1	+1			
40	การแนะแนวสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการ สื่อสาร (Communication)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา									
41	กระบวนการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบท สถานศึกษา และคุณสมบัติของ ผู้เรียน	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
42	ท่านพัฒนาสื่อ และใช้เทคโนโลยี ทางการศึกษาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียน	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
43	การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยี ทางการศึกษาสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ ใหม่ในการจัดการศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
44	ท่านให้ความสำคัญกับการจัด อบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน	0	+1	+1	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
45	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการ ประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่น เพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการ พัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

จากตาราง 18 แสดงว่า แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

ตาราง 19 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1	หน่วยงานหรือสถานศึกษาของ ท่านมีการบริหารงานวิชาการ อย่างไร	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอริบทบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		2	หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 อย่างไร	+1	+1	0			
3	หน่วยงานหรือสถานศึกษาของท่านมีการนำหลักอริบทบาท 4 มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการหรือไม่อย่างไร	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้
4	ท่านมีแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้หลักอริบทบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความพอใจอย่างไร	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอภิปาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		5	ท่านมีแนวทางในการปรับ ประยุกต์ใช้หลักอภิปาท 4 การ บริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากร ในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงาน ด้วยความไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นในงาน จนประสบความสำเร็จอย่างไร	+1	+1	+1			
6	ท่านมีแนวทางในการปรับ ประยุกต์ใช้หลักอภิปาท 4 การ บริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากร ในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงาน ด้วยความจดจ่อ มุ่งมั่นต่องานที่ รับผิดชอบ รอบคอบไม่พึ่งชัน อย่างไร	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
		7	ท่านมีแนวทางในการปรับ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การ บริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากร ในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงาน ด้วยความพึงพอใจ มีการ ทบทวนปรับปรุงงาน ใช้ วิจรรณญาณอย่างรอบรู้และ รอบคอบอย่างไร	+1	+1	0			
8	ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง และพัฒนาในการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 อย่างไรบ้าง	+1	+1	0	+1	0	3	0.60	ใช้ได้

จากตาราง 19 แสดงว่า แบบสนทนากลุ่มการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้ค่า
ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 0.80

ภาคผนวก จ
คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 20 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้
หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	อำนาจจำแนก รายข้อ	ค่าความ เชื่อมั่น
ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน			
1	ท่านมีความพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย	0.36	
2	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อ ผู้รับบริการ	0.55	
3	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อ ผู้บังคับบัญชา	0.43	
4	ท่านมีความพอใจในการปฏิบัติงานหรือให้บริการต่อ เพื่อนร่วมงาน	0.35	
5	ท่านสามารถร่วมงานกับบุคคลที่ท่านไม่ชอบได้โดยไม่มี อคติ	0.40	0.46
ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน			
6	ท่านไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่น ในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ	0.56	
7	ท่านสามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล	0.58	
8	เมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำท่าน สามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น	0.77	
9	เมื่อทำงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงานท่านสามารถ เรียนรู้และปฏิบัติได้	0.35	
10	ท่านมีความอดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงาน จนกว่าจะประสบผลสำเร็จ	0.57	0.52

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีบท 4	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน			
11	ท่านมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่ รับผิดชอบ	0.36	
12	ท่านใช้ความรอบคอบในการ ปฏิบัติงาน	0.54	
13	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะ หน้าได้เป็นอย่างดี	0.50	
14	ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงานท่าน ให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม เป็นอันดับแรกเสมอ	0.52	
15	ท่านสามารถทำภารกิจด้วย ความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย	0.56	0.46
ด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน			
16	ท่านมีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ ได้คิดได้ทำเสมอ ๆ	0.46	
17	ท่านมีการสรุป สังเคราะห์ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	0.48	

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ ที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
18	ท่านมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมา ปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ	0.36	
19	ท่านมีการสรุป สักระยะ งาน เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จและ ปัญหาในการปรับปรุงงานเสมอ ๆ	0.44	
20	ในการปฏิบัติงานท่านจะใช้ วิจรรณญาณอย่างรอบรู้และ รอบคอบ	0.24	0.37

จากตาราง 20 แสดงว่า แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.24 ถึง 0.77 ดังนี้

- 1) ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.35 ถึง 0.55
- 2) ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.35 ถึง 0.77
- 3) ด้านจิตตะ ความจดจ่อ ในงาน จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.36 ถึง 0.56 และ
- 4) ด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณา ในงาน จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.48 และมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- 1) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน เท่ากับ 0.46
- 2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน เท่ากับ 0.52
- 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน เท่ากับ 0.46 และ
- 4) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสา ความพินิจพิจารณาในงาน เท่ากับ 0.37

ตาราง 21 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา			
21	หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้กำหนดแนวทางจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต	0.67	
22	หลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ	0.53	
23	สถานศึกษาส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	0.46	
24	การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration)	0.49	
25	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจะต้องมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน	0.52	0.61

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้			
26	ท่านนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน	0.67	
27	ท่านนำหลักสูตรมาปรับประยุกต์กับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	0.55	
28	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สอดคล้อง กับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการ คิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity)	0.69	
29	มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาคิดอย่างสร้างสรรค์	0.46	
30	มีการจัดอบรมพัฒนาครู และบุคลากร ทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.55	0.45
ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา			
31	สถานศึกษาดำเนินงานตามระเบียบ ข้อ กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ	0.34	

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
32	ท่านยึดความถูกต้องตามแนวทางการ พัฒนาที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทาง เดียวกันของสถานศึกษา	0.36	
33	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล การศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย ระดับประเทศในการจัดทำ พัฒนา จัดระบบสารสนเทศ การเทียบโอนผล การเรียนรู้	0.33	
34	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล การศึกษาสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการอ่าน (Reading)	0.65	
35	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล การศึกษาสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการเขียน (Writing)	0.44	
36	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล การศึกษาสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้าน ความสามารถในการคำนวณ (Arithmetic)	0.45	0.78

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการแนะแนว			
37	กระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	0.33	
38	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาหรือ ตัดสินใจได้ถูกต้อง	0.34	
39	ท่านสามารถพัฒนาศักยภาพของ ผู้เรียนตามความเหมาะสมและความ แตกต่างระหว่างบุคคลได้เต็มศักยภาพ	0.47	
40	การแนะแนวสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication)	0.48	0.63
ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา			
41	กระบวนการพัฒนานวัตกรรม เรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และคุณสมบัติของผู้เรียน	0.41	
42	ท่านพัฒนาสื่อ และใช้เทคโนโลยีทาง การศึกษาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และ ความสนใจของผู้เรียน	0.53	

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ที่	การบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	อำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
43	การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยี ทางการศึกษาสอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ ใหม่ในการจัดการศึกษา	0.35	
44	ท่านให้ความสำคัญกับการจัด อบรมพัฒนาสื่อทุกภาคเรียน	0.41	
45	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการ ประกวดสื่อและนวัตกรรมดีเด่น เพื่อการพัฒนาและกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการ พัฒนา และทันต่อเทคโนโลยี	0.34	0.58

จากตาราง 21 แสดงว่า แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.33 ถึง 0.69 ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.67 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.69 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา จำนวน 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.65 4) ด้านการแนะแนว จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.48 5) ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.53 และมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 1) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา เท่ากับ 0.61 2) ค่าความเชื่อมั่น

ของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ เท่ากับ 0.45 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา เท่ากับ 0.78 4) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการแนะแนว เท่ากับ 0.63 5) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เท่ากับ 0.58

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรมการศึกษาบริบทและเก็บข้อมูล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พบผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อศึกษาบริบทและเก็บข้อมูล

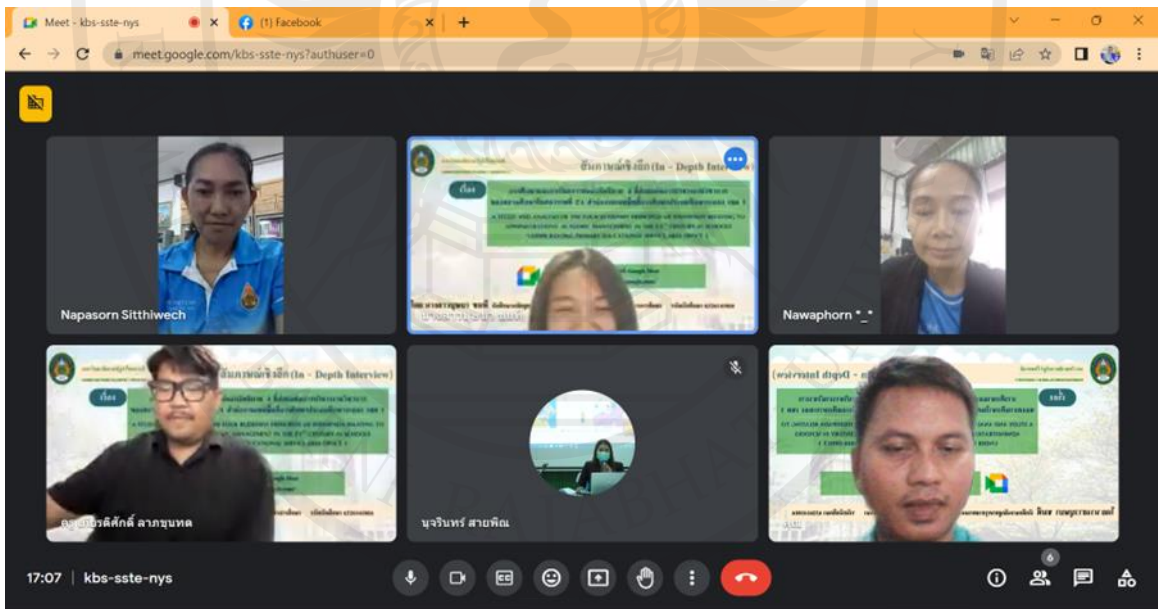
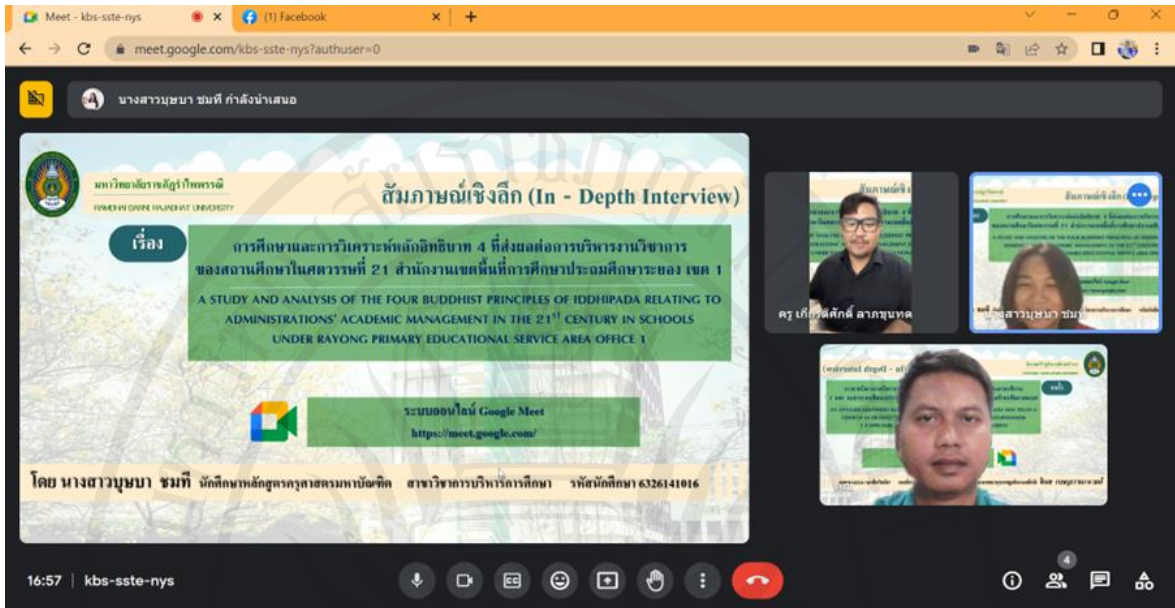
ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

The image shows a screenshot of the Rayong 1 University website. At the top, there is a navigation bar with the university's logo and name in Thai. Below the navigation bar, there is a large banner with the text "ประกาศ เจตจำนงสุจริตในการบริหารงาน" (Announcement of Integrity in Administration) and "สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1" (Office of the Provincial Educational Office, Rayong 1). The banner features a group of staff members holding signs that say "ZERO TOLERANCE". To the right of the group is a portrait of a man in a military-style uniform, identified as "นายสุพรรณ ทารุจิตร" (Mr. Suphann Tharujit), the Director of the Provincial Educational Office, Rayong 1. Below the banner, there is a navigation bar with various service links. The main content area displays a "ประกาศเจตนากรณี" (Integrity Policy) for the year 2565, which states that the office will not accept gifts or favors from anyone. The policy is titled "NO GIFT POLICY" and includes a QR code and a call center number (02-1266565). On the left side of the page, there is a sidebar with various service links such as "รายงานเครื่องสำอาง" (Cosmetics Report), "รายงานจบทดลอง" (Final Report), "AMSS+", "SMSS+ (E-Filing สมอ.)", "ระบบรายงานผลการรับนักเรียน ปี 2565" (Student Admission Report System 2565), "P-OBEC/HRMS", and "ระบบวัดผลอิเล็กทรอนิกส์" (Electronic Assessment System). On the right side, there are three portraits of staff members.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ศึกษาสารสนเทศจาก <https://www.rayong1.go.th/rayong1/>

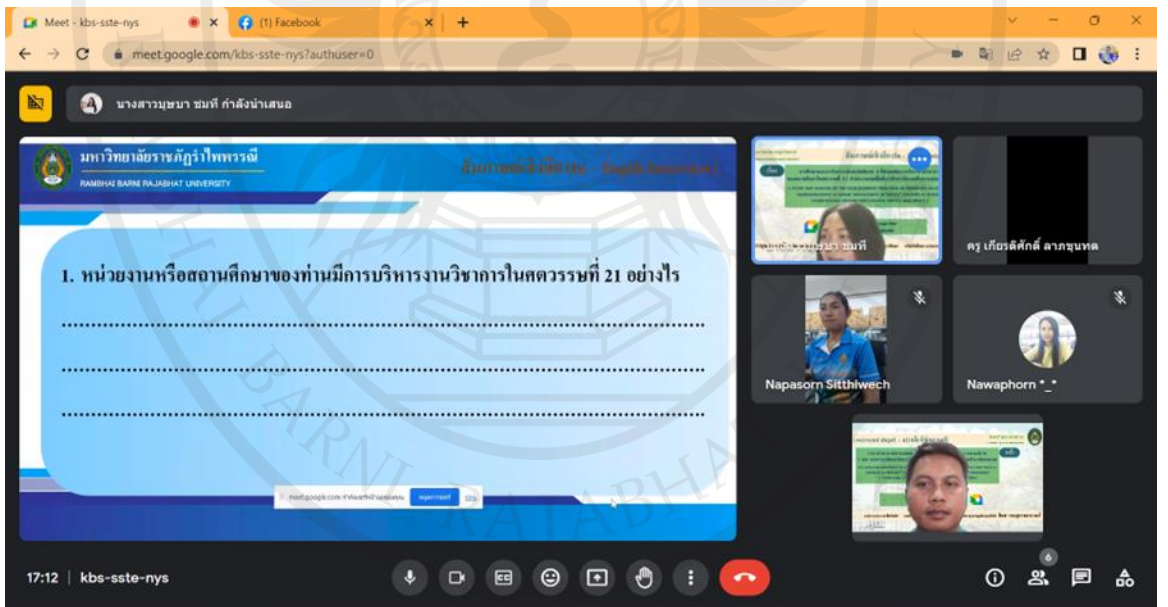
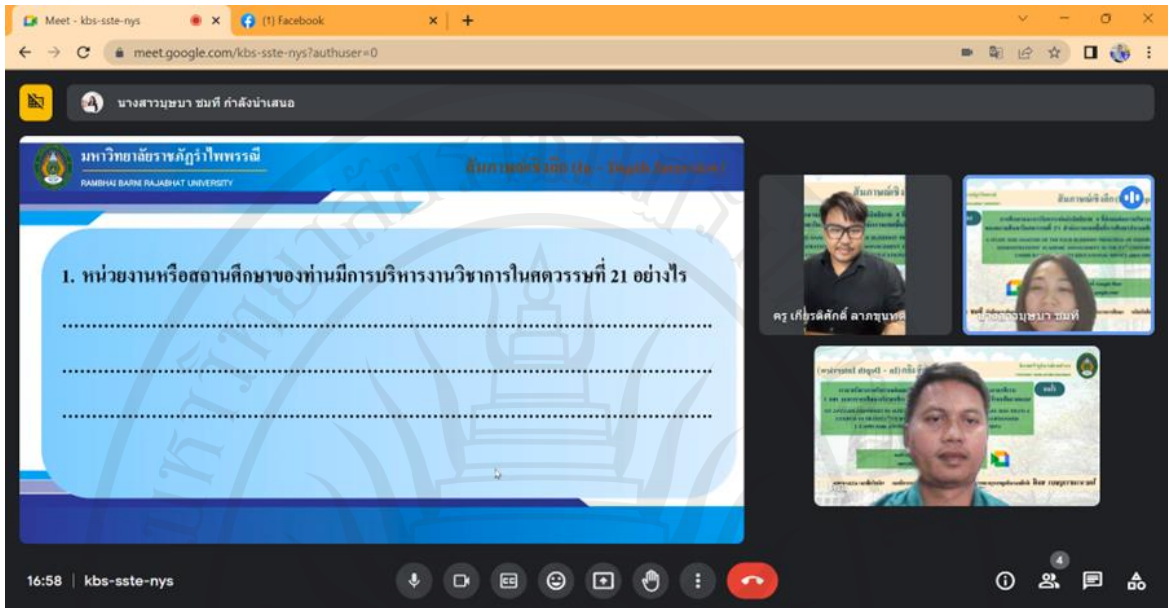
ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สัมภาษณ์เชิงลึก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

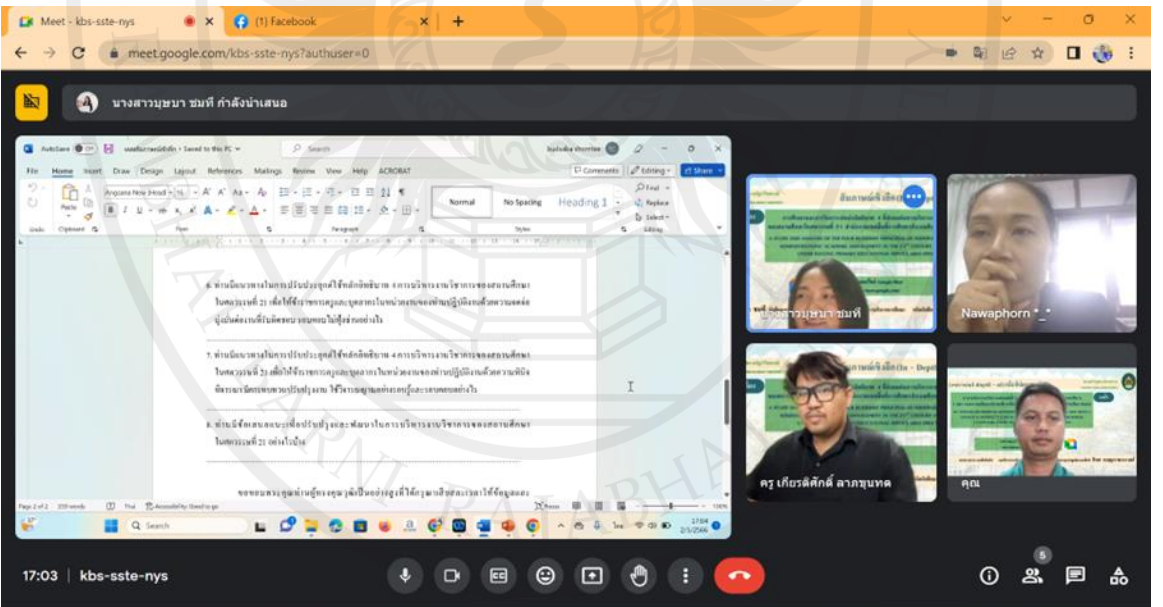
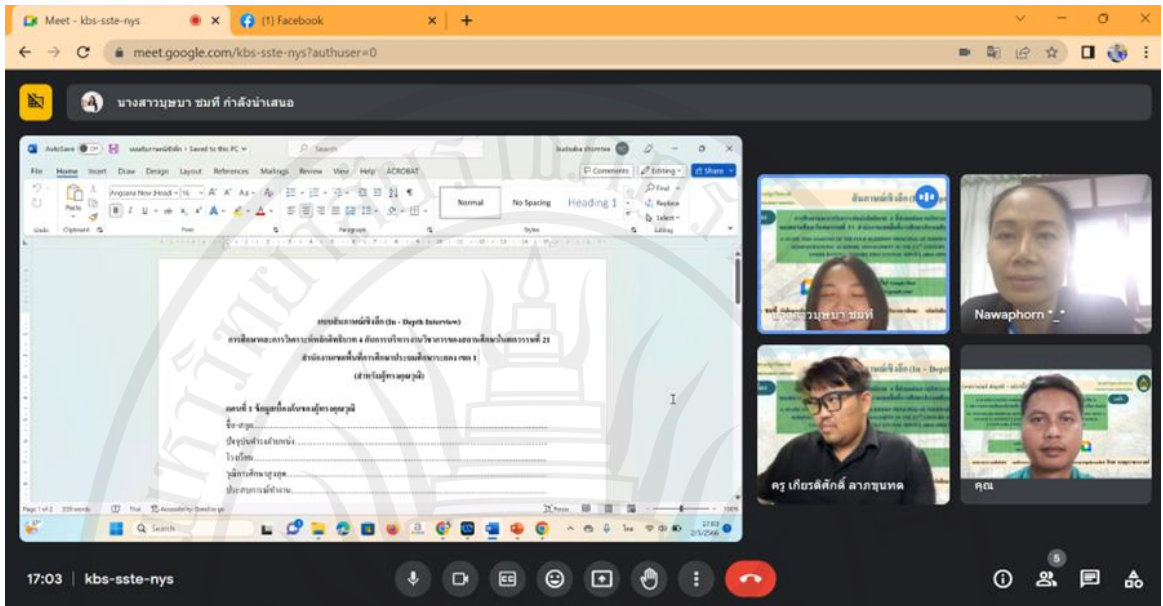
ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สัมภาษณ์เชิงลึก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

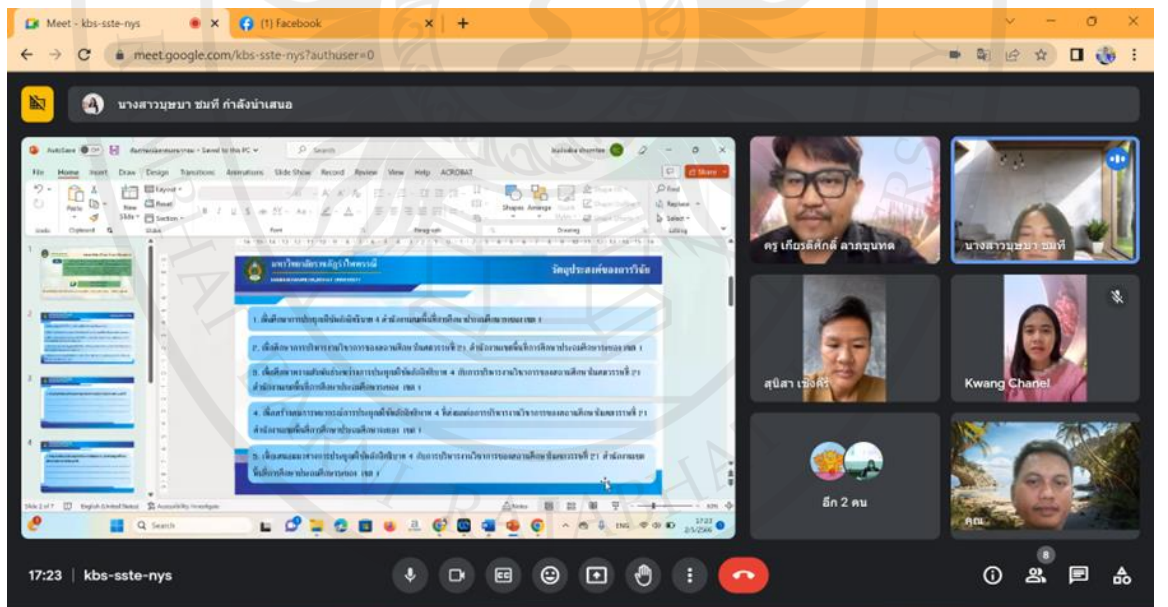
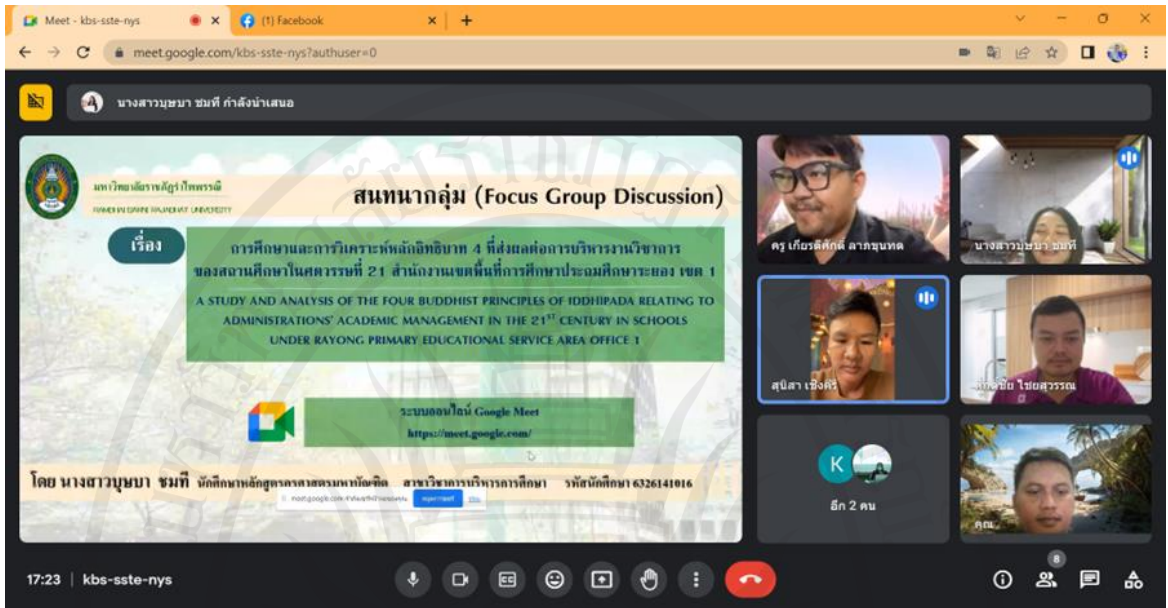
ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สัมภาระณัเชิงลึก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

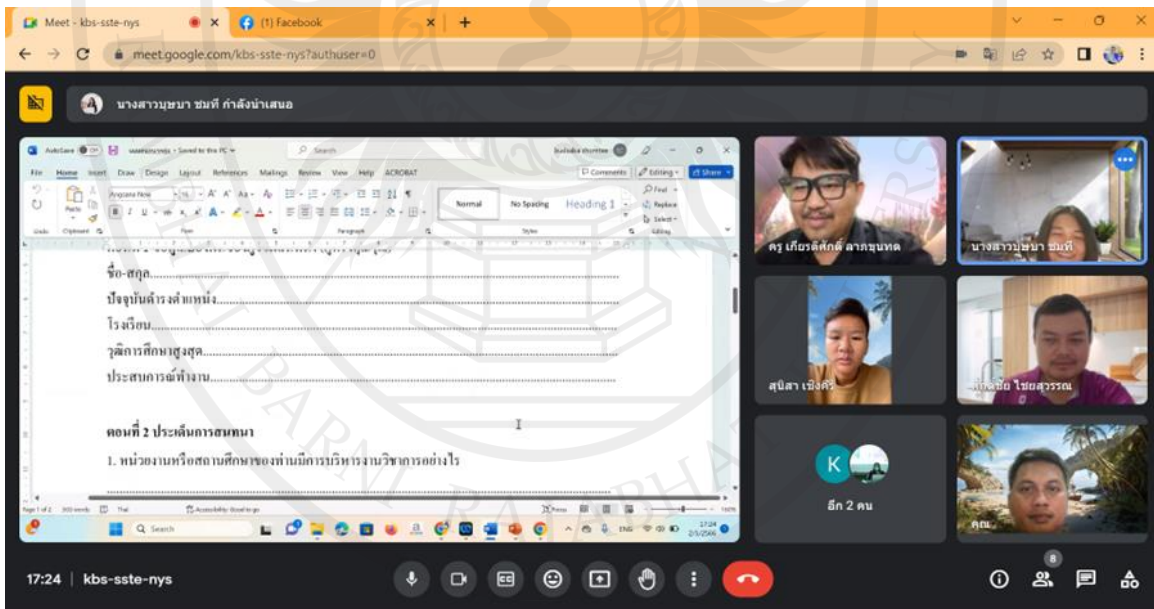
ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

นางสาวบุษมา ชมที่ คำสิงห์แสน

6. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุงคดีใช้หลักอภินิหาร 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์
มุ่งมั่นต่อหน้าที่รับผิดชอบ รอบคอบไม่ทิ้งงานอย่างไร

7. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุงคดีใช้หลักอภินิหาร 4 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรในหน่วยงานของท่านปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์
ซื่อตรง มีความรับผิดชอบรอบคอบไม่ทิ้งงานอย่างไร

17:24 | kbs-sste-nys

นางสาวบุษมา ชมที่ คำสิงห์แสน

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลและ
ข้อเสนอแนะ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

นางสาวบุษมา ชมที่
นักศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

17:24 | kbs-sste-nys

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

ที่มาภาพ : ลิขสิทธิ์โดยผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวบุษบา ชมทิ
วัน เดือน ปีเกิด	10 ธันวาคม พ.ศ. 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	150 หมู่ 3 ตำบลนาดี อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 41340
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู โรงเรียนบ้านหนองแวงโนนจี้เหล็ก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหนองแวงโนนจี้เหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนห้วยเก็งพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
พ.ศ. 2560	ครุศาสตรบัณฑิต ค.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2566	ครุศาสตรมหาบัณฑิต ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี